

सिरीजङ्घा गाउँपालिका
वस्तुगत विवरण
(Sirijangha Rural Municipality Profile)
२०७५

सिरीजङ्घा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताप्लेजुङ
१ नं. प्रदेश, नेपाल

सिरिजङ्घा गांउपालिका नक्शा

सिरीजङ्घा गाउँपालिका बस्तुगत बिबरण
(Sirijangha Rural Municipality
Profile)

प्रकाशक

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाताप्लेजुङ
१ न. प्रदेश नेपाल

प्रकाशन मिति

२०७५ अषाढ

तथ्याङ्क संङ्कलन, बिष्लेषण, लेखन तथा सम्पादन

नरेन्द्रप्रसाद कटुवाल परामर्श सेवा ताप्लेजुङ
सम्पादन समुह
नरेन्द्रप्रसाद कटुवाल
लक्ष्मीप्रसाद भट्टराइ

सर्वाधिकार

सिरीजङ्घा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
तेल्लोक ताप्लेजुङ
फोन नं ०२६ ६६९४९३

Email: sirijangharuralmunicipality@gmail.com

Website: Sirijanghamun.gov.np

उच्च हिमाली क्षेत्रमा फुले पाँचऔंले, सुन्पाती, पदमचाल, माइकोपीला, मेकनोप्सीस लगायत ८१० प्रजातिका फुल फुल्ने वनस्पतिहरु र

२३ प्रजातिका गुराँसहरु

हिउँ चितुवा, ध्वाँसे चितुवा, रेड पाण्डा, हिमाली कालो भालु, नाउर, तिब्बतियन ब्वाँसो जस्ता सुन्दर वन्यजन्तुहरुको बासस्थान

डाँफे, मुनाल, चिलिमे, स्नो कक, चखेवा लगायत २५० प्रजातिका चराचुरुङ्गीहरुको क्रिडास्थल

सिरीजङ्घा गाउँपालिका

सिरीजङ्घा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

तेल्लोक, ताप्लेजुङ
१ नं प्रदेश नेपाल

शुभकामना

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार पार्ने महत्वपूर्ण जिम्मेवारी पाउनुभएकोमा श्री नरेन्द्र प्रसाद कटुवाल कन्सल्टिङ फर्म लाई बधाई दिन चाहान्छु । आंफुले पाएको जिम्मेवारी इमान्दारीताका साथ निर्वाह गर्नु भएको छ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

नाम वाट स्वतः प्रष्ट छ कि वस्तुगत विवरण तयार गर्नु भन्नाले कुनै पनि भूगोलको आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक, राजनितिक, प्रशासनिक, भौगोलिक तथा वातावरणीय आयामका विभिन्न सुचकहरूको आधारमा तथ्य एवम तथ्याङ्क संकलन र सो को समेतलाई बुझाउछ । त्यस्तो वस्तुगत विवरण ले सम्बन्धित भूगोलको यथार्थ धरातललाई चित्रण गरेको हुन्छ । ताप्लेजुङ जिल्लाको ९ ओटा स्थानीय तहहरू मध्ये सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको छुट्टै महत्व रहेको छ । विश्वको तेस्र अग्लो कन्चनजंघा हिमाल, पाथिभरा देवी मन्दिर र ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्वको सिरीजङ्घा क्षेत्रले यस गाउँपालिकालाई नेपालभरी मात्र नभई संसारभरी चिनाएको छ । नेपालको संविधानद्वारा निर्देशित राज्यको नयाँ शासकीय संरचना अन्तर्गत संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह गरी तीन तहमा नेपालको राज्य शक्तिको प्रयोग भईरहेको छ । स्थानीय सरकारलाई आफ्नो योजना तथा कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यन्वयन र आगामी आर्थिक वर्षको लागि समेत योजनाहरूको प्रक्षेपणका लागि गाउँपालिकाको भौगोलिक स्थिती, सामाजिक विकास, आर्थिक विकास, सेवाप्रवाह, पूर्वाधार विकास, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन, सुशासन तथा क्षमता विकास जस्ता क्षेत्रहरूको तथ्याङ्कीय आधार अत्यन्तै आवश्यक रहेको हुन्छ ।

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को परिच्छेद -३ मा गाउँपालिकाको काम कर्तव्य र अधिकार अन्तर्गत स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन समेत रहेको हुदां स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, अनुगमन र नियमन जस्ता महत्वपूर्ण कार्यहरू गाउँपालिकाबाट अनिवार्य रूपमा सम्पादन हुनुनैपर्दछ । अतविकास निर्माणको लागी योजना तर्जुमा गर्नु, आवधिक योजना तर्जुमा गर्नु, क्षेत्रगत रणनीतिहरू तयार गर्न तथा समग्र विकास र समृद्धिका अल्पकालिन तथा दीर्घकालिन रणनीति तय गर्न वस्तुगत विवरण सहयोग सिद्ध हुन्छ र त्यस्ता योजना तथा रणनीतिहरू यथार्थ वस्तुपरक र कार्यान्वयन गर्न योग्य हुन्छन । उपरोक्त उद्देश्यहरूको प्राप्तिका लागि सशक्त तथ्याङ्कीय आधार आवश्यक देखिन्छ । अत सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको जनसाङ्ख्यिक, प्राकृतिक, आर्थिक, सामाजिक, भौतिक पूर्वाधार, रोजगारीको अवस्था आदीको सम्पूर्ण विवरण सहितको गाउँपालिकाका पाश्र्वचित्र आवश्यक देखिएकोले यो पाश्र्व चित्र निर्माण गरी सिरीजङ्घा गाउँपालिकासँग सम्बन्धित सुचना सबै समक्ष पुर्याउने कार्यलेसफलता प्राप्त गरेको छ । यस कार्यको श्रेय यस गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधि, कर्मचारी, फर्म तथा गाउँ-गाउँ पुगेर तथ्याङ्क संकलन गर्ने गणकहरूलाई जान्छ । साथै दितिय तथ्याङ्क उपलब्ध गराइ प्रशोधन तथा विश्लेषणमा कार्यमा सहयोग गर्नु हुने जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयहरूको सहयोगको अभावमा यो वस्तुगत विवरण वा पाश्र्व चित्र निर्माण सम्भव हुने थिएन । म आशा राख्दछु यस दस्तावेजले सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको ऐनाको रूपमा काम गर्ने छ र सिरीजङ्घा गाउँपालिकालाई बुझ्न चाहने, अध्ययन गर्न चाहने महानुभावहरूको लागी समेत यो दस्तावेज महत्वपूर्ण हुनेछ ।

अन्ततयमा सम्पूर्ण सिरस्जंघावासीहरू प्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्दछु उहाँ हरुको सहयोग नभईदिएको भए यो दस्तावेजले आजको स्वरूप सम्भवत प्राप्त गर्ने थिएन । प्रस्तुत वस्तुगत विवरणले सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वास्तविक धरातलमा आधारित हुने गरि वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा मार्फत विकास र समृद्धिको सपना पुरा गर्न सहयोग पुर्याउन सकोस भन्ने शुभेच्छा प्रकट गर्न चाहान्छु ।

धन्यवाद

टिकाराम गुरुङ
गाउँपालिका अध्यक्ष

सिरीजङ्घा गाउँपालिका

सिरीजङ्घा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

तेल्लोक, ताप्लेजुङ

१ नं प्रदेश नेपाल

शुभकामना

कुनैपनि नीति तथा कार्यक्रमहरूको निर्माणमा स्पष्ट तथ्याडकीय आधार आवश्यक पर्दछ र उक्त आधार उपलब्ध गराउने महत्वपूर्ण दस्तावेज गाउँको बस्तुगत विवरण हो । योजना निर्माणको क्रममा स्थानीय आवश्यकता को महत्व त छ नै साथै योजनाको गहन विश्लेषण समेत जरुरी हुन्छ । जसरी जनप्रतिनिधित्वको आधार प्राप्त मत हुन्छन त्यसरीनै नीति तथा कार्यक्रम र योजना सञ्चालनका आधार उक्त क्षेत्रको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक, भौतिक पूर्वधार, रोजगारीको अवस्था आदीको तथ्याडकीय विश्लेषण हुन्छ । तसर्थ स्थानीय सरकारले स्थानीय अधिकार क्षेत्रका सम्पूर्ण विवरणहरू अभिलेख एवं नविनतम प्रणालीमा आबद्ध गर्ने क्रममा तथ्याडकीय अभिलेख सहित पाश्र्वचित्र तयारी गर्ने जिम्मेवारी पाउनु भएकोमा श्री नरेन्द्र प्रसाद कटुवाल कन्सल्टिङ फर्म लाई बधाई दिन चाहान्छु । आफुले पाएको जिम्मेवारी इमान्दारीताका साथ निर्वाह गरी हाम्रा समक्ष सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको पाश्र्व चित्र उपलब्ध गराउनु भएको प्रति अभार प्रकट गर्दछु ।

यस दस्तावेजले सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वर्तमान अवस्थाको यथार्त बयान गर्न सक्षम छ भनी विश्वस्त रहेको छु । आगामी दिनहरूमा गाउँपालिकाबाट निर्माण हुने आवधिक योजना, वार्षिक योजना देखि अन्य रणनीतिक योजनाहरूको निर्माण समेत यो दस्तावेजले स्पष्ट आधारको काम गर्ने बारे कुनै दुइमत नरहेको र भविष्यमा यसलाई अद्यावधिक गर्दै स्थानीय अभिलेख व्यवस्थापनमा समेत सहयोग हुने विश्वस रहेको छ ।

अन्त्यमा यस पाश्र्व चित्र निर्माणमा संलग्न परामर्शदाता फर्म, निर्माण मा आबद्ध कर्मचारी मित्रहरू, स्थलगत सर्वेक्षणमा खटिनु भएका गणकहरू र सम्पूर्ण सिरीजङ्घावासी हरुमा आभार प्रकट गर्दछु तपाई सबैको सहयोग र समन्वयको अभावमा यो दस्तावेज केवल कागजी योजनामै सिमित रहने थियो र तपाई सबैको सहयोगले सिरीजङ्घा गाउँपालिकालाई भविष्यका योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमाका लागि अत्यन्तै सवल आधार प्राप्त भएको छ । यो दस्तावेज संबृद्ध सिरीजङ्घानिर्माणको लागी कोषेढुङ्गा बन्न सकोस भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

धन्यवाद !

जानमाया चौहान
गाउँपालिका उपाध्यक्ष

सिरीजङ्घा गाउँपालिका

सिरीजङ्घा गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

तेल्लोक, ताप्लेजुङ
१ नं प्रदेश नेपाल

शुभकामना

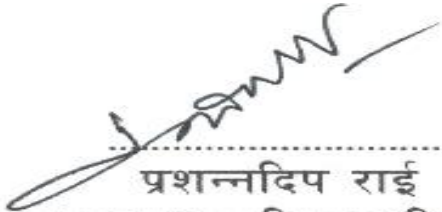

संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयबाट देश भरिका स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयार गर्नकालागि ढाँचा उपलब्ध गराए अनुरूप यस सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गर्ने कार्य अगाडी वढाइएकोछ । गाउँपालिका स्थापना पश्चात प्रथम पटक तयार हुन लागेको वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाको यथार्थतालाई तथ्य र तथ्याङ्क मार्फत उजागर गर्नेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

वस्तुगत विवरण तयार गर्नु भनेको विकास योजना तर्जुमा तथा वार्षिक बजेट तर्जुमाको पुर्व आधार तयार गर्नु हो । तथ्य र तथ्याङ्कमा आधारित भई निर्माण हुने भावी योजना कार्यान्वयनयोग्य र नतिजामुखी हुने कुरामा दुईमत छैन । यस सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा जनप्रतिनिधिहरु वहाल भएपश्चात ल्याइएको प्रथम नीति कार्यक्रम तथा बजेटलाई वस्तुगत विवरणमा आधारित बनाउन नसकिएकोता पनि अब उप्रान्त प्रस्तुत हुने नीति कार्यक्रम तथा बजेटलाई तथ्य र तथ्याङ्कमा आधारित बनाउन यस वस्तुगत विवरणले सहयोग पुर्याउनेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

सिरीजङ्घागाउँपालिकाको समग्र भूगोललाई समेटी यस भित्रका विविध आयामहरुलाई सुचकको माध्यमबाट तथ्याङ्क संकलन हुने हुदा क्षेत्रगत योजनाहरु निर्माण गर्न सहज हुनेछ । समाज र समुदाय स्तर सम्म पुगी विकासका प्राथमिकता निर्धारण गर्न यो वस्तुगत विवरण गतिलो हतियार बन्न सक्छ । गाउँपालिका भित्रको भुगोल,वर्ग क्षेत्र र समुदायको आवश्यकता पहिचान गरि सोही अनुरूप नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्न यसले सहयोग पुर्याउनेछ । समग्र गाउँपालिकाको सन्तुलित विकासकालागि पनि वस्तुगत विवरण उपयोगी हुन सकोस भन्ने शुभेच्छा व्यक्त गर्न चाहान्छु ।

धन्यवाद !

प्रशान्तिदिप राई
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सिरीजङ्घा गाउँकार्यपालिकाका पदाधिकारीहरू

टिकाराम

जानमाया

उर्मिला थपे

लालकृष्ण

सन्तोस

रूपदास

पुर्ण माबो

सुखराज

नयानाथ

टसी लामा

लिला देवी
गुरुङ

बिमला
साम्यु

जानुका देवी
बिष्ट कुवर

सरिता
पुर्कुटी

लाक्पा भोटे
गा.का.पा.

दिनेश
बान्तावा राइ

नरेन्द्र प्रसाद कटुवाल

परामर्श सेवा फर्म

फुडलीड नगरपालीका ५, ताप्लेजुड

दुइ शब्द

वर्तमान नेपाल राज्यको पुनरसंरचना पश्चात मुख्यतया विकासको गतिमा परिवर्तन हुनुपर्ने अपेक्षातमा म जनता वा समुदायले राखेका छन्। खास गरेर हाल सम्म विकासको हरेक अवयवहरूका, हरेक सिंटीहरूमा समानरूपले दृष्टि पुग्न नसकेको फलस्वरूप विकासले गति लिन नसक्दा जनतामा आएको वितृष्णा र जन आक्रोसले राज्य व्यवस्थाको परिवर्तन सम्म गर्ने अवस्था निम्त्यायो, परिणाम स्वरूपदेश सङ्घिय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रमा प्रवेश गर्यो भने विकासको दृष्टिले समान ढंगले सम्बोधन गर्न सकियोस भनेर संघीय प्रणालीमा मुलुकसंचालन हुनेसंवैधानिक व्यवस्था लागुभयो। जस अनतर्गत स्थानिय प्रदेसर संघ गरी तिन तहका सरकारको परिकल्पना गरिएको छ जसको एउटै लक्ष जनतालाइ सहज सेवा उपलब्ध गराउनु तथा मुलुक र जनतालाइ समृद्ध बनाउनुहो। मुलुकलाई समृद्ध बनाउन हरेक स्थानीय सरकारहरू समृद्ध हुनुजरुरी हुन्छ जसको लागि अत्यन्तै वस्तुपरक योजनाहरू निर्माण गरि तिनिहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन नै मुख्य उपायहो। भनिन्छ एउटा मुलुकलाई समृद्ध बनाउन उत्कृष्ट योजनाहरूको निर्माण गर्न जरुरी हुन्छ र त्यो उत्कृष्ट योजना मुलुकको लागि आधा काम सम्पन्न गर्नु सरह हुन्छ। संघ, प्रदेश वा स्थानीय जुन तहको योजना बनाउने हो त्यो तहको सम्पूर्ण पक्षको जानकारी भएन भने सम्बन्धित तहको राम्रो योजना बन्न सक्दैन। कुनै क्षेत्रको विकास गर्न सरलतरिकाले बाटो तय गर्नु जरुरी हुन्छ, जसको निम्ती सरल ढंगले बाटो वा उपायको खोजी गर्नु पर्दछ। ऐले हामी कहाँ छौ ? अव कहाँ जाने वा कहाँ पुग्ने ? र यो कसरी सम्भव छ ? यी तीन प्रश्नहरूको सरल जवाफ नै मुलुक वा समाज परिवर्तन गर्ने अचुक रसरल उपाय हुन्छन्। पहिलो प्रश्नको जवाफ वस्तुगत विवरण मार्फत प्राप्त गरिन्छ भने दोश्रो र तेश्रो प्रश्नको जवाफआवधिक विकास योजना वा गुरुयोजना मार्फत प्राप्त गरिन्छ।

पार्श्वचित्र वा वस्तुगत विवरणहरूको संगालो एउटा यस्तो ऐनाहो जुनऐना वाट त्यो गाउँपालिकाको सम्पूर्ण विवरणहरू छलङ्ग रूपमा सहज अवलोकन गर्न सकिन्छ। यसै सन्दर्भमा सिरीजङ्गा गाउँपालिकाले परामर्शदाताको रूपमा नरेन्द्र प्रसाद कटुवाल परामर्श दाता फर्मलाई छनौट गरियो पार्श्वचित्र निर्माण गर्ने जुन अवसर प्रदान गर्नु भयो त्यसको लागि सिरीजङ्गा गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री टिकाराम गुरुड, उपाध्यक्ष श्रीज्ञानमाया चौहान र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत श्री प्रशान्तदीप राई लागायत सम्पूर्ण गाउँपालिका परिवार प्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु। यो पार्श्वचित्र निर्माण कार्य त्यति सहज छैन। यस्ताई अत्यन्तै सत्य तथ्य परक बनाउन भरमग्धुर प्रयासगरिएको छ भने यसलाइ सम्पन्न गर्न विभिन्न क्षेत्रवाट सबैको साथ सहयोग प्राप्त भएको छ। गाउँपालिका ले योजना तर्जुमा गोष्ठी, अभिमुखीकरण कार्यक्रम तथा प्रस्तुतीकरण कार्यक्रमहरू आयोजना गरेर सम्पूर्ण सरोकारवाला हरुलाई उपस्थित गराएर सहयोग पुर्याएको प्रति विशेषधन्यवाद ज्ञापन गर्दछौं।

अन्य स्थानीय तहहरूको पार्श्वचित्र भन्दा निकै फरक र उपयोगि बनाउन प्रयास गरिएको छ। जसमा यो पार्श्वचित्र निर्माणमा विज्ञको रूपमा कार्यगर्नुहुने समाजशास्त्री श्री केशवराज ढुंगेलको मेहेनत को यहाँ प्रशंसा जति गरे पनि त्यो कमनै हुनेछ। उहाँले तथ्यांक विश्लेषण कार्यमा अत्यन्तै धेरै र कडामेहनत गर्नुभएको छ। उहाँ प्रति विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। यो प्रोफाइल तयारी टिममा संलग्न रहेर गणकहरू परीचालन तथा व्यवस्थापन सहित तथ्याङ्क सङ्कलन लगाएतका सम्पूर्ण कार्यमा सुरु देखी नै अनवरत रूपमा खटिनु हुने सोही गाउँपालिका ४ निवासी मित्र लक्ष्मी भट्टराइको योगदान अत्यान्त धेरै छ उहाँ प्रति पनी विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। तेस्तै तथ्यांक संकलकको रूपमा जिम्मा लिई ८ वटै वडाको घरघर पुगि तथ्यांक संकलन गर्नु हुने पन्द्रैजना स्थानीय गणक साथिहरू प्रति र उक्त सङ्कलित तथ्याङ्क प्रविष्टिमा संलग्न सबै प्रविष्टकर्ता हरुमा पनि विशेष धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु। तेस्तै यो वस्तुगत विवरण तयारी कार्यमा प्रत्यक्ष एवं अपरत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सबै प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु।

वस्तुगत विवरण तयार गरेरमात्र पुग्दैन। यो वस्तुगत विवरणको आधारमा सही विश्लेषण गरेर सहि योजनाहरू निर्माण गरि त्यसको सहि र प्रभावकारी कार्यान्वयन वाट मात्र गाउँपालिकाले सोचेअनुसार को प्रतिफल प्राप्त गर्न सक्दछ। यो वस्तुगत विवरणमा प्राप्त सुचना रतथ्यांकहरूको सहयोगमा आवधिक तथा गुरुयोजना निर्माण गरेर अघि बढ्नु अवको आवश्यकता हो। त्यसै ले अव गाउँपालिकाको ध्यान त्यता तर्फ जानेछ भन्दै सिरीजङ्गा गाउँपालिकाको संवाङ्गीण र चौतर्फी विकासको लागि शुभकामाना समेत व्यक्त गर्न चाहान्छु।

नरेन्द्र प्रसाद कटुवाल

परामर्श सेवा फर्म

फुडलीड नगरपालीका ५, ताप्लेजुड

३२ असार २०७५

नरेन्द्रप्रसाद कटुवाल

प्रोपाइटर

प्रकाशकीय

नेपालको संविधान २०७२ लेकल्पना गरेअनुसार स्थानीय निकाय पुनरसंरचना अनुरूप अधिकार सम्पन्न स्थानीय तह निर्माण भइसकेको छ। जस अनुसार ताप्लेजुङ जिल्लामा साविकमा कायम रहेका १ नगरपालिका र ४८ गाउँ विकास समितिलाई पुनरसंरचना मार्फत हाल १ नगरपालिका र ८ गाउँपालिका एकाई कायम गरिएको छ। नयाँ भौगोलिक संरचना अनुसार साविकमा गाविस अन्तर्गतका भौगोलिक अवस्थिति लगायत जनसंख्या, आर्थिक, सामाजिक, प्राकृतिक श्रोत र साधनहरू समेतको अवस्थामा परिवर्तन भएको छ।

अधिकार निक्षेपणका हिसावले यसरी नयाँ कायम भएका स्थानीय तह नै स्थानीय सरकार बनेका छन्। स्थानीय तहको चुनाव समेत सम्पन्न भई नया जनप्रतिनिधिहरूले कार्यभार संभाली सकेको पनि एक वर्ष पुरा भइसकेको छ। करीव १५ वर्ष पछि स्थानीय तहमा आएका जनप्रतिनिधिहरूलाई नया जोस जाँगर सहित चुनाव ताका गरिएका प्रतिवद्धता पुरा गराउनको लागि हालको वर्तमान यथार्थता भित्र रहेर नयाँ योजनाहरू निर्माण गरि संघीयता कार्यान्वयनमा जोड दिनु पर्ने अवस्था रहेको छ। यद्यपी नयाँ संरचना का स्थानीय तहहरूमा भरपर्दो, आधिकारिक र पर्याप्त सूचनाहरूको आवश्यकता तथा तथ्याङ्क हरुको अभिलेख उपलब्ध हुनसकिरहेको थिएन। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ सालको विवरण हाल धेरै परिवर्तन भएको छ। त्यसैले सबै विवरणहरू प्राथमिक रूपमा नै संकलन गरेर ताजा अवस्थाको यथार्थ चित्र प्रस्तुत गर्न यो सिरीजङ्गा गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ।

नेपाल सरकार र तत्कालीन सङ्घीयमामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले २०७४/०९/२६ मा सबै स्थानीय तहहरूले आआफ्नो क्षेत्रको वस्तुगत विवरण तोकिएको ढाँचामा तयारगरी वेभसाईडमा राख्न निर्देशन प्राप्त भएको छ। सो आधारमा उपलब्ध सबै सूचना तथा जानकारीहरूको आधारमा परामर्शदाता नरेन्द्र प्रसाद कटुवालको सहयोगमा यो प्रोफाइल तयार गरिएको छ।

निर्धारित समय भित्र यो सिरीजङ्गा गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र तयारी गर्न सहयोग गर्नुहुने गाउँपालिकाका सम्पूर्ण जनप्रतिनिधिहरू, कर्मचारीहरू विभिन्न राजनैतिक दलका प्रतिनिधिहरू, सूचना उपलब्ध गराउनुहुने विभिन्न विषयगत कार्यालयहरू, प्राथमिक तथ्याङ्क संकलन गर्ने गणकहरू, सूचना विश्लेषण गरि निश्कर्ष निकाल्ने विश्लेषकहरू लगायत परियोजना संचालन गर्ने परामर्शदाता नरेन्द्र प्रसाद कटुवालप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछौं साथै सिरीजङ्गा गाउँपालिका निवासी सम्पूर्ण दाजुभाई दिदि बहिनिहरूले यसको समुचित प्रयोगमा सहयोग गर्नु हुनेछ भन्ने विश्वास सहित सबैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं।

सिरीजङ्गा गाउँपालिका ताप्लेजुङ

वस्तुगत विवरण किन ?

विकास निर्माण का कार्यहरूका निर्दिष्ट लक्ष्य, उद्देश्य र अपेक्षित प्रतिफल प्राप्तगर्नका लागि योजनावद्ध तरिकाले अगाडि बढ्नु पर्ने कुरामा संघीय, प्रान्तिय तथा स्थानीय लगायतका जुनसुकै तहमा कसैको पनि दुईमत छैन। स्थानीय योजना तयारीको लागि आधारभूत खम्बाको रूपमा सम्बन्धित क्षेत्रको विस्तृत वस्तुगत सुचनाहरूको आवश्यकता जरुरीहुन्छ । तिनै वस्तुगत विवरणका सूचकाङ्कले संकेतगरे अनुसार स्थानीय निकाय तथा स्थानीय सरकार अगाडी बढ्न सके त्यसबाट दत्त प्राप्त प्रतिफल दिगो र प्रभावकारी हुन्छ। यसले गाउँपालिकामा सुशासन प्रवर्द्धनमा समेत सहयोग पुग्नेछ। यसका लागि शुरु देखि अन्त्य सम्म स्थानीय जन सहभा गिता जुट्न सक्ने पारदर्शी र दिगो विकास प्रकृयाहरूको आवश्यकता टड्कारो रूपमा देखिएको छ। नेपालको सन्दर्भमा लोकतन्त्रको स्थापना सँगै नेपालको संविधान २०७२ लेस्थानीय जनतालाई शासन सञ्चालनमा प्रत्यक्ष र नजिकको हक स्थापना गर्दै राज्यको पुनरसंरचनाको व्यवस्था गरेकोछ। जसअनुसार प्रान्तीय संरचनामा साविकको स्थानीय निकायको रूपमा रहेका गाउँविकास समितिहरूको सिमांकनमा हेरफेरगरी नयासंरचनामा स्थानीय सरकारको रूपमा अधिकार सम्पन्न गाउँपालिका र नगरपालिकोको स्थापना गरिएको छ। यस अवस्थामा नया घोषणा भएका गाउँपालिकाहरूको प्रशासनिक व्यवस्थापन सहज पाउँदा बस्तुनिष्ठ योजना तयारीका लागि घरधुरी स्तरको तथ्याङ्क र सूचनाहरू अद्यावधिक भई नसकेकोले सोही खाडल पुर्तिगर्ने उद्देश्यले आवश्यक प्राथमिक र द्वितिय स्तरका सूचनाहरू संकलन गरी त्यसैको आधारमा योगाउँपालिका स्तरको वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ ।

यो प्रोफाइल नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको मिति२०७४ वैशाख२६ गतेको परिपत्र अनुसारको ढाँचामा रहेर उपलब्ध भएका सान्दर्भिक सबै तालिकाहरूलाई अधिकतम तालमेल मिलाउने प्रयास गरिएको छ। वस्तुगत विवरण तयारीमा सबैवडामा रहेका समग्र सुचना तथा सामाजिक, आर्थिक लगायत अन्यक्षेत्रको वस्तुगत अवस्था बारे जानकारी आवश्यक पर्ने भएको ले गाउँपालिका स्तरमा वस्तुगत अवस्थालाई संकलन गरी विश्लेषण गरिएको छ। वस्तुगत अवस्थाले संकेत गरेका सुचकाङ्कका आधारमा आगामी स्थानीय स्तरका योजनाहरू प्रस्ताव गर्न सहज हुनेछ ।

योमिक्वाखोला गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण तयारीका उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहेकाछनः

- विकास प्रकृयाको लागि महत्वपूर्ण तीन प्रश्नहरू "एले म कहाँ छु ?" "अव म कहाँ जाने ?" र "त्यो कसरी संभव छ ?" मध्ये पहिलो प्रश्नको वास्तविक जवाफ खोज्ने ।
- सिरीजङ्घा गाउँपालिका,ताप्लेजुङको सबै घरधुरीमा पुगी आर्थिक,सामाजिक,भौतिक,प्राकृतिक र मानवीय सम्पत्तीको लेखाजोखा गर्ने ।
- सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वर्तमान यथार्थतालाई जस्ताको तस्तै प्रस्तुत गर्ने ।
- योजना तर्जुमा बजेट बाँडफाडका लागी आधार तयार गर्ने ।
- संभावना भएजति सबै सुचनाको जातीय लिङ्गीय र क्षेत्रीय हिसावले विश्लेषण गर्ने ।
- हरेक तथ्याङ्कको समाजशास्त्रीय,ग्रामिण विकास र लैङ्गिक सामाजिक हिसावले विश्लेषण गर्ने ।
- आवधिक विकास योजनाको लागि मार्ग प्रस्तुत गर्ने ।

- गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा प्रकृयमा आवश्यक पर्ने सबै सूचनाहरू गाउँपालिका स्तरमा नै अद्यावधिक गर्ने ।
- सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा रहेको हिमाली आकर्षणले गर्दा आउने पर्यटकहरूलाई समग्र गाउँपालिकाको आवश्यक सूचना एकै स्थानमा उपलब्ध गराउने ।
- दातृ निकायहरू समक्ष माग प्रस्तुत गर्न आवश्यक आधार स्तम्भ तयार गर्ने ।

वस्तुगत विवरण तयारीका क्रममा अपनाइएका विधिहरू

प्राथमिक तथ्याङ्क सङ्कलन

- संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार गरेको सूचना सङ्कलन गर्न तयार गरिएको फारमको प्रयोग गरी प्राथमिक सूचना वस्तीस्तरमा संकलन गरिएको छ । उक्त वस्तु स्थिती विवरण लिन खटिएका गणकहरूबाट स्थानीय पदाधिकारी, कर्मचारी, सामाजिक परिचालक, राजनीतिक दलका पदाधिकारीहरू एवं सरोकारवालाहरूसँग छलफल र हरेक घरधुरी बाट विवरण एवं तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएको ।

द्वितीय तथ्याङ्क सङ्कलन

- नेपालको राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ले उल्लेख गरिएका तथ्याङ्कहरूलाई केन्द्रिय तथ्याङ्क विभागबाट लिएको ।
- सम्बन्धित जिल्लाको जिल्ला समन्वय समितिबाट प्रकाशन भएका जिल्ला पाश्र्वचित्र र अनेक विषयगत कार्यालयबाट अन्य तथ्याङ्क लिएको ।
- जिल्ला वन कार्यालय, जिल्ला शिक्षा कार्यालय, जिल्ला कृषि विकास कार्यालय, जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, जिल्ला मालपोत कार्यालय, जिल्ला बालकल्याण कार्यालय लगायतबाट विभिन्न तथ्याङ्क लिएको ।
- साविकका गाविसहरूबाट प्रकाशन भएका गाविस प्रोफाइल लगायतका प्रकाशनहरूबाट तथ्याङ्क लिएको ।

सूचना विश्लेषण

विभिन्न माध्यमबाट लिएका सूचना एवं तथ्याङ्कलाई Word, Excel , SPSS बाट विभिन्न शीर्षक तथा उपशीर्षकमा विश्लेषण गरिएको छ ।

सरोकारवालाहरूसँग छलफल

प्राथमिक तथा द्वितीय माध्यमबाट सङ्कलन भएका सूचनाहरूको विश्लेषण गरी तयार पारिएको विवरणलाई स्थानीय निर्वाचित पदाधिकारी, कर्मचारी लगायत सरोकारवाला महानुभावहरू सँगको अन्तरकृया छलफलबाट थप सूचना तथा सुझावहरू प्राप्त गरि विश्लेषण गरिएको छ ।

वस्तुगत विवरण तयारीको सिमाहरू

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्दा प्रयोग गरिएको विधि एवं समय पावबन्दी समेतलाई मध्येनजर गर्दै भए सम्मका गाउँ कार्यपालिकाको भौगोलिक, प्राकृतिक, सामाजिक, आर्थिक, मानवीय एवं धार्मिक सांस्कृतिक तथा विविध सूचना र तथ्याङ्कहरूलाई सरलिकृत रूपमा समावेश गरी एउटा वस्तुगत दस्तावेज तयार गरिएको छ । समयमा तथ्याङ्क एवं सूचना प्राप्त हुन कठिनाई, भौगोलिक जटिलता, यातायातको अभावको बावजुद पनि प्राप्त तथ्याङ्कलाई उपयुक्त तरीकाले विश्लेषण गर्ने प्रयास गरिएको छ । यसरी तयार गरिएको वस्तुगत विवरणले आधारभूत तथ्याङ्कहरूलाई प्रशोधन एवं विश्लेषण गरीएको छ । यसले भविष्यमा गाउँपालिकाको पूर्व अवस्थालाई चित्रण गर्न उपयोगी हुने निश्चित छ ।

बिषय सुची

१. गाउँपालिकाकोपरिचय.....	१
१.१ पृष्ठभूमी.....	१
१.२. नामाकरण.....	१
२. भौगोलिक स्वरूप तथा सिमाना.....	२
२.१ भू वनावट.....	२
३ महत्वपुण सम्पदा.....	२
३.१. कन्चनजंघा हिमाल.....	३
३.२. काबेली नदी.....	काबेली
३	
३.३. पाथिभरा मन्दिर.....	देवी
४	
४. स्थानीयचाईपर्वतथाजानामेलाहरुकोविवरण.....	४
५. पर्यटकीय स्थलहरुको विवरण.....	५
६. सामुदायिक वनको विवरण.....	७
७. जनसंख्या वितरणको अवस्था.....	७
७.१. वार्ड अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण.....	७
७.२. उमेरका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	८
७.३. मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	९
७.४. धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	९
७.५. जातका आधारमा घरधुरीको विवरण.....	१०
७.६. जातका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	११
७.७. जातीय तथा लिङ्गीय आधारमा घरमुलीको विवरण.....	१२
७.७.१. प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण.....	१२
७.७.२. कारोवारका आधारमा घरमुलीको विवरण.....	१३
७.८. अपाङ्गता सम्बन्धि विवरण.....	१४
७.९. घरको छानो तथा गारो सम्बन्धि विवरण.....	१४
७.१०. घर सम्म पुग्ने बाटो सम्बन्धि विवरण.....	१५
७.११. स्वामित्वका आधारमा घरधुरीको विवरण.....	१६
७.१२. एकल जनसंख्याको विवरण.....	१७
७.१३. पेशाका आधारमा जनसंख्याको विवरण.....	१७
७.१४. विशेष सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण.....	२०
७.१५. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि विवरण.....	२१
७.१६. चर्पी उपयोग सम्बन्धि विवरण.....	२१

७.१७. परिवार नियोजन सम्बन्धि विवरण.....	२२
७.१८. दीर्घरोगी सम्बन्धि विवरण.....	२३
७.१९. खानेपानीको श्रोत सम्बन्धि विवरण.....	२४
७.१९.१. खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धि विवरण.....	२४
७.१९.२. खानेपानीको सहायक श्रोत सम्बन्धि विवरण.....	२५
७.२०. खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धि विवरण.....	२५
७.२१. खाना पकाउने इन्धन सम्बन्धि विवरण.....	२६
७.२२. उज्यालोको लागि वत्ती प्रयोग सम्बन्धि विवरण.....	२७
७.२३. सेवासुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण.....	२८
७.२४. सेवासुविधा उपयोग सम्बन्धि विवरण.....	३०
७.२५. जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण.....	३२
७.२५.१. वैदेशिक रोजगार विना जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण.....	३३
७.२५.२. वैदेशिक रोजगार सहित जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण.....	३५
८. घरजग्गामा महिलाको स्वामित्व सम्बन्धि विवरण.....	३९
९. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धि विवरण.....	३९
१०. सिंचाइ सुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण.....	४०
११. घरपालुवा पशुपंक्षी सम्बन्धि विवरण.....	४१
१२. आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धि विवरण.....	४१
१३. शिक्षा सम्बन्धि विवरण.....	४४
१३.१. स्कुल नगएका र विचैमा कक्षा छोडेका बालबालिकाको विवरण.....	४४
१३.२. उच्च शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थीको विवरण.....	४५
१३.३. निराक्षर जनसंख्या सम्बन्धि विवरण.....	४६
१३.४. साक्षरता दर सम्बन्धि विवरण.....	४६
१४. वार्षिक आमदानी सम्बन्धी विवरण.....	४७
१५. वार्षिक उत्पादन सम्बन्धी विवरण.....	४९
१६. वार्षिक उत्पादनको खपत सम्बन्धी विवरण.....	५१
१७. वार्षिक खर्च सम्बन्धी विवरण.....	५४
१८. विरामी हुदा पहिलो उपचार सम्बन्धी विवरण.....	५५
१९. प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी विवरण.....	५६
२०. नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण.....	५७
२१. नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण.....	५७
२२. नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण.....	५८
२३. नजिकको बजार पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण.....	५९
२४. कुपोषण लागेका बालबालिका सम्बन्धि विवरण.....	६०
२५. अकाल मृत्यु सम्बन्धि विवरण.....	६०
२६. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण.....	६१
२७. सामुदायिक संगठनमा आवद्धता सम्बन्धि विवरण.....	६१
२८. वातावरण तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण.....	६२
२९. बैङ्क तथा वित्तीय सम्बन्धि विवरण.....	६३

३०. धार्मिक स्थल सम्बन्धि विवरण.....	६३
३१. विद्यालय सम्बन्धि विवरण.....	६४
३२. विश्व विद्यालय तथा कलेजहरूको विवरण.....	६५
३३. विद्यालयमा शौचालय सम्बन्धि विवरण.....	६५
३४. तहगत शिक्षक विवरण.....	६५
३५. शिक्षक तथा कक्षा कोठाको पर्याप्तता.....	६६
३६. बाल क्लवहरूको विवरण.....	६७
३७. बाल क्लव तथा बाल समुहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरूको विवरण.....	६७
३८. कामदारको रूपमा घरबाट बाहिर गएका बालबालिकाहरूको विवरण.....	६८
३९. चालु आवमा जन्मदर्ता गराएका बालबालिकाहरूको विवरण.....	६८
४०. अठार वर्ष भन्दा कम उमेरमा विवाह गरेका बालबालिकाहरूको विवरण.....	६८
४१. परिवार विहिन बालबालिकाहरूको विवरण.....	६८
४२. महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण.....	६८
४३. कृषि सेवा केन्द्र उपकेन्द्र कृषक समुह को भवन सम्बन्धि विवरण.....	६८
४४. पशु सेवा केन्द्र उपकेन्द्र कृषक समुह को जग्गा सम्बन्धि विवरण.....	६८
४५. हुलाक सेवा केन्द्र को भवन सम्बन्धि विवरण.....	६९
४६. गाउँपालिकाको हालका भवनहरूको विवरण.....	६९
४७. अचल सम्पत्तीको विवरण.....	६९
४८. सार्वजनिक शौचालय प्रयोग सम्बन्धि विवरण.....	७०
४९. पुल पुलेसा सम्बन्धि विवरण.....	७०
५०. सडक सञ्जाल सम्बन्धि विवरण.....	७१
५१. व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धि विवरण.....	७२
५२. खेल मैदान सम्बन्धि विवरण.....	७३
५३. पार्क तथा बालउद्यान सम्बन्धि विवरण.....	७४
५४. गाउँपालिका भित्र कार्यरत गैसस सम्बन्धि विवरण.....	७४
५५. गाउँपालिका भित्र कार्यरत सरकारी कार्यालय सम्बन्धि विवरण.....	७४
५६. गाउँपालिका भित्र कृषाशिल राजनैतिकदल सम्बन्धि विवरण.....	७५
५७. गाउँपालिका भित्र रहेका एफ एम रेडियो सम्बन्धि विवरण.....	७५
५८. गाउँपालिका कार्यालय देखि वार्ड कार्यालयको दुरी सम्बन्धी विवरण.....	७६
५९. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण.....	७६
६०. गाउँपालिकामा हवाइसेवा सम्बन्धि विवरण.....	७८
६१. पशुवधशाला सम्बन्धी विवरण.....	७८
६२. शव दाह संस्कार सम्बन्धी विवरण.....	७८
६३. व्यवसायिक पकेटक्षेत्र सम्बन्धी विवरण.....	७९
६४. होटल सम्बन्धी विवरण.....	७९
६५. सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण.....	८०
६६. वन्य जन्तु तथा चराचुरङ्गी सम्बन्धी विवरण.....	८०
६७. रुख तथा जडिवुटी सम्बन्धी विवरण.....	८१
६८. भु संवेदनशिल क्षेत्र सम्बन्धी विवरण.....	८१

६९. जल सम्पदा सम्बन्धी विवरण.....	८२
७०. वाली प्रणाली सम्बन्धी विवरण.....	८२
७१. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण.....	८३
७२. खानी सम्बन्धी विवरण.....	८३
७३. गाउँपालिकाको भु उपयोग सम्बन्धि विवरण.....	८३
७४. साबिक गाबिसहरुको न्युनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन मुल्यङ्कनको अवस्था.....	८४
७५. गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना तथा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण.....	८५
७६. गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको विवरण.....	८६
७७. गाउँपालिकाको अवशर, चुनौती , समस्या र समग्र निष्कर्ष.....	८८
७७.१. गाउँपालिकाको अवशर.....	८८
	८८
७७.२. गाउँपालिकाको चुनौती.....	९०
	९०
७७.३. गाउँपालिकाको सम्भावना.....	९२
	९२

गाउँपालिकाको परिचय

१.१ पृष्ठभूमि

विश्व मानचित्रमा ०.००३ प्रतिशत भू-भाग ओगटेको सार्वभौम सम्पन्न स्वतन्त्र संघिय लोकतान्त्रीक गणतन्त्रात्मक राष्ट्र नेपाल जसलाई सर्वच्च शिखर सगरमाथाको देश, शान्तिको अग्रदुत एसियाका तारा भगवान् गौतम बुद्धको देश भनेर चिनिन्छ । जुन प्राकृतिक, जैविक, सांस्कृतिक रूपमा मनोरम, वैभवशाली छ । जसको सुदूर पूर्वमा रहेको पूर्वको लाली एक पर्यटकीय गन्तव्य जहाँ जैविक विविधतामा 'पृथ्वीकै अनुपम उपहार' विश्वकै तेश्रो र नेपालको दोश्रो उच्च हिमशिखर कञ्चनजंघा पुर्वकै चर्चित धार्मिक आस्थाकि देवी पाथीभरा अवस्थित नेपालको प्रदेश नं. १ को कुल क्षेत्रफल ३६४६ वर्ग किलोमीटरमा फैलिएको २७°१५" देखि २७°५४" उत्तरी अक्षांश र ८७°२७" देखि ८८°१२" पूर्वी देशान्तर भित्र पर्ने हिमाली जिल्ला ताप्लेजुङको अत्यान्तै मनोरम क्षेत्र उत्तर पूर्वमा फैलिएको गाउँपालिका नैसिरीजङ्गा गाउँपालिका हो ।

नेपालको संघीय शासन प्रणाली अर्न्तगत राज्य पुनरसंरचना मा स्थानीय तहको नयाँ सिमांकन गर्दा यो गाउँपालिका साविकका ८ वटा गाविसहरू रूपान्तरण भई स्थापना भएको हो । यो गाउँपालिका जातिगत तथा सांस्कृतिक रूपमा बिशिष्टता र विविधता बोकेको गाउँपालिका हो यो गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा लिम्बु र त्यसपछि क्रमश क्षेत्री, बाहुन, कामी, राई, गुरुङ, शेर्पा, सार्की र दमाई जातीको वसोवास रहेको छ भने सन्यासी, नेवार तथा तामाङ लगायतको उपस्थिति देखिएको छ । विश्वको तेश्रो र नेपालको दोश्रो अग्लो हिमाल कन्चनजंघा (८५८६ मिटर) हिमालफक्ताङलुङ गाउँपालिकाको सिमानामा भएर यसै गाउँपालिका अन्तर्गत पर्दछ । पुर्वकै चर्चित धार्मिक आस्थाकि देवी पाथीभरा देवी मन्दिर, काबेली नदी, नेपालमै पहिलो घामको झुल्को पर्ने उच्च हिमशिखरहरू, कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र, पाथिभरा पैदल मार्ग, सिरीजङ्गा मन्दिर र गुफा, डाँडा गाँउ शिवालय मन्दिर, किराँतेश्वर मन्दिर (राष्ट्रिय विभूती श्री फाल्गुनन्दद्वारा होम होमादी गरेको स्थान), प्रभु थुम्का, बनदुके पाखरी, बारुले पोखरी, लिम्बु सङ्ग्रहालय मांमखे, तातोपानी कुन्ड (सिरीजङ्गाद्वारा स्नान गरिइएको), साना पाथीभराहरू, खुपेँ ढुङ्गा, छरवानी गुफा अदि धार्मिक तथा पर्यटकिय महत्व बाकेका स्थानहरूले सजिएको गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकामा लोप हुन लागेको रेड पाण्डा, कालो भालु हिउँ चितुवा, डाँफे, मुनाल, कालिज, शिकारी भोटे काग, आदि दुर्लभ वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको वासस्थान, बिभिन्न प्रजातिका वनस्पति भएको जंगल तथा गुरासँ, सुनगाँभा, चांप रैथाने विरुवा र बिभिन्न गैरह काष्ट वन पैदावार पाइन्छ । यसका अलवा यार्चागुम्बा, पाँचऔले, माइकोपिला, विखमा, कुङ्की, जटामसी, पाखन्बेत अलैची, चिराइतो, आदि सहितको प्राकृतिक आश्चर्य तथा आकर्षक गन्तव्य रहेको यो गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४८१.०९ वर्ग किलोमिटर रहेको छ । कुल ८ वटा वार्डहरू रहेको यो गाउँपालिकामा साविकका ८ वटा गाविसहरू वार्डमा रूपान्तरित भएकाछन जस अनुसार सिनाम, आम्बेगुदिन, सिकैचा, तेल्लोक, पेदाङ, मामाङखे, खेवाङ र याम्फुदिन क्रमश वार्ड नं १ देखि ८ सम्म रहेकाछन ।

१.२. नामाकरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिका ताप्लेजुङ जिल्लाका साविकका ८ वटा गाविसहरू क्रमशः सिनाम, आम्बेगुदिन, सिकैचा, तेल्लोक, पेदाङ, मामाङखे, खेवाङ र याम्फुदिन समायोजन भएर स्थापना भएको गाउँपालिका हो । यस गाउँपालिकाको नामाकरण किरातकालिन समय देखि नै ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक महत्व बोकेको किरात क्षेत्रको महापुरुष

यस गाउँपालिकाको वडा नं. ४, साविकको गा.वि.स. तेल्लोक वडामा (१७ शताब्दी तिर हालको सिनाम, आम्बेगुदिन, तेल्लोक र पेदाडका सम्पूर्ण भागलाई सिनाम भनिन्थ्यो) जन्मनुभएका लिम्बु भाषा तथा लिपीको सर्जक तथा संरक्षक त्येअड्सी सिरीजङ्घा सिङ्ग थेवे (१७०४-१७४१ ई.सा. पुर्व) को नामवाट राखिएकोछ । किरत हरुको लिपि तथा भाषा धर्म र ऐतिहासिक पुरातात्विक महत्व एवं सामाजिक सांस्कृतिक ऐतिहासिक पहिचानको सम्मान गर्दै यस गाउँपालिकाको नाम सिरीजङ्घा राखिएको हो ।

२. भौगोलिकस्वरूप तथा सिमाना

सिरीजङ्घा गाउँपालिका ताप्लेजुङ जिल्लाको १३% भु भाग ओगटेको गाउँपालिका हो । यसले यो जिल्लाको कुल ३६४६ वर्ग किलोमिटर मध्ये ४८१.०९ वर्ग किलोमिटर क्षेत्र ओगटेकोछ भने जिल्लाको फक्ताडलुङ गाउँपालिका भन्दा पछिको दोश्रो ठुलो गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिका २७°१७" देखि २७°४२" उत्तरी अक्षांस सम्म फैलिएको छ भने ८७°४६" देखि ८८°०९" पुर्वी देशान्तर सम्म फैलिएको छ । यो गाउँपालिका समुन्द्र सतहवाट ९०० मिटर देखि ८५८६ मिटर सम्म फैलिएको छ । यसको उत्तर दक्षिण अधिकतम दुरी ४३ किमि तथा पुर्व पश्चिम पनि ४३किमि हवाइ दुरी रहेको छ । यो गाउँपालिका मुख्य रूपमा दक्षिण पुर्वि मोहोडा फर्कीएर उत्तर पश्चिम तर्फ फैलिएको छ । यो गाउँपालिकाको पुर्वमा भारतको सिक्किम प्रदेश पर्दछ , त्यस्तै पश्चिममा ताप्लेजुङ कै फुडलिङ नगरपालिका तथा याङवरक गाउँपालिका पर्दछ । उत्तर तर्फ फक्ताडलुङ गाउँपालिका र दक्षिण तर्फ सिदिङवा गाउँपालिका पर्दछ ।

२.१ भूवनावट

सिरीजङ्घा गाउँपालिका धेरै ठुलो गाउँपालिका भएको हुनाले यहाँको भु वनावट पनि फरक फरक खालको रहेको छ । यो गाउँपालिका करीव ७६८६ मिटर उचाइको फरकमा रहेको हुनाले (९००देखि ८५८६ सम्म) यहाँको भु वनावटमा पनि विविधता रहेको छ । कतै हिमाल कतै ठुला पहाड कतै सम्म वसेको वेसी, कतै खोच तथा सुख्खा नागी कतै पन्थरिलो तथा कडा चटानीजमीन कतै दोमट, कतै बलौटे र कतै कमेरे माटो पाइन्छ । समग्रतामा हेर्दा यो गाउँपालिकाको माटो उर्वर किसीमकै पाइन्छ । गाउँपालिकामा वग्ने खोलाहरु प्रशस्त भइ सिंचाइको प्रयास संभावना भएको हुदा यो क्षेत्र कृषि उपार्जनका लागी उपयुक्त नै रहेको छ । यध्यपी यो गाउँपालिकाका वासिन्दाहरुको प्राचिन बालीहरु जस्तै मकै कोदो गहुँ जौ आदीको अलावा बेमौसमी खाद्यन्न तथा अन्न बाली तर्फ खासै ध्यान गएको पाइदैन । यो गाउँपालिकामा रहेका खुल्ला फाँटहरु पशु पालन(वाखा, भेडा, चौर्री, गाइ, भैसी)पालनका लागि अतिउपयुक्त रहेको देखिन्छ । गाउँपालिकामा हिमाली , उच्च तथा मध्य पहाडी क्षेत्र विच सन्तुलित भएर यसको भौगोलिक स्वरूप रहेको छ । यहाँ उत्पन्न भएका खोला तथा खोल्सीहरु क्रमशः उत्तरवाट दक्षिण तर्फ र पुर्ववाट पश्चिम तर्फ विभिन्न जलाधार मार्फत वग्ने गर्दछन् । भौगोलिक विविधताले गर्दा यहाँ पाईने वनस्पति तथा जैविक विविधतामा समेत एक रूपता देखिदैन । यस गाउँपालिकामा हिमाली, सितोष्ण, समशितोष्ण र उपोष्ण तथा उच्च हिमाली क्षेत्रमा टुन्ड्रा प्रकारको हावापानी पाइने भएकोले भौगोलिक विशिष्टताको आधारमा विभिन्न कृषि व्यवसायहरु सफतापूर्वक सञ्चालन गर्न सकपने देखिन्छ ।

३. प्राकृतीक तथा संस्कृतीक सम्पदा

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा विश्वकै तेश्रो अग्लो हिम शिखर देखि अन्य थुप्रै अग्ला चुचुराहरु रहेकाछन् । त्यस्का अलावा कन्चनजंघा हिमसृङखला बाट गाउँपालिकाको विच भाग हुँदै अबिरल बगीरहने काबेली

नदी, पवित्र तिर्थस्थल पाथिभरा मन्दिर, लिम्बु संस्कृतीले सजिएको क्षेत्र, लिम्बु सांस्कृतिक संग्रहालय र लिम्बु लिपी सिरीजङ्गाका प्रवर्तक एतिहासीक पुरुष सिरीजङ्गा सिंह थेबेको जन्मस्थल जस्ता थुप्रै पर्यटकिय तथा एतिहासीक महत्व बोकेका ठाउँहरू रहेका छन् । जस मध्य केहिलाइ तल प्रस्तुत गरीएको छ ।

३.१. कन्चनजंघा हिमाल

विश्वको तेस्रो तथा नेपालको दोस्रो अग्लो कन्चनजंघा हिमाल ८५८६ मिटरनेपालकै मुख्य पर्यटकिय क्षेत्र हो यो सिरीजङ्गा गाउँपालिकाको वार्ड नं ८ याम्फुदिनमा पर्दछ । यो हिमालविक्रम सम्बत २०१२ साल जेठ ११ गते जोए ब्राउन र जर्ज व्यान्ड पहिलो पटक आरोहण गरेका थिए । यो हिमाल नेपालको सबैभन्दा पुर्वमा पर्दछ ।

अन्यन्तै मनमोहक स्वच्छ हिमाल कन्चनजंघामा सयौं स्वदेशी तथा विदेशीहरूले यो हिमाल आरोहण गर्ने गरेकाछन् । यो क्षेत्रको भर्मण गर्नका लागि ३ वटा पद मार्ग प्रयोगमाछन् जस मध्य एउटा फक्ताडलुङ गाउँपालिका हुदै जान्छ भने अन्य २ वटा पद मार्ग यसै गाउँपालिका अनतरगत पर्दछन् । २ मध्य पहिलो सुकेटार एअरपोट देउराली लालीखर्क कांडे भन्ज्याङ तेल्लोक फुमपे डांडा मामाङखे याम्फुदीनआमजीखोला झोरेनी

विश्वको तेस्रो अग्लो हिमाल कन्चनजंघा, उचाई

तोरोडदेन अन्दा फेदी चौराम र रामजेल हुदै उत्तरी आधार शिवीर ९ दिनमा पुग्न सकिन्छ भने दोस्रोपदमार्ग मेची पहाडी राजमार्गको गणेशचोक बाट सिनाम पन्चमी काबेली जोरपुल तावाटार प्रभुथुम्का यामफुदीन हुदै पनि जान सकिन्छ तर यो पदमार्ग भने हाल प्रचारप्रसारको अभाव ले कम प्रयोगमा छ । यसरी यो क्षेत्रको भर्मण गर्न करीब १८ देखी २४ दिन लाग्ने गर्दछ । नेपालका हिमाल आरोहण वाट प्राप्त हुने आम्दानीमा यो हिमालले पनि धेरै राजश्व संकलन गर्ने हिमालको रूपमा चिनीएको छ ।

३.२. काबेली नदी

काबेली नदी

यो नदी कन्चनजंघा हिमाललाई उदगम स्थल बनाएर बाह्रैमास निरन्तर गाउको बिच भाग भएर बग्ने गर्दछ । तललो भागमा पुग्दा सिदिङवा गाउपालीकाको सिमाना भएर बग्दछ । यो नदी धार्मीक रूपले पनि महत्वपूर्ण मानिन्छ । माघे सक्रान्तीमा यो नदीमा गएर नुहाए रोग नष्ट हुने, केही माग गरी भाकल गरेको भए भाकल पुरा हुने भन्ने पौराणीक मान्यता समेत रहेको यो नदी विधुत उत्पादनको

दृष्टीकोणले अथाहा सम्भावना बोकेको नदी हो । यस नदी बाट काबेली ए जलविधुत निर्माण कार्य धमाधम

भइरहेको छ भने काबेली बी, सी र डी लगाएतका योजनाहरूको सम्भावना अध्ययन कार्य सम्पन्न भइसकेको छ । यी योजनाहरू सम्पन्न गर्न सके गाउँपालिकाको सम्बृद्धीका लागि आधार तयार हुने निश्चित छ । अर्को तिर यो नदीको तल्लो भागमा रयाफ्टीङको अध्ययन गरी सन्चालन गर्न सके यो गाउँपालिकापर्यटकहरूकोलागी थप आकर्षणको केन्द्र बन्ने छ भने यो गाउँपालिकाको उक्त स्थान हुँदै कन्चनजंघा हिमाल आरोहणका लागि छोटो पदमार्ग समेत हुनेमा दुविधा छैन ।

३.३. पाथिभरा देवि मन्दिर

पाथीभरा ताप्लेजुङ जिल्लामा रहेको नेपालकै एक प्रसिद्ध तीर्थस्थल हो । पाथीभरा मन्दिर हिन्दू विरात एवं बौद्धहरूको महत्वपूर्ण धार्मिक स्थल हो । विश्वास आस्था एवं पवित्रताकी देवी पाथीभराको यो पवित्र स्थल सिरीजङ्गा ४ तेल्लोक बाट पश्चिमोत्तरतर्फ ३७९४ मी.टरको उचाईमा सिरीजङ्गा ३सिकैचाको पश्चिमोत्तरफुडलीङ नगरपालिका र फक्ताङलुङ गाउँपालिकाको सिमानामामनमोहक आकृति बोकेको पहाडको शिखर(टुप्पो) मा अवस्थित छ । पाथिभरा देवीको उत्पत्ति स्थल अन्नभरेकोपाथीको अकृतीमा पहाडको टुप्पोमा रहेकोले यी देवीको नाम "पाथीभरा देवी" भनि श्रद्धा एवं भक्तिपूर्वक पुकारिन्छ । ताप्लेजुङ्गाका

पाथिभरा देवि मन्दिर

रैथाने लिम्बू समुदायहरू पाथीभरालाई "मुक्तुवुङ" भनेर चिन्दछन् । यो मन्दिरमा वर्षभरि भक्तजनहरूको घुइँचो लाग्ने गर्दछ । लिम्बूभाषामा "मुक्तु"को अर्थ शक्ति वा बल, "वुङ"को अर्थ बोट भन्ने जनाउँदछ । अर्थात लिम्बूजातिहरू पाथीभरालाई शक्ति वा बलको श्रोत वा बाटोको रूपमा प्रकट गर्ने गर्दछन् । हाल सम्म सदरमुकाम तर्फको बाटो मात्र सहज र सजिलो बनाइएको हुँदा त्यो तर्फ बाट बढी मात्रामा तिर्थालु तथा पर्यटक हिड्ने गरेको पाइन्छ । तथापी बिगतमा सबभन्दा बढी मानीसको आवत जावत गर्ने पदमार्ग भने सिरीजङ्गाको वडा न १,२, ४ र ३ हुँदै हिडीने गरेको स्थानीयहरू बताउने गर्दछन् भने उक्त पदमार्ग पाथिभरा पुग्ने छोटो पदमार्ग पनि हो । तसर्थ यस क्षेत्र तर्फको बाटो निर्माणमा ध्यान दिने र प्रचारप्रसार लाइ बढाउने हो भने लिम्बू भाषा लिपीका पर्वतक सिरीजंगा को जन्म स्थल हुँदै पाथिभरा दर्शनमा जाने तिर्थयात्री तथा पर्यटकको संख्यामा उल्लेख्य बृद्धी हुने निश्चित छ ।

४. स्थानीयचाडपर्वतथाजान्त्रामेलाहरूकोविवरण

धार्मिकस हिष्णुता तथा सांस्कृतिक विविधता को विशिष्ट हिचान बोकेको सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा जातजाति अनुसार का चाड पर्व तथा मेलाहरूमा समेत अनेकतामा एकता देख्न सकिन्छ । विशेषगरी आदिवासी जनजाति, खस आर्यन, दलित तथा अल्पसंख्यक समुदायहरूले सबै चाडपर्वहरू मिलेर मनाउने वा सहयोग गर्ने गरेको अवस्था छ । उल्लेखित जातीहरू मध्ये यो गाउँपालिकामा लिम्बू जातीको वाहुल्यता रहेको छ । कुलजनसंख्याको ४६% जनसंख्या लिम्बूजातीको रहेकोछ भने अन्यजातीहरूमा खस आर्यन तथा दलित रहेका छन । यहाँ लिम्बू जातीका विशेष चाडहरू, हिन्दु सनातन संस्कृतिका पर्वहरू साथै क्रिसमस समेत धुमधाम संग मनाइने गरिन्छ । दशैं , तिहार, तीज, रामनवमी, शिवरात्री, चासोक तडनाम, ककफेक्वा तडनाम, बलिहाड तडनाम,

माघेसंक्रान्ती, कुशेऔशी, उधौली, उभौली, साकेला बौद्ध पुर्णिमा, ल्होसार ड्युङ्ने, ठुक्पाछेसी ग्यासो, आदिमनाउने गरिन्छ। भने परम्परागत संस्कृतिमा लिम्बुको हाक्पारे पालम च्याब्रुड धाननाच हरु शेर्पाहरुको स्याब्रुनाच, ढोकप्यानाच, राइहरुको साकेला (चन्डी) नाच र खस आर्यहरुको बालन कुल पुजा अदी रहेको पाइन्छ। लिम्बु जातिले भेषभूषामा तागा, मेखली गरगहनामा साम्याडफुड, कन्ठ सिरबन्दी मुन्द्री नेसेर खानपिनमा तोडवा, याडवेन शेर्पासमुदायले भेषभूषामा बख्खु, दोचा, आगडी, पाडदेन, केतेन आदि प्रयोग गर्ने गरेको पाइन्छ। सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्रमनाइने पर्व, मेला तथा नाचको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ।

क्रस	मुख्य चाडपर्व / मेला नाचको नाम	मनाउने महिना / दिन	मनाउने प्रमुख जाती वा धर्मावलम्बी	कैफियत
१	दशै	असोज कात्तिक	हिन्दु धर्मलम्बीहरु सबै	
२	तिहार	कात्तिक मंसिर	हिन्दु धर्मलम्बीहरु सबै	
३	क्रिसमस	डिसेम्बर २५	किस्चियन	
४	माघेसंक्रान्ती	माघ १ गते	मुख्यतया मगर भए पनि सबै बर्ग	
५	उधौली	वैशाख पुर्णिमा	राइ र लिम्बु	
६	उभौली	मंसिर पुर्णिमा	राइ र लिम्बु	
७	साउने संक्रान्ती	साउन १ गते	सबै	
८	ल्होसार	पुष १५ गते	गुरुङ, शेर्पा र तामाङ	
९	तीज	भाद्र शुक्ल द्वितिया	खस आर्य	
१०	जनै पुर्णिमा	श्रावण पुर्णिमा	खस आर्य	
११	बुद्धजयन्ती	वैषाक	बौद्धलम्बीहरु लगाएत सबै	
१२	फाल्गुनन्द जयन्ती	कातीर्क २५	किरत धर्मलम्बी लिम्बु	
१३	कृष्ण जन्माष्टमी	भाद्र कृष्ण अष्टमी	हिन्दु धर्मलम्बीहरु सबै	
१४	शिवरात्री	फागुन	सबै	
१५	बाला चर्तुदशी	मंसिर	सबै	
१६	धान नाच	विशेष पर्व मेला	लिम्बु	
१६	हाक्पारे	विशेष पर्व मेला	लिम्बु	
१७	च्याब्रुड नाच	विशेष पर्व मेला	लिम्बु	
१८	पालम	विशेष पर्व मेला	लिम्बु	
१९	चण्डी नाच	उधौली उभौली	राइ	
२१	एकादसी	हरेक एकादशी	हिन्दु धर्मलम्बीहरु सबै	
२२	नाग पन्चमी	श्रावण शुक्ल पन्चमी	सबै	
२३	बसन्त पन्चमी	माघ फाल्गुण	सबै	
२४	कुशे औसी	श्रावण भाद्र	हिन्दु धर्मलम्बीहरु सबै	

श्रोत स्थलगत सर्भेक्षणका क्रममा स्थानिय संगको छलफल

५. पर्यटकीय स्थलहरूको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका पर्यटकीय हिसावले महत्वपूर्ण गाउँपालिका हो । यो गाउँपालिकामा र ताप्लेजुङ जिल्लामा मात्र नभई नेपालमा पर्यटकहरूको आगमन हुने प्रमुख पक्ष भनेकै प्राकृतिक सुन्दरता र यहका मनमोहक हिमाल हरु नै हुन । विश्वको तेश्रो अग्लो कन्चनजंघा हिमाल देखि ७००० मिटर भन्दा माथिका दर्जन वढी हिमालहरूको दृश्यअवलाकन, कञ्चनजङ्घा संरक्षण क्षेत्र ,कञ्चनजङ्घा पदमार्ग एवंपर्वतारोहण तथा साहसिक यात्रा, पाथीभरा पैदल मार्ग, सिरीजङ्घा मन्दिर र गुफा, डाँडा गाँउ शिवालय मन्दिर, किराँतेश्वर मन्दिर, प्रभु थुम्का(राष्ट्रिय विभुती श्री फाल्गुनन्दद्वारा होम होमादी गरेको स्थान), काबेली नदी र नदीमा संभावित - याफिटिङ तथा कायोकिङ, बारुले पोखरी, लिम्बु सास्कृतीक संडग्रहालय मांमखे, तातोपानी (सिरीजङ्घाद्वारा स्नान गरिइको), साना पाथीभराहरू, राँके ओखलढुङ्गा तावाटार, खुपे ढङ्गा,छिरुवानी गुफा, यहांका प्राकृतिक फाँट र खोच तथा तातोपानीका कुण्डहरू यहका प्रमुख पर्यटकीय स्थानहरू हुन । यीनै पर्यटकीय स्थानहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्र स	पर्यटकीय स्थलको नाम	वार्ड नं	महत्व	कैफियत
१	कन्चनजंघा हिमाल	८	पर्यटकीय क्षेत्र	
२	कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र	८	पर्यटकीय क्षेत्र	
३	कन्चनजंघा पदमार्ग	३ ४ ५ ६ र ८	पर्यटकीय क्षेत्र	
४	पाथीभरा देबि मन्दिर	३	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
५	फावा खोला		पर्यटकीय क्षेत्र	
६	पाथीभरा पैदल मार्ग	१२ ४ र ३	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
७	सिरीजङ्घा मंदिर	४	धार्मीक सास्कृतीक	
८	सिरीजङ्घा गुफा	४	धार्मीक सास्कृतीक	
९	छिरुवानी गुफा	५	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१०	डाँडागाउ शिवालय मन्दिर	१	धार्मीक सास्कृतीक	
११	किरातेश्वर मन्दिर	१	धार्मीक सास्कृतीक	
१२	भैसे डाँडा		पर्यटकीय क्षेत्र	
१३	प्रभु थुम्का	७	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१४	काबेली नदी	८ ६ ५ ४ २ र १	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१५	वारुले पोखरी	८	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१६	बन्दुके पोखरी		धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१७	लिम्बु सांस्कृतीक संग्राहलय	६	लिम्बु संस्कृति संग सम्बन्धित	
१८	खुपे ढुंगा	६	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
१९	मान्द्रे गुफा	६	धार्मीक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय	
२०	कन्चनजंघा संग्राहलय सिनाम	१	लिउन्मुख संस्कृति संग सम्बन्धित	

१९	तातेपानी कुण्ड	८	सिरीजङ्घाद्वारा स्नान गरिइकोकुण्ड
२०	सबै वडमा अवस्थित साना पाथिभरा मन्दिरहरू	१ देखि ८	धार्मिक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय
२१	काँडे तथा सिन्चेपु भन्ज्याङ	३२ ४	पर्यटकीय
२२	फुम्पे डाँडा	६	पर्यटकीय
२३	राँकै	७	पर्यटकीय
२४	तावाटार	७	पर्यटकीय
२५	भार्लाङ झर्ना मामाङखे	८	पर्यटकीय
२६	इवा पोखरी	७	धार्मिक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय
२७	घडी पोखरी	७	धार्मिक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय
२८	सिवा पोखरी	७	धार्मिक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय
२९	तिम्बुङ पोखरी पद मार्ग	१ २ ७ र ८	धार्मिक सास्कृतीक तथा पर्यटकीय

श्रोत: स्थलगत सर्भेक्षण तथा वडा कार्यालय

६.सामुदायिक वनको विवरण

ताप्लेजुङ जिल्लामा वन क्षेत्र प्रसस्त रहेको छ । त्यसमापनि यो सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा उल्लेखनीय रूपमा वन क्षेत्र रहेकोछ । या गाउँपालिका जिल्लाका सुदुर पुर्वी उत्तरमा रहेका तथा विविधता एवं बिषम हावापानीका कारण उष्णप्रदेशिय सदाबाहार जंगल देखी लेकाली वनस्पती झाडी पाथ्रा जस्ता रूखहरू भएका वन जंगल पनी पाइन्छ । हिमाली क्षेत्र भएको हुनाले पनि यो गाउँपालिकामा विशेषगरी हिमाली कोणधारी रूख भएका वनहरू प्रसस्त रहेकाछन । हाल सम्म यहाँ १४वटा सामुदायिक वनहरू गठन गरी समुदायलाई हस्तान्तरण गरिएकोछ । हाल सम्म हस्तान्तरित सामुदायिक वनको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्रस	सामुदायिक वनको नाम	वार्ड नं	क्षेत्रफल	घरघुरी र जनसंख्या			कैफियत
				घरघुरी	महिला	पुरुष	
१	हैराडे पहिरो	१	१.७५	७५	१८९	१५२	
२	पोखरी डाँडा	२	११८.८३	७२	१९५	१५५	
३	सुनपाती	३	२४७.९७	५९	२०३	१७६	
४	मैदाने	३	८३.७१	७०	२०७	२१०	
५	पाथिभरा	३	५.४३	२०	५१	५७	
६	खुरखुरे	४	२.६०	४५	९९	१०८	
७	च्यानडाँडा	५	६४.०२	६४	१९७	१९४	
८	सिमेक्ला ठुलोभिर	५	१०९.८०	५८	१६१	१८२	
९	सुदाप	६	७८	४३	१३०	१८९	
१०	एक्चना खोल्मे ठुलोभिर	७	४.७०	५६	१५७	१७८	
११	कन्चन्जंगा	८	४९००	४३	९७	१०४	
१२	पाथिभरा	८	४०७.३१	२१	७१	७७	
१३	तिम्बुङ पोखरी	८	३१.५	५१	१३४	१४३	
१४	देउराली	८	५	५०	९२	१०६	

श्रोत: जिल्ला वन कार्यालय ताप्लेजुङ

७. जनसंख्या वितरणको अवस्था**७.१. वार्ड अनुसार घरधुरी तथा जनसंख्याको विवरण**

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुल ८ वटा वडाहरू रहेकाछन् जहाँ हाल ३०२१ घरधुरी रहेकाछन् भने जनसंख्या १६३६८ रहेकोछ । क्षेत्रफलका हिसावले ताप्लेजुङको दोश्रो ठुलो यो गाउँपालिकामा जनघनत्व भने प्रति वर्ग किलोमिटर ३४ रहेको छ जुन नेपालको राष्ट्रिय औषत (२००) भन्दा १६६ ले न्युन हो । क्षेत्रफलका आधारमा सबैभन्दा ठुलो वार्ड नं ८ मा जनघनत्व प्रति वर्ग किमि ३ रहेको भने जनसंख्याका हिसावले सबैभन्दा ठुलो वार्ड २ नंमा जनघनत्व २०४ प्रति वर्गकिमि रहेकोछ । यो गाउँपालिकामा महिला पुरुष अनुपात पनि ०.९३ (१०० पुरुष वरावर ९६ जना महिला) रहेको छ । समग्रतामा यो गाउँपालिकामा महिला भन्दा पुरुष को संख्या ५९२ ले बढी रहेकोछ । परिवारको औषत आकार ५.४ प्रति घरधुरी रहेकोछ । परिवारको आकारमा सबैभन्दा धेरै ५.८ वार्ड नं ७ मा रहेको छ भने सबैभन्दा कम ५ वार्ड नं ४ मा रहेकोछ । माथि उल्लेखित जनसंख्या सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	घरधुरी संख्या	जनसंख्या			क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	जन घनत्व	परिवारको औषतआकार	महिला पुरुषअनुपात
		महिला	पुरुष	जम्मा				
१	३७४	१००७	१०५७	२०६४	१०.११	२०४	५.५	०.९५
२	५६१	१४४७	१५९८	३०४५	१६.५५	१८४	५.४	०.९१
३	४०२	१०४६	११३७	२१८३	३३.७१	६५	५.४	०.९२
४	४८८	१२१३	१२२९	२४४२	१८.८२	१३०	५.	०.९९
५	३३५	८९२	९५१	१८४३	१३.१७	१४०	५.५	०.९४
६	२२३	६०९	६३०	१२३९	३७.१८	३३	५.६	०.९७
७	४६३	१२४८	१३९१	२६३९	३७.६५	६७	५.८	०.९
८	१७५	४२६	४८७	९१३	३१३.९	३	५.२	०.८७
जम्मा	३०२१	७८८८	८४८०	१६३६८	४८१	८२६	५.४	०.९३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.२. उमेरका आधारमा जनसंख्याको विवरण

उमेरका आधारमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई मुख्य हिसावले भिन्न भिन्न उमेर समुह को जनसंख्या गणना गरिएको छ । त्यस्तै आर्थिक हिसावले सकृय उत्पादनमुलक जनसंख्या र आश्रित जनसंख्या पनि गणना गरिएको छ । यसका संगसंगै सामाजिक सुरक्षाका हिसावले जेष्ठ नागरिकहरूको संख्या समेत गणना गरिएकोछ । यो गाउँपालिकामा हाल कायम रहेको १६३६८ मध्ये ६३ % अर्थात १०३६९ जनसंख्या आर्थिक रूपमा सकृय रहेको छ (१५ देखि ५९ वर्ष सम्मको) भने ३७ % अर्थात ५९९९ जनसंख्या आश्रित रहेकोछ जुन राष्ट्रिय औषत संग वरावर हो । हाल यो गाउँपालिकामा कुल जनसंख्याको करीव ४

% अर्थात ६१४ जना जेष्ठ नागरिक रहेकाछन् । माथि उल्लेखित विवरण लाई तालिकामा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	५ वर्ष मुनिका	५-१४ वर्षसम्म	१५-५९ वर्षसम्म	६०-६९ वर्षसम्म	७० वर्ष माथिका	आश्रितजनसंख्या		आर्थिकरूपलेसकृय	
						जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१	१९१	३२०	१३४०	१३२	८१	७२४	३५	१३४०	६५
२	३१३	५०३	१९६९	१६०	१००	१०७६	३५	१९६९	६५
३	१९०	३९८	१३७९	१२४	९२	८०४	३७	१३७९	६३
४	२१३	४५८	१५३१	१३५	१०५	९११	३७	१५३१	६३
५	२१२	३६०	११०८	८७	७६	७३५	४०	११०८	६०
६	१०५	२२२	७९८	६८	४६	४४१	३६	७९८	६४
७	२७०	४७९	१६४९	१५९	८२	९९०	३८	१६४९	६२
८	७६	१५८	५९५	५२	३२	३१८	३५	५९५	६५
जम्मा	१५७०	२८९८	१०३६९	९१७	६१४	५९९९	३६.६	१०३६९	६३

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.३. मातृभाषाका आधारमा जनसंख्याको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा मुख्य रूपमा लिम्बु क्षेत्री, वाहुन, कामी, गुरुड राई जातीहरूको बसोवास रहेकोछ । उल्लेखित जातीहरूमा लिम्बु गुरुड राई जातीहरूको आफ्नो आफ्नो मातृभाषा रहेको छ तर पनि दैनिक बोलिचालिको हिसावले नेपाली भाषा र लिम्बु भाषा नै प्रमुख रूपमा रहेकोछ । मातृभाषाका आधारमासिरीजङ्घा गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	नेपाली	लिम्बु	शेर्पा	गुरुड	राई	नेवारी	तामाङ	मगर
१	२५३	११३	०	२	६	०	०	०
२	४०२	१४९	०	०	८	१	१	०
३	९७	२९१	०	०	१३	०	०	१
४	२३६	२२२	६	२१	२	०	१	०
५	१९४	१४०	१	०	०	०	०	०
६	५५	१५७	४	४	३	०	०	०
७	२८१	१५४	२	१२	६	०	३	०
८	८	९	४५	४०	७३	०	०	०
जम्मा	१५२६	१२३५	५८	७९	१११	१	५	१

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.४. धर्मका आधारमा जनसंख्याको विवरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिका मा वसोवास गर्ने जातीयताका हिसावले दलित तथा खस आर्यन हरू विशेषगरी हिन्दु धर्मावलम्बी हरेका छन भने गुरुड तथा शेर्पा जातीहरु बौद्ध धर्मावलम्बीहरु रहेकाछन । पछिल्लो समयमा सबै जातजातीका युवाहरुमा क्रिश्चियन धर्ममा प्रति पनि आस्था रहेको पाइएकोछ । यो तथ्याङ्क संकलनको हिसावमा गणकले तथ्याङ्क संकलन गर्न जाँदा विवरण दिने व्यक्तिको सुचनाका आधारमा यो विवरण तयार गरिएकोछ । एउटै घरमा एक भन्दा बढी धर्मावलम्बी भएमा यसमा गणना गरिएको छैन । हालसिरीजङ्गा गाउँपालिकामा रहेका ३०२१ घरधुरी मध्ये कति घरधुरी कुन धर्म मान्नुहुन्छ भन्ने आधारमा तलको विवरण प्रस्तुत गरिएकोछ:

धर्म	सिरीजङ्गा गाउँपालिकाका वार्ड नं हरू								जम्मा	कैफियत
	एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	आठ		
हिन्दु	२१६	५५६	१२१	४६४	१९५	१०७	२४४	१	१९०४	
बौध	२१	०	०	१४	१	८	१७	९४	१५५	
किराँत	१३४	४	२८०	८	१३८	१०७	१९८	८०	९४९	
इसाई	३	१	१	२	१	१	४	०	१३	
जम्मा	३७४	५६१	४०२	४८८	३३५	२२३	४६३	१७५	३०२१	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.५. जातका आधारमा घरधुरीको विवरण

सिरीजङ्गागाउँपालिकामा जातका आधारमा अग्रस्थानमा लिम्बु जाती आउछ । कुल जनसंख्याको ४६% घरधुरी लिम्बु मात्र रहेकोछ । त्यसपछि दोश्रोमा क्षेत्री जातीको घरधुरी रहेकोछ । यो जातीका २९% घरधुरी रहेकाछन । तेश्रोमा बाहुन घरधुरी रहेकाछन जुन ५% रहेको छ भने चौथौमा कामी जाती रहेको छ जसको पनि ५% घरधुरी रहेकोछ भने यसपछि क्रमशर्राई, गुरुड, शेर्पा, सार्की, दमाई, घर्ती, नेवार, सन्यासी, तामाड, सुनुवार र मगर रहेकाछन । यो गाउँपालिकामा रहेका जातीय आधारमा घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

जातजाती	वार्ड नं १	वार्ड नं २	वार्ड नं ३	वार्ड नं ४	वार्ड नं ५	वार्ड नं ६	वार्ड नं ७	वार्ड नं ८	जम्मा
लिम्बु	१६४	१४९	२९१	२२२	१८१	१६६	१९०	९	१३७२
क्षेत्री	८९	३६१	५६	१७६	१२७	२७	४०		८७६
बाहुन	१३		२१	२६	२	१	१०५		१६८
कामी	३३	२८	१६	२४	१४	८	२६		१४९
राई	१३	८	१३	२	१	५	६	७३	१२१
गुरुड	२३			२१		४	२१	४०	१०९
शेर्पा	१			६	१	५	३	५२	६८
सार्की	१९	३		३	६	३	३२	१	६७
दमाई	१३	६		४	३	४	८		३८
घर्ती		४	२				१९		२५

जातजाती	वार्ड नं १	वार्ड नं २	वार्ड नं ३	वार्ड नं ४	वार्ड नं ५	वार्ड नं ६	वार्ड नं ७	वार्ड नं ८	जम्मा
नेवार	२	१		२			४		९
सन्यासी							५		५
तामाङ		१		१			३		५
सुनुवार	३		१				१		५
कुमाल	१								१
मगर			१						१
अन्य			१	१					२
जम्मा	३७४	५६१	४०२	४८८	३३५	२२३	४६३	१७५	३०२१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथी उल्लिखत जातका घरधुरीलाइ जातिय आधारमा तिन बर्गमा प्रस्तुत गरिएको छ । जस्को विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

जात	वडागतजातिय घरधुरी विवरण								जम्मा	प्रतिशत
	वडा नं १	वडा नं २	वडा नं ३	वडा नं ४	वडा नं ५	वडा नं ६	वडा नं ७	वडा नं ८		
जनजाती	२०७	१६३	३०९	२५५	१८३	१८०	२४७	१७४	१७१८	५७
खस आर्यन	१०२	३६१	७७	२०२	१२९	२८	१५०	०	१०४९	३५
दलित	६५	३७	१६	३१	२३	१५	६६	१	२५४	८
जम्मा	३७४	५६१	४०२	४८८	३३५	२२३	४६३	१७५	३०२१	१००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.६. जातका आधारमा जनसंख्याको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा जातका आधारमा माथि उल्लेखित घरधुरीमा रहेको जनसंख्या विश्लेषण गर्दा दमाइ र सार्की वाहेक सबै जातीमा महिलाको तुलानामा पुरुषको संख्या बढी रहेकोछ । समग्रमा यो गाउँपालिकामा पुरुषको संख्या महिलाको भन्दा ५९२ संख्याले बढी रहेकोछ । पारिवारको आकारमा पनि प्राय सबै जातीको औषत नै देखिएको छ । यो गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर ०.४१% रहेकोछ । २०६८ सालको जनसंख्या १५८०६ रहेकोमा २०७५ सालमा १६३६८ पुगेको छ । यो गाउँपालिकाको औषत परिवारको आकार ५.४ प्रतिघरधुरी रहेको छ । जसको विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

जातजाती	वार्ड नं हरू									लैङ्गीक अनुपात	परिवारको आकार
	एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	आठ	जम्मा		
लिम्बु	९२३	७८१	१५५४	११०४	९९४	८८२	१०६२	५२	७३५२	०.९३	५.४
क्षेत्री	४५६	१९६३	३३९	८८८	७०७	१५८	२११		४७२२	०.९४	५.४
बाहुन	६२		११५	१२३	१०	६	५८२		८९८	०.९२	१
कामी	१७४	१७०	८०	१२६	७६	४०	१६३		८२९	०.९१	५.५
राई	८०	५१	६८	८	९	३२	४०	३९०	६७८	०.९४	५.६

जातजाती	वार्ड नं हरु									लैङ्गीक अनुपात	परिवार को आकार
	एक	दुई	तीन	चार	पाँच	छ	सात	आठ	जम्मा		
गुरुड	१५४			१०६		३१	१३६	२११	६३८	०.८७	५.२
शेर्पा	९			४१	३	३५	१७	२५५	३६०	०.८९	२.९
सार्की	९१	१३		१५	३२	२५	२००	५	३८१	१.०२	५.७
दमाई	७४	३६		१२	१२	३०	४२		२०६	१.१५	५.४
घर्ती		१९	१२				१२१		१५२	१.०५	६.१
नेवार	१४	६		६			२१		४७	०.५२	०.७
सन्ध्यासी							२५		२५	०.५६	१
तामाङ		६		९			१२		२७	०.६९	५.४
सुनुवार	२१		६				७		३४	१.४३	७
कुमाल	६								६	०.५	६
मगर			५						५	०.६७	५
अन्य			४	४					८	१	४
जम्मा	२०६४	३०४५	२१८३	२४४२	१८४३	१२३९	२६३९	९१३	१६३६८	०.९३	५.४

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथी उल्लिखत जातका जनसंख्यालाई जातिय आधारमा तिन बर्गमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

जात	जातिगत जनसंख्या विवरण									प्रतिशत
	१	२	३	४	५	६	७	८	जम्मा	
जनजाती	१२०७	८६३	१६४९	१२७८	१००६	९८०	१४१६	९०८	९३०७	५७
खस										
आर्यन	५१८	१९६३	४५४	१०११	७१७	१६४	८१८	०	५६४५	१८७
दलित	३३९	२१९	८०	१५३	१२०	९५	४०५	५	१४१६	४७
जम्मा	२०६४	३०४५	२१८३	२४४२	१८४३	१२३९	२६३९	९१३	१६३६८	१००

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.७. जातीय तथा लिङ्गीय आधारमा घरमुलीको विवरण

प्रचलनका आधारमा र गृह संचालन प्रकृयाका आधारमा घरमुलीको परिभाषा फरक हुने गरेको छ । प्रचलनका आधारमा घरको जेष्ठ नागरिकलाई घरमुली मान्ने प्रचलन छ भने गृह संचालनका हिसावले घरको कारोवार गर्ने मुख्य व्यक्तिलाई घरमुली भनिन्छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको अध्ययनको क्रममा यहाँका दुवै व्यक्तिहरूको विवरण लिएर विश्लेषण गरिएको छ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

७.७.१. प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण

सामान्यतया घरमुली भन्नाले घरको मुख्य मान्छे हो । मुख्य मान्छे भन्नाले घरको सवैभन्दा जेष्ठ नागरिकलाई मान्नु स्वभाविकै हो । घरका हरेक कार्यको अन्तिम निर्णय लिने व्यक्ति मुख्य भएपनि जेष्ठ नागरिक प्रति देखाउने सद्भाव र आदरका हिसावले घरमुली भनिन्छ । सम्बन्धका हिसावले शब्द विग्रह गरेर

हेर्दा यो सहि परिभाषा हो किनकि उ नभएको भए त्यो परिवार नै हुने थिएन अनि परिवार नभए घर नै हुने थिएन । यो सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको घरधुरी स्तरवाट गरिएको अध्ययन र तथ्याङ्क संकलनले देखाएको प्रचलनका आधारमा घरमुलीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्डनं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		कैफियत
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
१	३	९८	३०	१८०	१३	५०	४६	३२८	
२	३२	३२६	१४	१५३	३	३३	४९	५१२	
३	४	७२	४१	२६९	५	११	५०	३५२	
४	२९	१७१	४६	२११	७	२४	८२	४०६	
५	९	११९	१३	१७१	३	२०	२५	३१०	
६	१	२७	१८	१६३	३	११	२२	२०१	
७	१३	१३५	२६	२२५	५	५९	४४	४१९	
८	०	०	२२	१५२	१	०	२३	१५२	
जम्मा	९१	९४८	२१०	१५२४	४०	२०८	३४१	२६८०	
प्रतिशत	९%	९१%	१२%	८८%	१६%	८४%	११%	८९%	

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार करिव ११ % महिलाहरु मात्र घरमुली देखिएको छ । सुक्ष्म अध्ययन वाट अझ के देखिएको छ भने अधिकतम घरमा जेष्ठ नागरिक महिला भएमा घरमुलीमा छोराको नाम लेखिएको पाइएको छ भने जेष्ठ नागरिक पुरुष भएको अवस्थामा भने पुरुष नै लखिएको छ ।

७.७.२.कारोवारका आधारमा घरमुलीको विवरण

विकास प्रकृयाका हिसावले घरमुली भन्नाले घरको जेष्ठ नागरिक नै हुनुपर्छ भन्ने छैन । घरमुलीको परिभाषा सन्तान उत्पादन र सबैलाई आशिर्वाद दिनसक्ने व्यक्ति हुनुपर्छ भन्ने भन्दा धेरै अगाडी वढीसकेको छ । विकास र सामाजिक परिचालनको हिसावले घरमुली भन्नाले मुख्य रूपमा आर्थिक कारोवारको निर्णय गर्ने प्रमुख व्यक्ति हो । सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा गरिएको अध्ययनले देखाएको मुख्य कारोवार गर्ने व्यक्तिको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्डनं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		कैफियत
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
१	३	९९	३०	१७७	१३	५२	४६	३२८	३७४
२	३२	३२९	१४	१४९	४	३३	५०	५११	५६१
३	४	७३	४१	२६८	५	११	५०	३५२	४०२
४	२९	१७३	४६	२०९	७	२४	८२	४०६	४८८
५	९	१२०	१३	१७०	३	२०	२५	३१०	३३५

वार्डनं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		कैफियत
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	
६	१	२७	१८	१६२	३	१२	२२	२०१	२२३
७	१३	१३७	२६	२२१	५	६१	४४	४१९	४६३
८	०	०	२२	१५२	१	०	२३	१५२	१७५
जम्मा	९१	९५८	२१०	१५०८	४१	२१३	३४२	२६७९	३०२१
प्रतिशत	९.००%	९१.००%	१२.००%	८८.००%	१६.००%	८४.००%	११.००%	८९.००%	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित २ वटा घरमुलीको विवरणले हाम्रो समाजमा देखिएका यथार्थताहरू प्रस्तुत गरेकोछ । जसलाई बुदागत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

- अझैपनि काम गरेर पनि अरुलाई नै घरमुली मान्नु पर्ने अवस्था छ ।
- यो गाउँपालिकामा वास्तविक रूपमा १२% महिलाहरू घरमुली भएपनि ११ % मात्र देखिएकोछ ।
- महिलाहरूलाई घरको जिम्मेवारी सुम्पनेमा दलित जाती अग्र स्थानमा देखिएकोछ । दलितका कुल २५४ घरधुरी मध्ये ४१ घरधुरीमा महिलाहरू घरमुली रहेकाछन ।
- घरमुलीको जिम्मा महिलाहरूले पाउने मा वैदेशिक रोजगार पनि प्रमुख रहेको छ । यो गाउँपालिका वाट वैदेशिक रोजगारमा गएका ७७४ जना मध्ये ७२० जना पुरुषहरू नै रहेकाछन ।
- तुलानात्मक रूपमा महिला घरमुलीको संख्या खस आर्यनमा कम देखिएकोछ ।

७.८. अपाङ्गता सम्बन्धि विवरण

अपाङ्ग शब्दको अर्थ कुनैपनि अंग विकृत भएको भन्ने हुन्छ । कतिपय अवस्थामा यो अंग भंग भएको वा विग्रिएको वा भाँचिएको हुन्छ भने कतिपय अवस्थामा हेर्दा भंग नभएको तर काम चाहि नगर्ने वा कम गर्ने हुन्छ । त्यसैले अपाङ्ग शब्द लाई काम संग जोडेर हेर्नु उपयुक्त हुन्छ । नियमित रूपमा सामान्य अवस्थामा भन्दा अंग विग्रिएका कारणले काम गर्न नसक्ने अवस्थालाई अपाङ्ग भन्नु पर्छ । जस्तो हात खुट्टा भाँचिएको, नभएको, जलेको आँखा नभएको वा नदेख्ने जस्ता कुराहरू प्रत्यक्ष रूपमा नै विकृत भएका हुन्छन । तर कान नसुन्ने (वहिरा) प्रत्यक्ष रूपमा हेर्दा अपाङ्ग देखिदैन तर उनीहरू पनि यो परिभाषा भित्र पर्दछन । नेपाल सरकारले गरेको परिभाषाका आधारमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको पनि मुख्य ४ वटा समुहमा राखेर तथ्याङ्क संकलन गरिएकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	खस आर्यन				जनजाती				दलित				जम्मा				कुल जम्मा
	पूर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पूर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पूर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पूर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	
१	६	६	३	३	७	५	१	४	३	०	३	१	१६	११	२	८	५५
२	५	१२	५	२	२	४	५	१	०	१	०	०	७	१७	१	३	३७
३	२	४	१	७	२	३३	२	३७	०	२	०	१	२७	३९	३	४५	११४

वार्ड नं	खस आर्यन				जनजाती				दलित				जम्मा				कुल जम्मा
	पुर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	पुर्ण	अधिक	मध्यम	आंशिक	
					५												
४	८	९	६	४	२	३५	४	२	२	९	०	०	३६	५३	९	६	१०५
५	६	०	०	८	३	९	३	११	०	१	१	१	९	२	४	२०	३५
६	१	१	२	१	२	६	४	४	०	०	०	०	३	७	६	५	२१
७	०	१	२	१	१	६	५	११	०	०	१	२	१०	७	७	१४	३९
८	०	०	०	०	२	१७	८	३	०	०	०	०	२३	१७	८	३	५१
जम्मा	२८	३३	१९	२६	९८	१०७	४५	७३	५	१३	५	५	१३१	१५३	६८	१०४	४५७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

उल्लेखित विवरण वाट के देखएको छ भने सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा मा कुल ४५७ जना अपाङ्गहरु रहेकाछन । जसमध्ये पनि सबैभन्दा वढी १५३ जना जना अधिक अपाङ्ग रहेकाछन भने १३१ जना पुर्ण अपाङ्ग रहेकाछन । जातीय हिसावले सबै भन्दा वढी जनजातीमा ३२४ जना अपाङ्ग देखिएको छ भने दलित मा २८ जना र बाहुनक्षेत्रीमा १२५ जना यो संख्या जातीय सघनताको अनुपातमा कुल जनसंख्याको ५६% जनजाती रहेकोमा अपाङ्गमा ७१% नै रहेको छ । त्यस्तै कुल जनसंख्या ९% दलित रहेकोमा अपाङ्गमा ६% रहेको छ भने कुल जनसंख्यामा ३५% रहको खस आर्यन समुदायमा भने अपाङ्गमा २०% रहेकोछ ।

७.९. घरको छानो तथा गारो सम्बन्धि विवरण

आधारभूत आवश्यकताको प्रमुख तीन पक्ष मध्ये आवास दोश्रो हो तर कुनैपनि व्यक्ति वा समुदायको जीवन स्तर मापन गर्ने आधारमा घर पहिलो नं आउछ । कस्को घर कति राम्रो र सुविधा सम्पन्न छ भन्ने आधारमा उसको जीवन स्तर निर्धारण हुन्छ तर यो तथ्याङ्क संकलन चाहि सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कुन घरधुरीको कतिको सुरक्षित आवास छ भन्ने आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । सामान्यता फुसको छानो भन्दा ढुंगा इटाको छानो भएको घर बलियो हुन्छ भने भाटा तथा अन्य चिज हरू प्रयोग गरेको भनेको भन्दा ढुंगा माटो वा इटा तथा सिमेन्ट प्रयोग गरेको गारो बलियो र सुरक्षित हुन्छ । सामाजिक सुरक्षामा यो पनि प्रमुख विषय रहेन भएको हुनाले वार्ड स्तरमा त्यसको विवरण संकलन गरिएको छ प्राविधिक हिसावले चाहि गारो कस्तो हुनुपर्छ र कस्तो छ भन्ने विषयमा भने विवरण संकलन गरिएको छैन जुन तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	छानाको प्रकार					गारोको प्रकार						जम्मा
	खर	टीन	ढलान	ढुंगा	अन्य	ढुंगाइटा माटो	ढुंगाइटासिमेन्ट	काठ	वाँस	टीन	अन्य	
१	१६१	२१३	०	०	०	३७२	२	०	०	०	०	३७४
२	८३	४७७	१	०	०	५५०	२	३	२	४	०	५६१

वार्ड नं	छानाको प्रकार					गारोको प्रकार						जम्मा
	खर	टीन	ढलान	ढुंगा	अन्य	ढुंगाइटा माटो	ढुंगाइटासिमेन्ट	काठ	वाँस	टीन	अन्य	
३	८७	३१३	१	०	१	३७५	४	८	११	४	०	४०२
४	७८	४०८	१	१	०	४६४	१८	२	१	३	०	४८८
५	११९	१६४	५२	०	०	३१७	१२	६	०	०	०	३३५
६	१९	१००	०	९	९५	१११	१०७	१	३	१	०	२२३
७	७०	३९२	१	०	०	४५९	४	०	०	०	०	४६३
८	५५	११६	१	२	१	१४७	२	७	१९	०	०	१७५
जम्मा	६७२	२१८३	५७	१२	९७	२७७२	१५१	२७	३६	१२	०	३०२१
%	२२	७२	२	०	३	९२	५	१	१	०	०	१००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

यो तालिकाले देखाए अनुसार सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये ७२% घरधुरी टिनको छानोभएका छन् भने २२% खरको छानो त्यस्तै २% ढलान छानो रहेको छ भने १४ वटा घरधुरीको छानो ढलान गरिएको छ । त्यस्तै गारोको हकमा ९२% घरको गारो ढुंगा माटोको बनेको छ सिमेन्ट प्रयोग गरिएका ५% त्यस्तै काठ वाँस तथा प्रयोग गरेर बनाएका घरहरु ३% रहेका छन् । यसले के देखाउछ भने सबैजसो घरधुरीहरु उपयुक्त आवास छन् ।

७.१०. घर सम्म पुग्ने वाटो सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका ताप्लेजुङ जिल्लाकै दुर्गम गाउँपालिका हो सडक संजालमा कच्ची वाटोको रूपमा जोडिएको छ तर पनि यो सबै मौसममा गाडी चलन सक्ने अवस्था छैन भने वाटो प्राविधिक रूपमा पनि उपयुक्त देखिदैन । यस गाउँपालिकाको करेहि वडा सम्म यातायातको लागि मोटरसाइकल तथा ट्याक्टर वढी प्रयोग भएको छ भने बस र जिप केही मात्रामा चलने गर्दछन आवश्यक अनुरूप रिजर्भमा साना गाडी समेत जाने गरेको छ । यो गाउँपालिका भित्र १३% अर्थात ३८७ घरधुरी मात्र कच्ची सडक संजालमा जोडीएको छ भने अझै ८७% अर्थात २६११ घरधुरीले आफ्नो घर पुग्नकालागि गोरेटो वाटो नै प्रयोग गर्नु पर्ने अवस्था छ । घरधुरीको पहुचका आधारमा वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

वार्ड नं	घरपुग्ने वाटो					कैफियत
	गोरेटो	घोरेटो	कच्ची	ग्राभेल	पक्की	
१	३२४	१६	२२	१२	०	
२	३५४	३	१८२	२२	०	
३	२२९	७५	९७	१	०	
४	४२१	४७	१९	१	०	
५	१८३	१५०	२	०	०	

वार्ड नं	घरपुग्ने वाटो					कैफियत
	गोरेटो	घोरेटो	कच्ची	ग्राभेल	पक्की	
६	३२	१८६	५	०	०	
७	४५०	१३	२१	३	०	
८	१६७	८	०	०	०	
जम्मा	२१३६	४९८	३४८	३९	०	
प्रतिशत	७१	१६	१२	१	०	

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.११. स्वामित्वका आधारमा घरधुरीको विवरण

गाउँपालिका भित्र हाल वसोवास गर्दै आएका ३०२१ घरधुरी मध्ये २५२६ घरधुरीको आफ्नै निजी घर हुनु राम्रो पक्ष हो । भाडामा बस्ने वा साहुकोमा अधियामा वा ज्यालमा वसोवास गर्ने ४६३ घरधुरी रहेकाछन् । संस्थागत घरमा वसोवास गर्ने घरधुरी ७ रहेको छ र अन्य २५ घरधुरी रहेकाछन् । यसले के देखाएकोछ भने सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हाल ४९५ घरधुरीको आफ्नो निजी आवास छैन त्यसको व्यवस्थापनको जरुरी रहेकोछ । स्वामित्वका आधारमा वार्ड स्तरीय घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	घरको स्वामित्व					जम्मा
	नीजि	भाडा	संस्थाको	सरकारी	अन्य	
१	३४४	२९	०	०	१	३७४
२	४९४	६६	१	०	०	५६१
३	३१०	६९	५	०	१८	४०२
४	३५३	१३५	०	०	०	४८८
५	२७३	६१	०	०	१	३३५
६	१७४	४८	०	०	१	२२३
७	४२६	३२	१	०	४	४६३
८	१५२	२३	०	०	०	१७५
जम्मा	२५२६	४६३	७	०	२५	३०२१
प्रतिशत	८४	१५	०	०	१	१००

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.१२. एकल जनसंख्याको विवरण

सरकारी परिभाषाले जे जसरी व्याख्या गरेको भएपनि यो गाउँपालिकाको हकमा एकल जनसंख्या भन्नाले विवाह पश्चात श्रीमान मरेर विधवा भएकी श्रीमती तथा श्रीमती मरेर विधुर भएको श्रीमानको रूपमा परिभाषित गरिएकोछ । नेपाल परापूर्व काल देखि नै पितृ सत्तात्मक देश भएको हुनाले धेरैजसो अवस्थामा श्रीमती मरेपछि श्रीमानले पुन विवाह गर्ने गरेको तर श्रीमान मरेपछि श्रीमती चाहि त्यतिकै बसेको अवस्था देखिन्छ । प्राविधिक हिसावले पनि श्रीमानले पुन विवाह गर्दा उसको कुनै सन्तान सम्पत्ति थर गोत्रमा समस्या नहुने र श्रीमती ले पुन विवाह गर्दा अर्को घरमा जानु पर्ने सम्पत्ती तथा सन्तान नै छोड्नु पर्ने भएकोहुनाले पनि यो

संख्या कम रहने गर्दछ । हिन्दु संस्कार र खस आर्यन समुदायमा त यसको अझ धेरै प्रभाव रहेको छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हाल ५३१ जना एकल जनसंख्या रहेको छ जसमध्ये ३७८ जना महिला र १५३ जना पुरुष रहेकाछन । जातीय हिसावले हेर्दा यो गाउँपालिकामा जनजातीमा सबैभन्दा बढी २०७ जना विधवा र १०४ जना विधुर रहेकाछन भने खस आर्यनमा १३८ विधवा र ४० विधुर त्यस्तै दलित जातीमा ३३ जना विधवा र ९ विधुर रहेकाछन । वार्ड स्तरीय र जातीय रूपमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	विधवा	विधुर	जम्मा
१	६	५	३९	१४	१०	४	५५	२३	७८
२	७३	१४	२६	१६	६	०	१०५	३०	१३५
३	८	६	४०	२२	३	०	५१	२८	७९
४	२४	७	३३	५	३	१	६०	१३	७३
५	७	५	१०	९	२	०	१९	१४	३३
६	४	०	१६	१४	३	१	२३	१५	३८
७	१६	३	२५	१५	६	३	४४	२१	६५
८	०	०	१८	९	०	०	१८	९	२७
जम्मा	१३८	४०	२०७	१०४	३३	९	३७५	१५३	५३१

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

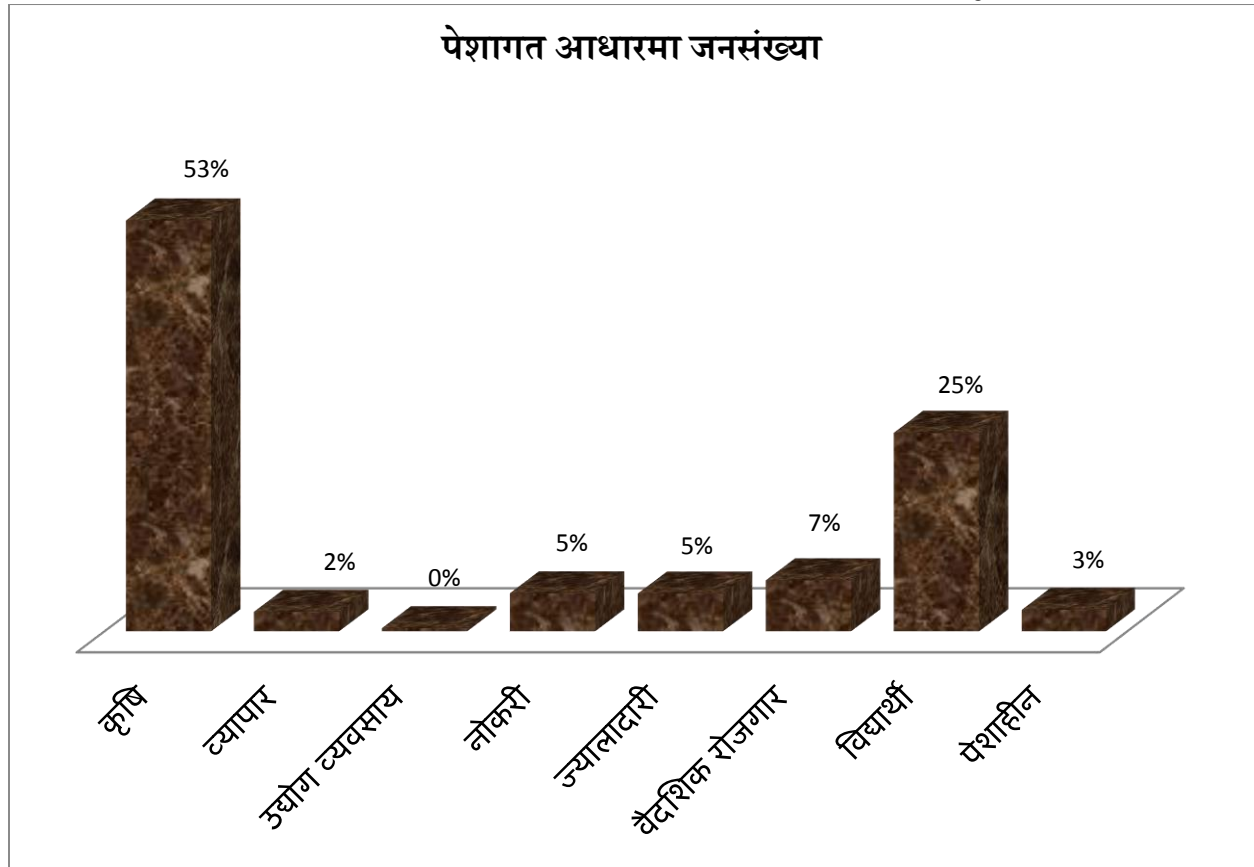
७.१३. पेशाका आधारमा जनसंख्याको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको पेशाका आधारमा यहाँको जनसंख्यालाई पारिवारिक रूपमा उल्लेख गर्ने परम्परालाई संसोधन गर्दै हाल कायम रहेको १५ वर्ष भन्दा माथिको संख्यालाई मात्र पेशाका आधारमा वर्गीकरण र विश्लेषण गरिएकोछ । यो गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १६३६८ मध्ये १४ वर्ष भन्दा मुनीको संख्या ४४६८ लाई घटाउदा बाँकीरहन आएको ११९०० जना मध्ये कतिजना कुन व्यवसायमा संलग्न रहेकाछन भन्ने कुरा विश्लेषण गरिएकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई सहभागिताको आधारमा मात्र हेर्दा यहाँको प्रमुख पेशा कृषि देखिएको छ । यहाँको कुल जनसंख्याको ५३% अर्थात ६२९३ जनसंख्या कृषि पेशामा आवद्ध रहेको भने व्यापारमा ३% अर्थात २९७ जना जनसंख्या रहेकोछ । त्यसैगरी ३% अर्थात ३२८ जनसंख्या स्वदेश भित्र विभिन्न सरकारी तथा गैहसरकारी नोकरीमा आवद्ध रहेकोछ । हाल वैदेशिक रोजगारीमा रहेको संख्या पनि उल्लेख्य रहेकोछ, कुल उत्पादनशिल जनसंख्याको ७% अर्थात ७७४ जनसंख्या वैदेशिक रोजगारीमा रहेकोछ भने ५% अर्थात ५७३ जनसंख्या दक्ष तथा अदक्ष ज्यालादारीमा संलग्न रहेको छ । यसरी कुल उत्पादनशिल जनसंख्याको ७२% कुनै न कुनै पेशामा संलग्न रहेको भने बाँकी २८ % पेशा मा संलग्न देखिदैन । २८% मध्ये २५% अर्थात ३०१३ जना हाल विद्यालय तथा क्याम्पस स्तरमा अध्ययन रत रहेका छन भने ३% अर्थात ३२६ जना कुनैपनि पेशामा संलग्नता देखिदैन (यो संख्यामा जेष्ठ नागरिकहरु समेत समावेश भएकाछन) । पेशामा संलग्नताका आधारमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगार	विद्यार्थी	पेशाहीन	जम्मा
१	८४५	३९	७	६७	२०	१३३	४०२	४०	१५५३
२	९२७	७८	५	१००	१७	१५७	७४८	१९७	२२२९
३	७०७	२५	२	८७	१९७	१३१	४०२	४४	१५९५
४	९९९	७५	१	६०	४९	८४	५०३	०	१७७१
५	९०८	२६	१७	६०	३४	५४	१६६	६	१२७१
६	४३४	१३	१०	४७	१२५	४६	२२१	१६	९१२
७	११०१	१८	३	१३०	१२८	१०९	३९२	९	१८९०
८	३७२	२३	२	२६	३	६०	१७९	१४	६७९
जम्मा	६२९३	२९७	४७	५७७	५७३	७७४	३०१३	३२६	११९००

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित तालिकालाई अध्ययनको सहजताका लागि स्तम्भ चित्र मार्फत निम्नानुसार देखाइएकोछः

उल्लेखित चित्रले के देखाएको छ भने उत्पादनशिल जनसंख्याको ठुलो हिस्सा अझै पनि पेशा वाहिर रहेको छ । २८% जनसंख्या पेशामा संलग्न नहुनुले जीवन निर्वाहमा अवस्य नै प्रभाव पार्दछ । कृषि पेशामा यति

ठुलो संख्या संलग्न हुदा पनि जीवीकोपार्जनको मुख्य आधार बन्न सकेको छैन । खेती प्रणालीमा भित्रिएको रसायनिकता, परिश्रम र उत्पादनको त्रिपक्षीय विश्लेषण गर्दा आम्दानी भन्दा बढी खर्च लाग्ने देखिएको छ । यो अवस्था भनेको कृषिलाई मुख्य पेशा बनाउनेहरूका लागि राम्रो हैन ।

माथि उल्लेख गरिएको पेशाका आधारमा जुन विवरण रहेको छ त्यसमा २ वटा शिर्षकलाई सुक्ष्म रूपमा अध्ययन गर्नको लागि खण्डिकृत गरिएको छ । नोकरी र ज्याला २ वटा महत्वपूर्ण शिर्षक हरू मध्ये नोकरी भित्र मुख्य रूपमा ३ खण्ड रहेका छन् । पहिलो सरकारी दोश्रो गैहसरकारी र तेश्रो नीजि त्यसै गरी सरकारी भित्र पनि स्थायी अस्थायी र पेन्सन खाने कर्मचारीहरू रहने तथा गैहसरकारी भित्र पनि राष्ट्रिय गैह सरकारी र अन्तराष्ट्रिय गैहसरकारी संस्थामा कार्यरत कर्मचारी रहने भएको हुनाले त्यसलाई खण्डिकृत गरिएको छ । नोकरी पेशा मा संलग्न ५५० जना मध्ये कुन कुन क्षेत्रमा कति कति संलग्न छन् भन्ने कुरा समावेश गरिएको छ । त्यस्तै ज्यालादारी अन्तरगत पनि दक्ष ज्यालादारी आजको आवश्यकता हो त्यसैले दक्ष कामदार भएर लिएको ज्याला हो या अदक्ष कामदारको रूपमा लिएको ज्याला हो सो को विश्लेषण गर्नु पर्ने भएको हुनाले ज्यालादारी पेशामा संलग्न ९०५ जना मध्ये कति दक्ष र कति अदक्ष कामदार हुन भन्ने विवरण संकलन गरिएको छ जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	सरकारी नोकरी				गैहसरकारी नोकरी			नीजि श्रोत	ज्यालादारी		
	स्थायी	अस्थायी	पेन्सन	जम्मा	NGO	INGO	जम्मा		दक्ष	अदक्ष	जम्मा
१	२७	२१	१२	६०	६	०	६	१	१२	८	२०
२	३५	३१	१९	८५	०	०	०	१५	८	९	१७
३	१२	२८	३०	७०	१	२	३	१४	४९	१४८	१९७
४	१४	३२	११	५७	०	१	१	२	१७	३२	४९
५	१८	२४	१३	५५	२	०	२	३	१२	२२	३४
६	१८	१६	२	३६	२	१	३	८	२९	९६	१२५
७	१७	१९	७	४३	०	०	०	८	७४	५४	१२८
८	८	८	२	१८	७	०	७	१	०	३	३
जम्मा	१४९	१७९	९६	४२४	१८	१८	२२	१३१	२०१	३७२	५७३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.१४. विशेष सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि विशेष सीपयुक्त जनशक्तिको प्रधानता रहन्छ । विशेष गरेर यो क्षेत्रमा डाक्टर इन्जिनियर वकील लेखाव्यवसायी, पत्रकार आयुर्वेद विज्ञ (जडिवुटीका वारे ज्ञान भएका) तथा

धामी झाक्री लगायत के कति छन भन्ने बारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएको छ । यो गाउँपालिकामा उल्लेखित विशेषज्ञहरु को संख्या कम रहेकोछ तरपनि संभावना भने देखिएकोछ । हाल उपलब्ध सीपयुक्त जनसंख्याको विवरण तपशिलमा उल्लेख गरिएकोछ ।

वार्ड नं	डाक्टर	इन्जीनियर	पुरोहित	सिकर्मी	डकर्मी	वैद्य	धामी	वकील	पत्रकार	जम्मा
१	१	१	२	१	२	०	६	०	०	१३
२	१	१	१२	१९	१४	१	१०	०	०	५८
३	१	१	१०	१२	९	१	२४	०	०	५९
४	१	१	११	६९	७०	११	२४	०	०	२०९
५	१	१	३	२४	३१	१	१९	०	०	८३
६	०	१	१	३	१	४	२	०	०	१७
७	१	०	०	१९	२०	१	८	०	०	४९
८	०	०	१	९	५	०	२	०	०	१७
जम्मा	६	६	४०	१५६	१५२	१९	९५	०	०	५०५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार सिरीजङ्घा गाउँपालिका मा ६ जना डाक्टर ६ जना इन्जीनियर ४० जना पुरोहित १५६ जना सिकर्मी १५३ जना डकर्मी १९ जना वैद्य तथा ९५ जना धामी गरी कुल ४७५ जना सीपयुक्त जनशक्ती रहेकोछ

७.१५. वैदेशिक रोजगार सम्बन्धि विवरण

नेपाल कृषि प्रधान देश भएपनि यहाँका लाखौ युवाहरु यो पेशामा आकर्षित देखिदैन भने यहाँ कृषि पेशा सम्मानित पनि देखिदैन । उपभोगका हिसावले प्राय सबै नेपालीहरु स्थानीय स्तरमा उत्पादन भएका, रासयानिक मल प्रयोग नगरेका, स्थानीय वीड प्रयोग गरिएका विषादी प्रयोग नगरिएका उत्पादनहरु मन पराउने तर तीनै वस्तु उत्पादकले चाहि अपमान व्यहोर्नु पर्ने अवस्था बाट यो गाउँपालिका पनि अलग छैन । हाल यो गाउँपालिकाको कुल उत्पादनशिल जनसंख्याको ७% जनशक्ति जुन सबैभन्दा उर्वर उमेरमा हिडिरहेकोछ, वैदेशिक रोजगारमा छ । केहि लाइ छोडेर वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरुले गरेको श्रम यो देशमा गर्ने हो भने लाखौ कमाउन सकिने अवस्था रहेको छ । यो गाउँपालिकाको आम्दानीको २५% वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त भएको तथ्य उल्लेखनीय रहेको छ । ७ % जनशक्तिले २५% आम्दानी हासिल गरेको परिप्रेक्षलाई वेवास्ता गर्ने सकिदैन । यदि वैदेशिक रोजगारलाई यो गाउँपालिका बाट अलग्याउने हो भने करीव करीव भोकमरीको अवस्था सृजना हुन सक्छ । हाल यो गाउँपालिकाका ७७४ जना युवाहरु जसमध्ये ५४ जना महिला र ७२० जना पुरुष रहेकाछन जसको वार्ड स्तरीय संगै जातीय र लिंगीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा			महिला %
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	३	३३	१०	६९	१	१७	१४	११९	१३३	११
२	४	९०	२	४४	०	१७	६	१५१	१५७	४
३	१	१०	९	१०३	१	७	११	१२०	१३१	८
४	३	३०	४	४४	०	३	७	७७	८४	८
५	०	८	२	४०	०	४	२	५२	५४	४
६	०	२	२	३५	१	६	३	४३	४६	७
७	४	२४	१	६७	०	१३	५	१०४	१०९	५
८	०	०	६	५४	०	०	६	५४	६०	१०
जम्मा	१५	१९७	३६	४५६	३	६७	५४	७२०	७७४	७

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वैसाख

७.१६. चर्पी उपयोग सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका खुल्ला दिसा मुक्त गाउँपालिका भएपनि अझै सवै घरमा चर्पी निर्माण हुन सकेको छैन । कतिपय घरधुरीमा चर्पी निर्माण नै नभएको अवस्था छ भने कतिपय घरधुरीमा एकाघरवाट छुट्टि भित्र भएका कारण चर्पी निर्माण हुन सकेको छैन । हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा ३०२१ घरधुरी मध्ये २५४८ घरधुरीमा पक्की पेनवाला चर्पी रहेको छ भने ४१८ घरधुरीमा साधारण खाल्डे चर्पी रहेकोछ । अझैपनि ५५ घरधुरीमा कुनैपनि चर्पी बनाइएको छैन । चर्पी नभएका घरधुरी मध्ये जनजातिकोमा ३३ वटा खस आर्यन १५ र दलितको मा ७ वटा रहकोछ । चर्पी निर्माण संगै यसको उपयोगमा पनि जोड दिनु पर्ने देखिन्छ । हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा चर्पी निर्माण र उपयोग सम्बन्धी जातीय तथा वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

वार्ड नं	खस आर्यन			जनजाती			दलित			जम्मा			
	पक्की	खाल्डे	नभएको	पक्की	खाल्डे	नभएको	पक्की	खाल्डे	नभएको	पक्की	खाल्डे	कुल जम्मा	नभएका जम्मा
१	९७	२	३	१९२	१२	३	५३	१२	०	३४२	२६	३६८	६
२	२२०	१४०	१	१०४	५९	०	१४	२२	१	३३८	२२१	५५९	२
३	७५	२	०	२८७	१२	१०	११	४	१	३७३	१८	३९१	११
४	१९२	५	५	२२५	२०	१०	२६	५	०	४४३	३०	४७३	१५
५	१०६	१९	४	१४७	३४	२	१५	६	२	२६८	५९	३२७	८
६	२७	०	१	१६७	८	५	१३	०	२	२०७	८	२१५	८
७	१४८	१	१	२४६	१	०	६४	१	१	४५८	३	४६१	२
८	०	०	०	११८	५३	३	१	०	०	११९	५३	१७२	३
जम्मा	८६५	१६९	१५	१४८६	१९९	३३	१९७	५०	७	२५४८	४१८	२९६६	५५

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७४५ वैसाख

७.१७. परिवार नियोजन सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा परिवार नियोजनको झट्ट हेर्दा संख्या कम देखिएको छ कतिपयले यो विषय लुकाएर सुचना नदिएको जस्तो लाग्यो तर सुक्ष्म रूपमा अध्ययन गर्दा यो संख्या यहाँका लागि पर्याप्त लाग्दछ । यो गाउँपालिकामा जम्मा जनसंख्या १६२६३ मध्ये १५ देखि ५९ वर्ष सम्मको जनसंख्या १०३०० हो । यो जनसंख्या भित्र करीव २०% अविवाहित छन र करीव २० % पैतालिस वर्ष माथि अर्थात परिवार नियोजन आवश्यक नपर्ने भइसकेकाछन । बाँकी रहेको ६०% भन्नाले ६१८० हुन आउछ । यही संख्या भित्र ७७४ जना वैदेशिक रोजगारमा गएको छन । वैदेशिक रोजगारमा गएमा मध्ये करीव ६०० जना विवाहित छन र अपवाद बाहेक श्रीमान श्रीमती गएका छैनन । यसले यहाँ वसेका ६०० श्रीमान वा श्रीमतीलाई परिवार नियोजन आवश्यक परेन । यसले कुल संख्यामा १२०० ले घटायो । उल्लेखित संख्या ६१८० मा १२०० घटाउदा बाँकी रह्यो ४९८० । यो संख्या मध्ये १५०४ जनाले परिवार नियोजनका साधन प्रयोग गर्दछन । जसको अर्थ अरु १५०४ जनालाई यसले प्रभावित गर्दछ अन्तिम बाँकी रहेको ४९८० मध्ये ३००८ घटाउदा १९७२ बाँकि रह्यो । यो संख्या कुल ६१८० को ३१% मात्र हुन आउछ । यसरी हेर्दा यहाँको आवश्यक पर्ने मध्ये ६९% जनसंख्या परिवार नियोजनमा कुनै न कुनै रूपमा संलग्न रहेको पाइन्छ । यो सचेतनाको राम्रो उदाहरण हो । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको परिवार नियोजन सम्बन्धि विवरण वार्ड तथा जातीय आधारमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	स्थायी	अस्थायी	जम्मा
१	६	३८	२१	७६	११	३३	३८	१४७	१८५
२	२५	६९	१५	१७	३	४	४३	९०	१३३
३	५	२१	५	१५१	०	२	१०	१७४	१८४
४	०	१७९	३	२२९	१	३०	४	४३८	४४२
५	२	६२	१	१३१	०	१३	३	२०६	२०९
६	१२	११	३०	६७	०	३	४२	८१	१२३
७	२	२८	०	७२	०	७	२	१०७	१०९
८	०	०	१	११७	०	१	१	११८	११९
जम्मा	५२	४०८	७६	८६०	१५	९३	१४३	१३६१	१५०४

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५

७.१८. दीर्घरोगी सम्बन्धि विवरण

दीर्घ रोग भन्नाले लामो समय सम्म असर गर्ने खालको औषधी खाई रहनु पर्ने रोगहरुलाई जनाउछ । कतिपय रोगहरुमा नियमित औषधी खाइरहनु पर्दैन तर खानेकुराहरुमा निगरानी राख्नु पर्छ भने कतिपय रोगहरुमा नियमित रूपमा औषधी खानु पर्ने हुन्छ । नेपाली समाजमा देखिएका साझा प्रकृतिका रोगहरुको बारेमा नाम नै किटान गरी सुचना संकलन गरिएकोछ । जसको आधारमा यो सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुल

८३३ जना दीर्घ रोगी रहेकाछन । यो संख्या धेरै नै हो जसमध्ये १४० जनामा मधुमेह अर्थात चिनिरोग रहेको छ यी रोगीहरूले नियमित रूपमा औषधी सेवन गर्नु पर्दैन तर खानामा सावधानी भने पुरै अपनाउनु पर्छ । त्यस्तै ३५ जनामा क्षयरोग लागेको छ । यो रोग लागेका हरू ले नियमित रूपमा ६ महिना देखि १ वर्ष सम्म औषधी सेवन गरेमा निको हुनसक्छ । अर्को दीर्घ रोगमा क्यान्सर रहेको छ । यो रोग लागेका २८ जना व्याक्तीहरू छन , यसको महङ्गो र लामो उपचार गरे निको हुन सक्छ । त्यस्तै मृगौला सम्बन्धी समस्या भएका कुल ४३ जना रोगीहरू छन । प्रारम्भिक चरणमा यसको उपचार गर्न सकिन्छ भने पछिल्लो अवस्थामा प्रत्यारोपण नगरी निको हुदैन यो पनि महङ्गो र लामो उपचारको आवश्यकता पर्दछ । यो गाउँपालिकामा दम रोगीको संख्या पनि उल्लेखनीय रहेकोछ । यहाँ कुल २४५ जना दम रोगीहरू रहेकाछन । यो रोग जीवनको उत्तरार्धमा लागेको भए उपचार हुने कम संभावना रहेको छ भने युवाहरूमा भए लामो उपचार गर्न सके निको हुन्छ । यो गाउँपालिकामा सबै भन्दा धेरै दीर्घरोगीहरूमा वाथ रोगी पर्दछन हाल यो गाउँपालिकामा कुल ३४२ जना वाथरोगीहरू रहेकाछन । यसको लागि पनि नियमित औषधी सेवन गर्न सके उपचार हुन्छ । यी सबैका अतिरिक्त ७९ जना लाइ अन्य खालका दीर्घरोगीहरू लागेको पाइएकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका दीर्घरोगीहरूको वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	मधुमेह	पक्षघात	टिवि	क्यान्सर	मृगौला विप्रेको	दम	वाथ	अन्य	जम्मा
१	२०	०	२	३	३	१७	१३	०	५८
२	४४	०	१२	९	९	६०	९०	०	२२४
३	२१	०	३	४	३	३५	३०	०	९६
४	१९	०	८	६	१०	३८	५९	०	१४०
५	९	०	३	१	७	२४	३७	०	८१
६	६	०	३	२	४	१०	२३	०	४८
७	१२	०	३	१	६	५३	७१	०	१४६
८	९	०	१	२	१	८	१९	०	४०
जम्मा	१४०	०	३५	२८	४३	२४५	३४२		८३३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५

७.१९. खानेपानीको श्रोत सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका २९९८ घरधुरीमा खानेपानीको मुख्य र सहायक गरी २ वटा श्रोतको वारेमा सुचना संकलन गरिएकोछ । त्यो विवरण अनुसार यो गाउँपालिकाका ७७% घरधुरी पाइप धाराको पानी उपयोग गर्दछन । भौगोलिक रूपमा दुर्गम भएपनि खानेपानीको श्रोतका हिसावले यो गाउँपालिका सुगम रहेकोछ । यहाँ मुख्य श्रोत र सहायक श्रोतका वारेमा छुट्टा टुट्टै विश्लेषण गरिएकोछ ।

७.१९.१. खानेपानीको मुख्य श्रोत सम्बन्धि विवरण

यो गाउँपालिकाका ८१% अर्थात २४५३ घरधुरीमा खानेपानी पाइप मार्फत आउछ यसको अर्थ पानी वोक्नका लागि धेरै समय खर्चनु पर्दैन । पहाडी प्रदेशको सबैभन्दा ठुलो समस्या बन्दै गएको खानेपानीको अभाव यहाँ कम देखिएको छ । बाँकी रहेका मध्ये ६६ घरधुरी कुवाको पानी उपयोग गरिरहेकाछन । जरूवा मुलकै पानी खाने घरधुरीको संख्या ४७३ रहेको छ भने खोलाको पानी खाने घरधुरीको संख्या १९ रहेको छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको खानेपानीको श्रोतको आधारमा वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्डनं	पाइपधारा	ट्युबेल	ईनार /कुवा	जरूवामूल	खोला/नदी	अन्य	जम्मा	एकभन्दा वढी श्रोत प्रयोग गर्ने
१	३६८	०	६	०	०	०	३७४	३७२
२	१४८	०	३९	३६६	८	०	५६१	१०
३	३४२	०	०	५५	५	०	४०२	१९८
४	४७५	०	५	१	७	०	४८८	१४
५	३१८	०	११	६	०	०	३३५	९
६	१८३	०	५	२६	९	०	२२३	७
७	४५८	०	०	५	०	०	४६३	३१
८	१६१	०	०	१४	०	०	१७५	४
जम्मा	२४५३	०	६६	४७३	२९	०	३०२१	६४५

श्रोत:घरधुरी सर्भेक्षण २०७५

७.१९.२. खानेपानीको सहायक श्रोत सम्बन्धि विवरण

यो गाउँपालिकाकामा रहेका ३०२१ घरधुरी मध्ये २२ % अर्थात ६६४ घरधुरीमा खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत पनि रहेकोछ भने कुवा तथा जरूवा मुलको पानी प्रयोग गर्ने २१% का लागि वैकल्पिक खानेपानीको आवश्यकता देखिदैन । यसवाट पनि यहाँको पानी को समस्या कम रहेको देखिन्छ । खानेपानी को वैकल्पिक श्रोत पनि स्थायी प्रकृतिको रहेको छ । सरसफाई लाइ विशेष ध्यान दिने हो भने यहाँ खानेपानीको खास समस्या देखिदैन यसको व्यवस्थापन मात्र गरे पुग्छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्ड स्तरीय खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	पाइप धारा	ट्युबेल	ईनार / कुवा	जरूवा मूल	खोला/ नदी	अन्य	जम्मा
१				३७२			३७२
२	३		४	३			१०

वार्ड नं	पाइप धारा	ट्युबेल	ईनार कुवा	जर्वा मूल	खोला/ नदी	अन्य	जम्मा
३			७८	१२०			१९८
४	१			१२	१		१४
५				९			९
६	४			३			७
७	१		२५	५			३१
८				४			४
जम्मा	९	०	१०७	५२८	१	०	६४५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.२०. खाना पकाउने चुल्हो सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका विशेष गरि महिलाहरूको धेरै समय विन्ने भान्सामा कस्तो प्रकारको चुल्हो प्रयोग भइरहेको छ भन्ने प्रमुख विषय हो । हाल यो गाउँपालिकामा २४५ जना दम रोगी हुनु को पछाडी भान्साको धुवाँ पनि एउटा कारण हो त्यसैले यसमा विशेष कार्यक्रम तयार गरेर अगाडी बढ्न सहज होस भनेर चुल्होको अवस्थाका बारेमा तथ्याङ्क संकलन गरिएकोछ । जसका आधारमा यो गाउँपालिकाका २९९८ घरधुरी मध्ये अझैपनि ६०% अर्थात १७२१ घरधुरीमा परम्परागत चुल्होको प्रयोग भइरहेकोछ । त्यस्तै ३९% अर्थात १२३२ घरधुरीमा सुधारिएको चुल्हो प्रयोग भइरहेको छ । भने १% अर्थात ४५ घरधुरीमा ग्यास चुल्हो मडितेल चुल्हो र भुषे चुल्हो प्रयोग भइरहेकोछ । समग्रमतामा यो गाउँपालिकामा भएका चुल्होहरूको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	परम्परागत	सुधारिएको	भुषे	मडितेलचुल्हो	ग्यास चुल्हो	विद्युतीय	जम्मा
१	२४६	१२३	०	०	५	०	३७४
२	३९६	१४५	०	१	१९	०	५६१
३	१९०	२१०	०	०	२	०	४०२
४	३१७	१६७	३	०	१	०	४८८
५	९७	२३४	१	०	३	०	३३५
६	२५	१९३	०	०	५	०	२२३
७	३८१	५५	०	०	४	०	४४०
८	६९	१०५	०	०	१	०	१७५

जम्मा	१७२१	१२३२	४	१	४०	०	२९९८

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

७.२१. खाना पकाउने इन्धन सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाकाताप्लेजुङ जिल्लाको दुर्गम हिमाली गाउँपालिकाहो त्यसैले पनि यहाँ सुगम क्षेत्रमा पाउने सेवा सुविधाहरू पाउने संभावना कम र महंगो पर्छ । यहाँका कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये ६०% घरधुरीमा अझैपनि परम्परागत चुल्हो भएको र सुधारिएको चुल्हो पनि ३९% घरधुरीमा भएको हुनाले खाना पकाउने इन्धनको रूपमा दाउरा प्रयोग हुनेमा दुइमत छैन । हाल प्रयोग भइरहेको आधारमा खानापकाउने इन्धन को वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	दाउरा	LP ग्यास	गोबरग्यास	मट्टितेल	गुइठा	विद्युत	जम्मा	एक भन्दा वढीश्रोत प्रयोग गर्ने
१	३६९	५	०	०	०	०	३७४	१८
२	५३८	१९	०	२	२	०	५६१	१
३	४००	२	०	०	०	०	४०२	८
४	४८४	१	०	१	२	०	४८८	२८
५	३३०	३	२	०	०	०	३३५	२
६	२१७	५	०	१	०	०	२२३	१०
७	४५९	४	०	०	०	०	४६३	७
८	१७३	१	०	०	१	०	१७५	४
जम्मा	२९७०	४०	२	४	५	०	३०२१	७८

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित आधारमा ९९% घरधुरीमा दाउरा नै प्रमुख इन्धन हो भने १% घरधुरीमा ग्यास प्रमुख इन्धन हो । यसका अतिरिक्त वैकल्पिकरूपमा पनि इन्धनको प्रयोग गर्ने घरधुरीहरू रहेका छन् हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका ९७ घरधुरीहरूमा खाना पकाउने इन्धनको वैकल्पिक व्यवस्थापन पनि देखिन्छ । जसमध्ये प्रमुख रूपमा ग्यास प्रयोग गर्ने ४० घरधुरीमा वैकल्पिक इन्धनको रूपमा दाउरा रहेको छ भने ५७ घरधुरीमा एल पि ग्यास रहेकोछ भने बाँकी घरधुरीमा दाउराको विकल्प दाउरा नै रहेको छ । वैकल्पिक इन्धन उपयोग गर्ने घरधुरीको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	दाउरा	LP ग्यास	गोबरग्यास	मट्टितेल	गुइठा	विद्युत	जम्मा
१	५	१३	०	०	०	०	१८
२	१९		०	०	०	०	१९
३	२	६	०	०	०	०	८

वार्ड नं	दाउरा	LP ग्यास	गोवरग्यास	मट्टितेल	गुइठा	विद्युत	जम्मा
४	१	२७	०	०	०	०	२८
५	३		०	०	०	०	३
६	५	५	०	०	०	०	१०
७	४	३	०	०	०	०	७
८	१	३	०	०	०	०	४
जम्मा	४०	५७	०	०	०	०	९७

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

७.२२. उज्यालोको लागि वत्ती प्रयोग सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हाल सम्म केन्द्रिय विद्युत वलेको छैन तर वल्ने प्रकृत्यामा रहेकोछ । स्थानीय स्तरमा लघु जलविद्युत र सौर्य उर्जा उज्यालोको प्रमुख श्रोत हो । यो गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये २०८८ घरधुरी लघुजलविद्युत मार्फत उज्यालो प्रयोग गरिरहेकाछन् भने ९३३ घरधुरीमा सोलार वत्ती उज्यालोको लागि प्रयोग भइरहेकोछ । वत्तीको लागि टुकी तथा अन्य वाल्नु पर्ने अवस्था यो गाउँपालिका मा देखिएको छैन जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	सोलार	माइक्रोहाइड्रो	केन्द्रिय विद्युत	मट्टितेल	गोवरग्यास	अन्य	जम्मा
१	३६७	७	०	०	०	०	३७४
२	१३	५४८	०	०	०	०	५६१
३	१३	३८९	०	०	०	०	४०२
४	३१०	१७८	०	०	०	०	४८८
५	१२४	२११	०	०	०	०	३३५
६	१०	२१३	०	०	०	०	२२३
७	४०	४२३	०	०	०	०	४६३
८	५६	११९	०	०	०	०	१७५
जम्मा	९३३	२०८८	०	०	०	०	३०२१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

७.२३. सेवासुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण

सेवा सुविधा अन्तरगत सामान्यतया सुचना संचार यातायात भौतिक समाग्री आदीको विषयमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कति घरधुरीमा कतिको पहुच रहेको छ भन्ने विषयलाई सेवा सुविधा उपलब्धताको विषय

वनाइएकोछ । सुचना संचारमा रेडियो टेलिभिजन मोवाइल इन्टरनेट आदी विषयहरु समावेस गरिएका छन भने यातायात अन्तरगत मोटरसाइकल गाडी जस्ता विषयहरु समावेस गरिएका छन भने अन्य भौतिक समाग्रीमा फ्रिज कम्प्युटर जस्ता विषयहरु समावेस गरिएकाछन । समग्रतामा हेर्दा पहिले संचार प्रमुख माध्यम भएको रेडियो अहिले टेलिभिजन इन्टरनेट मोवाइल आदीका कारणले प्रतिस्थापित हुदै गइरहेको अवस्था देखिन्छ । हाल यो गाउँपालिकाका ३०२१ घरधुरी मध्ये ४८% अर्थात १४६२ घरधुरीमा रेडियो प्रयोग भइरहेकोछ । त्यसैगरी ३६% अर्थात १०८७ घरधुरीले टेलिभिजन प्रयोग गरिरहेकाछन । संचारको प्रमुख साधन मोवाइल अहिले ८७% अर्थात २५९९ घरधुरीमा प्रयोग भइरहेकोछ । त्यस्तै गरेर १३ घरधुरीमा गाडी छ भने १७ घरधुरीमा मोटरसाइकल र ८६ घरधुरीमा कम्प्यूटर रहेकोछ । सेवा सुविधा उपवधताको आधारमा वार्ड र जातीगत विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	सेवा सुविधा भएका घरधुरी								
		रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटरसाइकल	कम्प्युटर
१	३७४	१९४	७७	३४८	२	७७	४	१	३	३
२	५६१	२५१	३०२	५०३	४	३०२	४	१	८	२४
३	४०२	२०२	११२	३७१	१७	११२	२	१	०	१५
४	४८८	२३८	९८	३७१	५	९८	१	१	१	१
५	३३५	१०१	१०१	२५८	४	१०१	२	१	३	१३
६	२२३	१५१	९७	१९०	५	९७	०	०	०	२०
७	४६३	२६६	२४६	४०२	०	२३६	०	०	२	९
८	१७५	५९	४४	१५६	१	४४	०	०	०	१
जम्मा	३०२१	१४६२	१०७७	२५९९	३८	१०६७	१३	५	१७	८६
प्रतिशत		४८%	३६%	८७%	१%	३६%	०%	०%	१%	३%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरणलाई जातीय आधारमा पनि विश्लेषण गरिएकोछ मुख्यगरी कुन जातीय समुदायमा उल्लेखित सेवा सुविधा कुन हद सम्म पुगेको छ भन्ने विवरणले आगामी कार्ययोजना तयारीमा प्रत्यक्ष सहयोग पुग्ने हुनाले सोही अनुसारको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ

क.वाहनक्षेत्री समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	खस आर्यन								
		रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटरसाइकल	कम्प्युटर

वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	खस आर्यन								
		रेडियो	टिभि	मोवाईल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटरसाइकल	कम्प्युटर
१	१०१	६३	२१	९४	१	२१	०	०	०	०
२	३५८	१८१	२१८	३२८	२	२१८	३	०	३	१४
३	७६	४७	२१	७६	२	२१	१	०	०	२
४	२००	११२	५२	१६४	२	५२	०	०	०	१
५	१२८	४१	५४	१०१	१	५४	१	१	३	८
६	२८	२३	१७	२५	०	१७	०	०	०	५
७	१४९	८०	१०१	१३१	०	१०१	०	०	२	६
८	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	१०४२	५४७	४८४	९९९	८	४६७	५	१	८	३६
प्रतिशत		५३%	४७%	८९%	१%	४५%	०%	०%	१%	३%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

ख.जनजाती समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	जनजाती								
		रेडियो	टिभि	मोवाईल	इन्टरनेट	केवुल	गाडी	फ्रिज	मोटरसाइकल	कम्प्युटर
१	२१०	१०९	५४	१९४	१	५४	४	१	३	३
२	१६७	५५	६८	१४३	१	६८	१	१	५	८
३	३१०	१४८	९०	२८१	१३	९०	१	१	०	१३
४	२५७	११२	४५	१८५	३	४५	१	१	१	०
५	१८४	५३	४३	१४०	३	४३	१	०	०	४
६	१८१	१२०	७५	१५३	५	७५	०	०	०	१५
७	२४८	१३७	११२	२२१	०	११२	०	०	०	२
८	१७४	५९	४४	१५५	१	४४	०	०	०	१
जम्मा	१७३२	७९३	५३१	१४७२	२७	५३१	८	४	९	४६
प्रतिशत		४६%	३१%	८५%	२%	३१%	०%	०%	१%	३%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

ग.दलित समुदाय र सेवासुविधाको विवरण

यो गाउँपालिकाको हकमा दलित समुदायमा माथि उल्लेखित सेवा सुविधाहरु तुलानात्मक रूपमा कम पाइएकोछ जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	जम्मा घरधुरी	खस आर्यन								
		रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटरसाइकल	कम्प्युटर
१	६३	६३	२१	९४	१	२१	०	०	०	०
२	३६	१८१	२१८	३२८	२	२१८	३	०	३	१४
३	१६	४७	२१	७६	२	२१	१	०	०	२
४	३१	११२	५२	१६४	२	५२	०	०	०	१
५	२३	४१	५४	१०१	१	५४	१	१	३	८
६	१४	२३	१७	२५	०	१७	०	०	०	५
७	६५५	८०	१०१	१३१	०	१०१	०	०	२	६
८	१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	२४४	५४७	४८४	९१९	८	४८४	५	१	८	३६
प्रतिशत		५३%	४७%	८९%	१%	४७%	०%	०%	१%	३%

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वैसाख

माथी उल्लेखित विवरण अनुसार रेडियो टेलिभिजनमा तुलानात्मक रूपमा खस आर्यनर दलित जातीले वढी उपयोग गरेको पाइयो भने मोवाइलमा करीव करीव सबैमा समानता पाएकोछ । वाहुनक्षेत्री तथा दलितमा ८९% र जनजातीमा ८५% घरधुरीमा मोवाइल सेवा भएको हुनाले यसको प्रयोगमा जातीय रूपमा फरक देखिएकोछैन । अन्य भौतिक सामाग्रीको हकमा तुलानात्मक रूपमा विश्लेषण गर्ने संख्यामा नरहेको हुनाले तुलना गरिएको छैन ।

७.२४. सेवासुविधा उपयोग सम्बन्धि विवरण

माथि उल्लेखित सेवा सुविधा उपलब्ध भएका घरधुरीमा कुन सेवा सुविधा कतिको संख्यामा छ भन्ने आधारमा यसको उपयोग गणना गरिएकोछ । यो विश्लेषण देखाए अनुसार कम्प्युटर गाडी फ्रिज केबुल इन्टरनेट एक घरधुरीमा एउटा मात्र रहेको छ भने रेडियो टेलिभिजन मोवाइल जस्ता वस्तुहरु एक भन्दा धेरै रहेकाछन । जसको विवरण वार्डस्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	सेवा सुविधाको संख्यात्मक उपयोग								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
१	१९४	७९	३४९	२	७९	५	१	३	३
२	२५२	३०३	५०४	४	३०२	४	१	८	२४
३	२०४	११२	३७६	५	११२	२	१	०	१५
४	२४३	९८	३७२	८	९८	३०	१	४	४
५	१०४	२५६	३८८	५	१०१	२	१	४	१७
६	१५८	९७	२००	५	९७	०	०	०	२०
७	२६६	२४६	४०३	०	२३५	०	०	२	१०

वार्ड नं	सेवा सुविधाको संख्यात्मक उपयोग								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
८	६०	५२	४११	१	४४	०	०	०	१
जम्मा	१४८१	१२४३	३००३	३०	१०६८	४३	५	२१	९४
उपयोग गर्नेघरधुरी	१४६२	१०७७	२५९९	३८	१०६७	१३	५	१७	८६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरणलाई जातीय आधारमा समेत विश्लेषण गरिएकोछ, उपयोग गर्ने घरधुरी वस्तु बराबर भएकोले कुनै असर नगरे पनि प्रमुख रूपमा मोवाइल फोनको लागि जातीय आधारमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क. खस आर्यन भित्र भौतिक समायोको संख्या

वार्ड नं	खस आर्यन								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर	कम्प्युटर
१	६३	२२	९४	१	२२	०	०	०	०
२	१८२	२१९	३२८	२	२१८	३	०	३	१४
३	४८	२१	७८	२	२१	१	०	०	२
४	११२	५२	१६४	२	५२	०	०	०	४
५	४२	२०७	१९०	१	५४	१	१	४	११
६	२४	१७	२५	०	१७	०	०	०	५
७	९१	१११	१३२	०	१००	०	०	२	७
८	०	०	०	०	०	०	०	०	०
जम्मा	५६२	६४९	१०११	८	४८४	५	१	९	४३
उपयोग गर्नेघरधुरी	५४७	४८४	९१९	८	४६७	५	१	८	३६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

ख. जनजातिले उपयोग गरेका समायोहरूको संख्या

वार्ड नं	जनजाती								
	रेडियो	टिभि	मोवाइल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
१	१०९	५५	१९५	१	५५	५	१	३	३
२	५५	६८	१४४	१	६८	१	१	५	८
३	१४९	९०	२८४	१	९०	१	१	०	१३
४	११६	४५	१८६	६	४५	३०	१	४	०
५	५५	४५	१७८	४	४३	१	०	०	५

६	१२५	७५	१६२	५	७५	०	०	०	१५
७	१४४	११२	२२१	०	११२	०	०	०	२
८	६०	५२	४०८	१	४४	०	०	०	१
जम्मा	८१३	५४२	१७७८	१९	५३२	३८	४	१२	४७
उपयोग गर्ने घरधुरी	७९३	५३१	१४७२	२७	५३१	८	४	९	४६

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

ग. दलितले उपयोग गरेका समाग्रिहरूको संख्या

वार्ड नं	दलित								
	रेडियो	टिभि	मोबाईल	इन्टरनेट	केबुल	गाडी	फ्रिज	मोटर साइकल	कम्प्युटर
१	२२	२	६०	०	२	०	०	०	०
२	१५	१६	३२	१	१६	०	०	०	२
३	७	१	१४	२	१	०	०	०	०
४	१५	१	२२	०	१	०	०	०	०
५	७	४	२०	०	४	०	०	०	१
६	९	५	१३	०	५	०	०	०	०
७	३९	२३	५०	०	२३	०	०	०	१
८	०	०	३	०	०	०	०	०	०
जम्मा	११४	५२	२१४	३	५२	०	०	०	४
उपयोग गर्ने घरधुरी	१०७	५२	२०८	३	४९	०	०	०	४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

सिरीजङ्गागाउँपालिका जिल्लाकै दोस्रो ठुलो जनसंख्या र भुगोल भएको साथै नदी तटिय होचो क्षेत्र देखी उच्च हिमाली क्षेत्र सम्म फैलिएको छ उहाको जनघनत्व पनि फरक फरक रहेको पाइन्छ। यस गाउँका प्राय सबै घरधुरीले मोबाइल प्रयोग गर्ने गरेको पाइए पनि सहज उपयोग गर्न भने सकेको अवस्था पाइदैन। यस गापाको धेरै क्षेत्रमा अहिले पनि टेलिफोन टावरहरूको अपर्याप्तताले गर्दा टेलिफोन मोबाइल र इन्टरनेटको सहज सेवा उपयोग गर्न नरकिएको हो तसर्थ यसको बिकासमा समेत ध्यान पुर्याउन आवश्यक देखिन्छ।

७.२५. जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

कुनैपनि क्षेत्र गाउँ या जिल्लाकै विकासका लागि जीविकोपार्जन मा आत्मनिर्भरता को प्रमुख भुमिका हुने गर्दछ। खाद्यान्न आत्मनिर्भरता को विषयलाई हेरेर गरीवि नक्सांकन गर्दा सामान्यतया आफ्नो उत्पादनले कति समय सम्म खानपुग्छ भन्ने आधारमा गरिन्छ र त्यसलाई मुख्य ४ खण्डमा विभाजन गरिन्छ जसमा आफ्नो उत्पादनले ३ महिना सम्म खानपुग्ने, ६ महिना सम्म खानपुग्ने, ९ महिना सम्म खानपुग्ने र १२

महिना वा सो भन्दा वढी समय सम्म खानपुग्ने पर्दछन् । विकास प्रकृत्यामा यो उपयुक्त विधि हैन किन भने यतिले मात्र गरीवि मापन गर्दा अधुरो हुन्छ त्यसैले यो गाउँपालिकाको हकमा अत्यन्तै सुक्ष्म विश्लेषण गरेर आफ्नो वार्षिक आम्दानीले (सवै क्षेत्रबाट प्राप्त) हरेक घरधुरीको कति समय सम्म जीविको पार्जन हुन्छ ? भन्ने आधारमा विश्लेषण गरिएकोछ । मुख्य रूपमा हरेक सदस्यका लागि आवश्यक पर्ने विभिन्न क्षेत्रहरू खाना, कपडा, शिक्षा, स्वास्थ्य, चाडपर्व, मनोरञ्जन, संचार, अम्मल लगायतका विषयमा हुने खर्चलाई विश्लेषण गरिएकोछ यसलाई पनि २ वटा प्रमुख खण्डहरूमा विभक्त गरि अध्ययन गरिएकोछ । पहिलो खण्ड अन्तरगत वैदेशिक रोजगारबाट प्राप्त आम्दानीलाई अलग गर्ने हो भने कति समय यो गाउँपालिकाले जीविकोपार्जन गर्न सक्छ भन्ने विश्लेषण गरिएको छ भने दोश्रो खण्डमा वैदेशिकरोजगार बाट प्राप्त आम्दानी समेतले कति समय जीविकोपार्जन हुन्छ भन्ने विश्लेषण गरिएको छ ।

७.२५.१. वैदेशिक रोजगार विना जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

वैदेशिक रोजगार बाट प्राप्त भएको आम्दानीलाई अलग गरेर हेर्दा यहि देशको कमाइले सिरीजङ्घा गाउँपालिकालेअधिकतम ९ महिना अर्थात २७८ दिन मात्र निर्वाह गर्न सक्छ भने वार्ड स्तरीय रूपमा हेर्दा सवैभन्दा कम वार्ड नं २ ले २२४ दिन वा साढे ७ महिना र सवैभन्दा वढी नं ३ नं र ६ नं वार्ड ले ३७२, ३७३ र ३८८ दिन दिन वा १२ महिना भन्दा वढी धान्न सक्छ त्तै अन्य वार्डहरूमा १ नं वार्डले २६७ दिन ४ नं वार्डले २३९ दिन ५ नं वार्डले २४० दिन ४ नं वार्डले १६६ दिन र ७ नं वार्डले २४० दिन धान्न सक्ने अवस्था रहेको छ । यो भन्दा अतिरिक्त समय निर्वाह गर्नका लागि दैनिक मजदुरी वा ऋण लिनुपर्ने अवस्था रहेकोछ । जीवन निर्वाहका आधारमा वार्ड स्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्डनं	३महिना सम्म पुग्ने			६महिनासम्म पुग्ने			९महिना सम्म पुग्ने		
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित
१	४	२५	१३	२७	४८	२८	२७	५३	१६
२	६०	५३	११	११०	४२	८	७५	३६	४
३	८	३५	२	९	४३	३	१६	३३	१
४	३८	६७	१४	४८	८१	१०	३१	३४	५
५	२२	४७	५	३३	५४	२	२९	२९	५
६	०	१७	२	४	२२	२	७	३६	३
७	१९	८१	२७	२३	५३	१२	३३	३५	२०
८	०	२४	०	०	३५	०	०	३०	०
जम्मा	१५१	३४९	७४	२५४	३७८	६५	२१८	२८६	५४

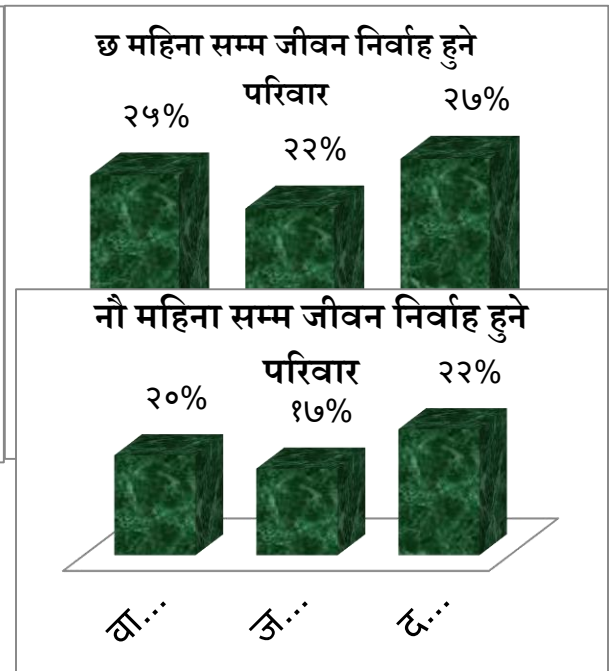
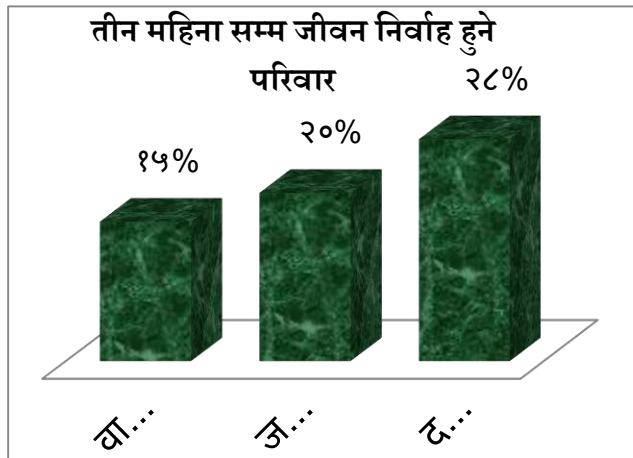
श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

वार्ड नं	१२महिना सम्म पुग्ने			१२महिना भन्दा वढी			आफ्नो कमाइले जिविको पार्जन गर्ने	
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित	महिना	दिन

१	१४	२६	२	२९	५८	४	८.९	२६७
२	३५	११	३	७७	२५	१०	७.५	२२४
३	७	४७	३	३६	१४४	६	१२.४	३७३
४	२१	२९	०	६२	४६	२	८.०	२३९
५	१७	१७	५	२७	३६	६	८.०	२४०
६	६	३४	१	११	७२	६	१२.९	३८८
७	२८	३१	१	४७	४८	५	८.०	२४०
८	०	१९	०	०	६६	१	१२.४	३७२
जम्मा	१२८	२१४	१५	२८९	४९५	४०	९.३	२७८

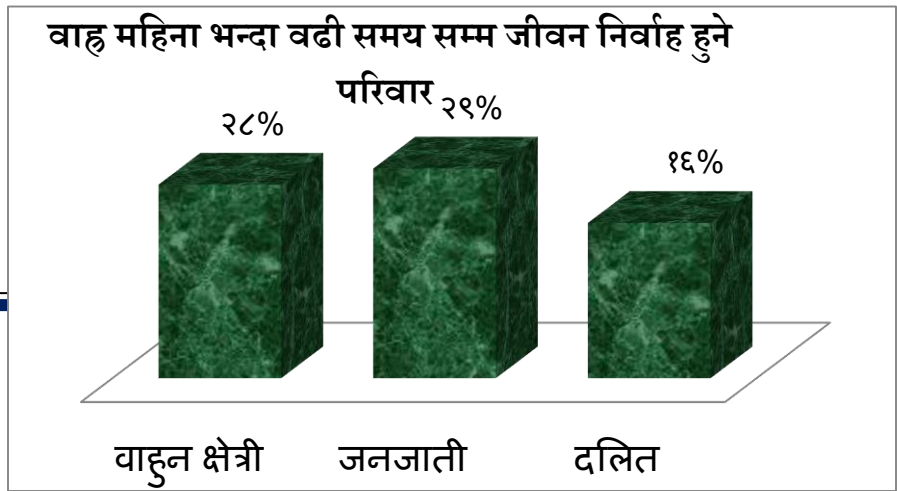
श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरणलाई यो गाउँपालिकामा रहेका वाहनक्षेत्री १०४१ घरधुरी जनजाती १७३१ घरधुरी र दलित २४९ घरधुरीका आधारमा प्रतिशतमा निकाली अध्ययन गर्न सजिलो होस भनेर स्तम्भ चित्र मार्फत तल प्रस्तु गरिएको छ ।

नोट: उल्लेखित स्तम्भ चित्रमा जातीय कुल संख्याको आधारमा % गणना गरिएको हुनाले जातीय %जोडदा मात्र १०० हुन्छ

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा संख्यात्मक रूपमा जीवन निर्वाह गर्न सक्ने परीवार मा खस आर्यन ४०% (खस आर्यनकै कुल जनसंख्याको) जनजाती ४१% (जनजातीकै कुल जनसंख्याको) र दलित २२% (दलितकै कुल जनसंख्याको) घरधुरी रहेका छन् । यसरी हेर्दा कुल ११८१ घरधुरी सम्पन्न देखिएका छन् जुन कुल घरधुरी संख्याको ४०% हुन आउछ भने अझै १८०६

अर्थात ६०% घरधुरी गरीब रहेका छन् । कुल ६०% गरीब घरधुरी मध्ये ५६९ अर्थात ९९% अति गरीब , ६९० अर्थात २३% मध्यम गरीब र ५४७ अर्थात ९८% गरीब घरधुरी रहेका छन् ।

७.२५.२. वैदेशिक रोजगार सहित जीविकोपार्जन सम्बन्धि विवरण

हाल नेपाल नै रेमिट्यान्स वाट चलिरहेको अवस्था छ । ४० लाख नेपालीले विदेशवाट पठाएको रकमले यहाँको जीवन निर्वाहमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गरेको छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिका वाट पनि ७७४ जना युवाहरु वैदेशिक रोजगारमा गएका छन् र उनीहरुले पठाएको पैसाले यहाँको पनि जीविकोपार्जन भइरहेको छ । तत्कालको अवस्थामा रेमिट्यान्स सहितको आम्दानीले यो गाउँपालिकाको कुल खर्च धान्न सकेको देखिन्छ अर्थात एक वर्षको आम्दानीले यो गाउँपालिकाको खर्च पुरा गरि १ करोड ४५ लाख ६६ हजार वचत हुने अवस्था देखिन्छ । वार्ड स्तरीय रुपमा हेर्दा २, ४, ५ र ७ नं वार्डलाई जीवन निर्वाहका लागि वार्षिक आम्दानीले धान्न सकेको देखिँदैन भने सबैमा करीव १० महिना मात्र धान्न सकेको छ । सबै भन्दा वलियो वार्ड नं ८ परेको छ जसको एक वर्षको आम्दानीले १६ महिनाको खर्च धान्ने देखिन्छ । त्यस्तै अन्य वार्ड हरुमा वार्ड नं एक, तीन र छ को वार्षिक आम्दानीले १४ महिना धान्ने देखिन्छ । समग्रतामा यो अवस्था भएपनि व्यक्तिगत रुपमा यो सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको अवस्था भने फरक छ । घरधुरी स्तरमा यो तथ्याडकलाई विश्लेषण गर्दा यो गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी मध्येहाल १५८५ अर्थात ५३% घरधुरी को मात्र जीवन निर्वाह हुन सकेको छ भने अझै पनि १४३६ अर्थात ४७% घरधुरी गरिविको रेखामुनी रहेका छन् । वैदेशिक रोजगार सहितको आम्दानी वाट जीवन निर्वाहका आधारमा वार्ड स्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छः

वार्डनं	३महिना सम्म पुग्ने			६महिनासम्म पुग्ने			९महिना सम्म पुग्ने		
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित
१	३	१६	६	१७	२९	२७	१७	३४	११
२	४१	३४	५	८१	३१	४	६४	३८	३
३	५	२१	९	८	२८	२	१५	३५	२
४	२७	४८	१२	४३	७१	९	२६	३०	५
५	२२	४२	५	३१	३८	२	२५	२४	७
६	०	१०	०	४	१९	१	७	३३	२
७	१९	८१	२५	२३	५३	१२	३१	३७	१८
८	०	१३	०	०	२८	०	०	२७	०
जम्मा	११७	२६५	६२	२०७	२९७	५७	१८५	२५८	४८

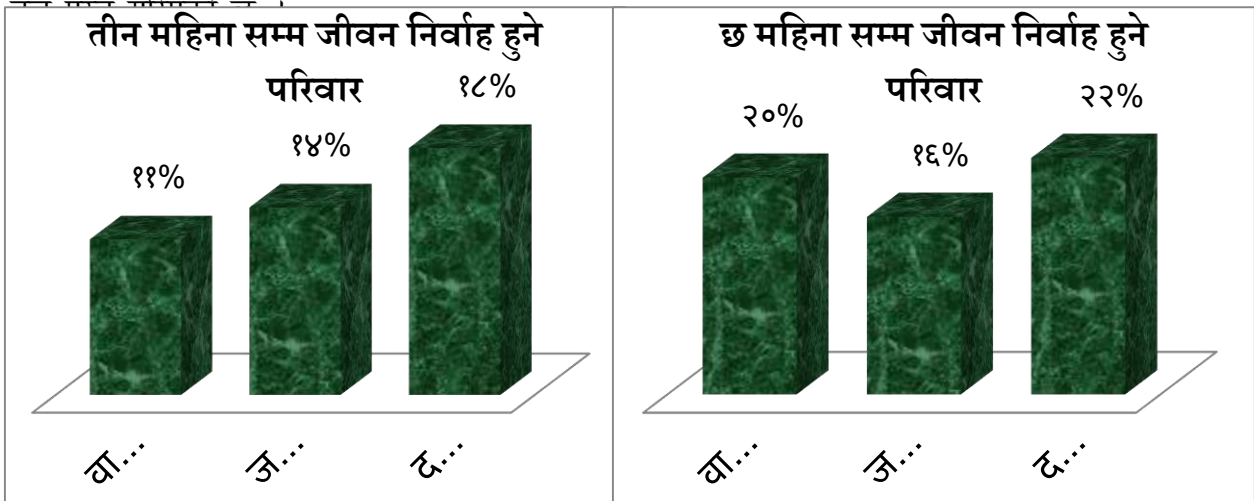
श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

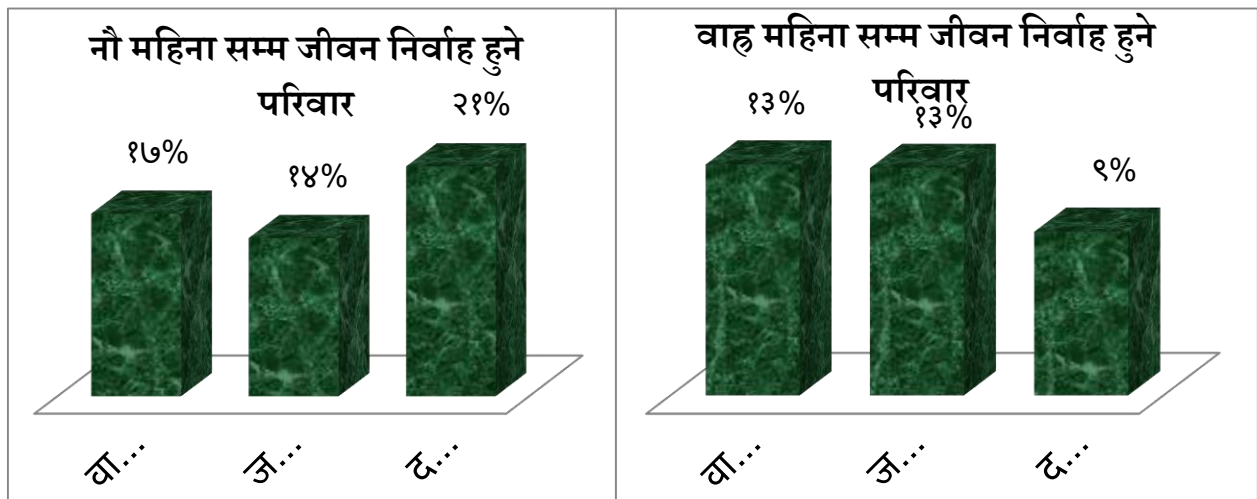
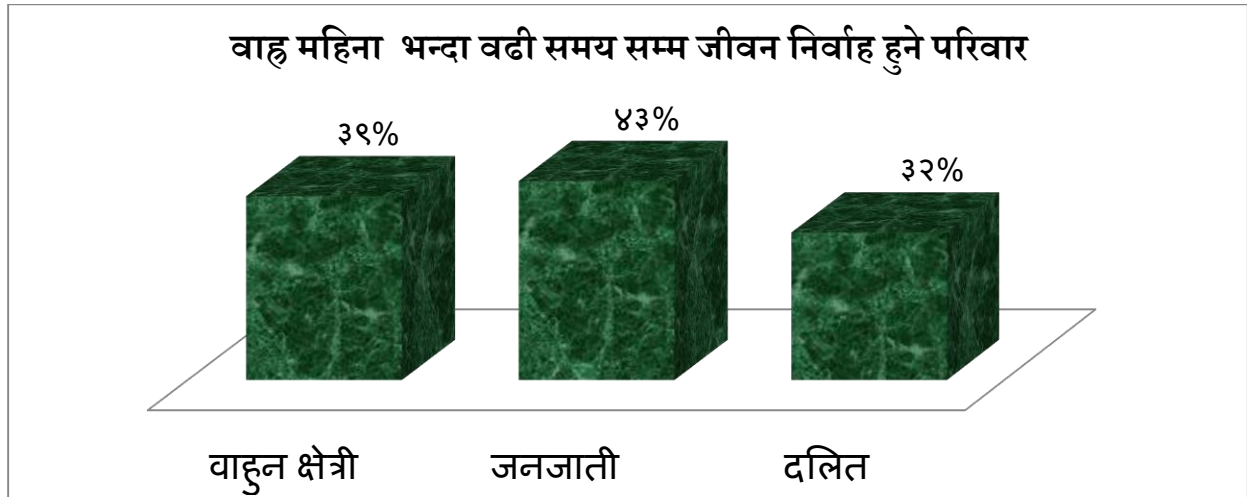
वार्ड नं	१२महिना सम्म पुग्ने			१२महिना भन्दा वढी			आपनो कमाइले जिविको पार्जन गर्ने	
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित	महिना	दिन
१	१२	२९	३	५२	१०२	१६	१४.७	४४१.

वार्ड नं	१२महिना सम्म पुग्ने			१२महिना भन्दा वढी			आपनो कमाइले जिविको पार्जन गर्ने	
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	खस आर्यन	जनजाती	दलित	महिना	दिन
२	४०	१४	५	१३१	५१	१९	१०.६	३१९.४
३	८	४५	१	४१	१८१	१	१४.७	४४२.१
४	२३	३३	०	८१	७५	५	१०.७	३२०.
५	१६	१५	४	३४	६२	९	१०.१	३०२.२
६	५	३४	२	१२	८५	९	१४.३	४२८.९
७	२८	३४	१	४७	४८	५	८.	२४०
८	०	१३	०	०	९३	१	१६.७	५००.२
जम्मा	१३२	२१७	१६	३९८	६९७	६५	१२.३	३६८.५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित विवरणलाई यो गाउँपालिकामा रहेका वाहनक्षेत्री १०३९ घरधुरी जनजाती १७३४ घरधुरी र दलित २४८ घरधुरीका आधारमा प्रतिशतमा निकाली अध्ययन गर्न सजिलो होस भनेर स्तम्भ चित्र मार्फत

खाद्यान्न आत्मनिर्भरताको माथि उल्लेखित दुवै प्रकारका विश्लेषण वाट सारमा के देखिएको छ भने हालको अवस्थामा वैदेशिक रोजगार पनि नियमित आम्दानीको श्रोत बनीरहेको परिप्रेक्षमा वैदेशिक रोजगार सहितको आम्दानीलाई नै गाउँपालिकाको आम्दानी मान्न पर्ने हुन्छ । त्यसैले निस्कृषको रूपमा हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये ५३% अर्थात १६०८ घरधुरी खाद्य सुरक्षाका हिसावले सुरक्षित (सम्पन्न) रहेका छन् भने ४७% अर्थात १४१३ घरधुरी असुरक्षित (विपन्न) रहेका छन् । विपन्न भित्रका पनि खाद्य सुरक्षाका हिसावले तीन महिना, छ महिना र नौ महिना सुरक्षित भएका परिवारहरुको विवरण माथि उल्लेख गरिसकिएको हुनाले समग्रतामा यो गाउँपालिकाका खाद्यसुरक्षाका हिसावले विपन्न तथा सम्पन्न परिवारको जातीय वाई स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

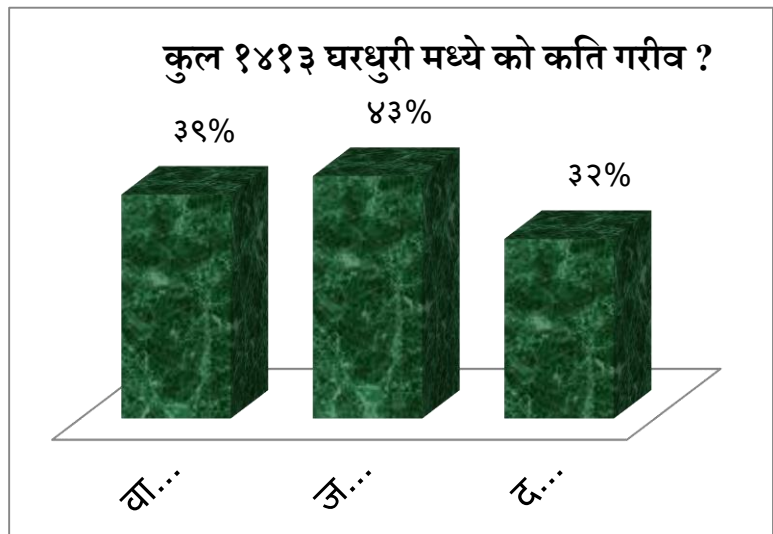
वार्ड नं	गरीब				सम्पन्न				कुलजम्मा			
	खस आर्यन	जनजाती	दलित	जम्मा	खस आर्यन	जनजाती	दलित	जम्मा	खस आर्यन	जनजाती	दलित	जम्मा
१	३७	७९	४४	१६०	६५	१२८	२१	२१४	१०२	२०७	६५	३७४
२	१७१	१०२	१२	२८५	१९०	६१	२५	२७६	३६१	१६३	३७	५६१

३	२८	८५	५	११८	४९	२२४	११	२८४	७७	३०९	१६	४०२
४	९६	१४७	२६	२६९	१०६	१०८	५	२१९	२०२	२५५	३१	४८८
५	७९	१००	१४	१९३	५०	८३	९	१४२	१२९	१८३	२३	३३५
६	११	६४	३	७८	१७	११६	१२	१४५	२८	१८०	१५	२२३
७	५७	१३०	५५	२४२	९३	११७	११	२२१	१५०	२४७	६६	४६३
८	०	६८	०	६८	०	१०६	१	१०७	०	१७४	१	१७५
	४७९	७७५	१५९	१४१३	५७०	९४३	९५	१६०८	१०४९	१७१८	२५४	३०२१

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

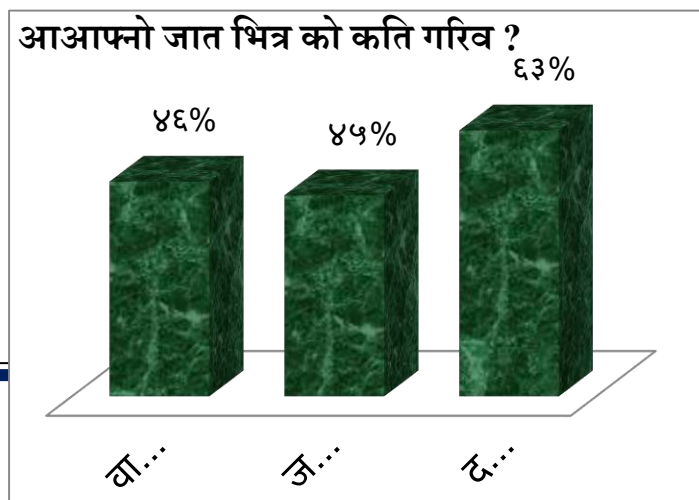
गाउँपालिकाका जम्मा गरीब

माथिको टेवलले देखाएको विषयलाई २ ढंगले विश्लेषण गर्नु पर्ने हुन्छ । विषयलाई प्रस्ट पार्न प्रतिशतमा देखाउने प्रचलन छ, यसरी देखाउदा कहिले काहि फरक खालको रिजल्ट देखिन सक्छ सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा १% भन्नाले खस आर्यनको हकमा १० जना, जनजातीको हकमा १७ जना, दलितको हकमा २ जना र समग्र गाउँपालिकाको हकमा ३१ जना पर्दछ यस्तो अवस्थामा समान बुझाइले परिणाममा प्रभाव पार्दछ । त्यसैले यहाँ समग्र गाउँपालिकाको हकमा कति गरिव छन र त्यसमा कुन जातीको कति प्रतिशत हिस्सेदारी छ भन्ने विश्लेषण गरिएकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कुल १४१३ घरधुरी मध्ये जातीय रूपमा खस आर्यन ३९% रहेका छन भने जनजाती ४३% रहेका छन त्यस्तै दलित जाती ३२% रहेकाछन जहा १% वरावर सबै जातका लागि १४.१३ मुल्य रहेकोछ (यही १४.१३ ले गुणा स्तम्भ चित्रमा देखाएको % लाई गुणा गर्दा संख्यामा आउछ । जसलाई स्तम्भ चित्र माफत देखाइएकोछ ।

जातीय आधारमा गरीब

जातीय आधारमा हेर्दा यो गाउँपालिकामा रहेका घरधुरीहरूलाई बाहुनक्षेत्री, जनजाती तथा दलितका आधारमा विश्लेषण गरिएको छ । यसरी हेर्दा सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा संख्याका आधारमा सबै भन्दा धेरै गरीब जनजातीमा रहेकाछन भने प्रतिशतका आधारमा दलित जातीमा रहेकाछन ।

जनजातीको कुल घरधुरी संख्या १७१८ मध्ये ७७५ अर्थात ४५% घरधुरी गरिव छन भने दलितका कुल २५४ घरधुरी मध्ये १५९ अर्थात ६३% घरधुरी विपन्न रहेकाछन त्यसै गरी खस आर्यनका कुल १०४९ घरधुरी मध्ये ४७९ अर्थात ४६% घरधुरी विपन्न रहेकाछन । यसमा १% वरावर बाहुनक्षेत्रीमा १० जनजातीमा १७ र दलित जातीमा २.५ हुन्छ । यहि प्रतिशतलाई स्तम्भ चित्रमा देखाइएकोछ ।

८. घरजग्गामा महिलाको स्वामित्व सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घागाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १६३६८ मध्ये महिलाको जनसंख्या ७८३८ अर्थात ४८% रहेकोछ तर पनि महिलाको नाममा भने केवल ५६१ घरधुरीमा मात्र घर जग्गा रहेकोछ यो कुल घरधुरी ३०२१ को करीव २९% हुन आउछ भने अझैपनि ७१% घरधुरीमा महिलाको नाममा कुनैपनि जग्गा वा घर छैन । जातीय आधारमा हेर्दा खस आर्यन मा २३% जनजातीमा १७% र दलित जातीमा १३% घरधुरीमा मात्र महिलाको नाममा अचल सम्पत्ति रहेको देखिन्छ । महिलाको स्वामित्वलाई अझ प्रष्ट बनाउनका लागि घर जग्गा दुवै भएका घर मात्र भएका र जग्गा मात्र भएका गरी तीन खण्डमा विभाजन गरिएकोछ जसको जातीय वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	खस आर्यन			जनजाती			दलित			जम्मा		
	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र	घर जग्गा दुवैमा	जग्गामा मात्र	घरमा मात्र
१	९	४	०	२६	७	५	५	२	१	४०	१३	६
२	११	६६	२५	५	१२	५	०	४	०	१६	८२	३०
३	८	२१	३	१५	२८	७	१	०	०	२४	४९	१०
४	१०	१६	४	११	१४	०	१	२	०	२२	३२	४
५	५	१२	२	१३	१७	६	२	२	०	२०	३१	८
६	२	४	०	१०	२४	२	२	२	१	१४	३०	३
७	१४	१६	३	२२	२०	१	४	१	१	४०	३७	५
८	०	०	०	२	३९	४	०	०	०	२	३९	४
जम्मा	५९	१३९	३७	१०४	१६१	३०	१५	१३	३	१७८	३१३	७०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

९. परिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये २८१ अर्थात करीव ९% घरधुरीले हाल चर्चेको जग्गा ५ रोपनि भन्दा कम रहेकोछ (तथ्याङ्क संकलनका आधारमा लिइएको विवरण हुनाले प्राविधिक रुपमा नमिल्न पनि सक्ने अवस्थाछ) भने ७०२ घरधुरी अर्थात २३% घरधुरीको ५ देखि १५ रोपनी सम्म जग्गा

रहेकोछ । त्यसैगरी १५ रोपनी भन्दा वढी र ३० रोपनी भन्दा कम जग्गा भएका घरधुरीको संख्या ६१७ अर्थात २१% रहेकोछ भने ३० रोपनी भन्दा वढी र ५० रोपनी भन्दा कम जग्गा भएका घरधुरीको संख्या ३४० अर्थात ११% रहेकोछ । त्यसैगरी २८४ अर्थात ९% घरधुरी को जग्गा प्रतिपरिवार ५० रोपनी भन्दा वढी रहेको छ । यो गाउँपालिकामा वसोवास गर्ने ७७५ परिवार अर्थात २६% घरधुरीको आफ्नो नाममा कुनैपनि जग्गा जमीन छैन । पारिवारको स्वामित्वमा रहेको जग्गा सम्बन्धिको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	१ देखि ५ रोपनीसम्म भएका जग्गा	५ देखि १५ रोपनी सम्म भएका जग्गा	१५ देखि ३० रोपनी सम्म भएका जग्गा	३० देखि ५० रोपनी सम्म भएका जग्गा	५० रोपनी भन्दा माथि जग्गा	जग्गा नभएका जग्गा
१	३७	१०३	९६	३९	२२	७७
२	३६	१२९	१४०	८५	३९	१३२
३	२८	५२	६५	४९	७१	१३८
४	१९	७५	७०	३८	३०	२५६
५	४०	११७	७०	३४	१९	५५
६	४६	४५	३१	१५	३६	५०
७	५०	१२४	११४	५६	३१	६५
८	२५	५७	३१	२४	३६	२
जम्मा	२८१	७०२	६१७	३४०	२८४	७७५

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१०. सिंचाइ सुविधा उपलब्धता सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमीन मध्ये ६४२८४ रोपनी मात्र उपयोग गरिएकोछ (प्राविधिक रुपमा यो विवरण फरक हुन सक्छ) जसमध्ये बाह्रै महिना सिंचाइको सुविधा भएको, वर्षायाममा सिंचाइको सुविधा भएको र सुख्खा गरी तीन भागमा विभाजन गरेर विवरण संकलन गरिएकोछ । यो गाउँपालिकामा कुल खेतीयोग्य जमिन मध्ये जातीय आधारमा बाहुनक्षेत्री को २४०६९ रोपनी, जनजातीको ३८८४५ रोपनी र दलित जातीको २३२२ रोपनी रहेको छ । खस आर्यन समुदाय संग रहेको २४०६९ रोपनी मध्ये १०१३२ रोपनी बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने ७३६० रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि ६५७७ रोपनी जग्गा सुख्खा छ । जनजाती समुदाय संग रहेको कुल ३८८४५ रोपनी जग्गा मध्ये ११२०३ रोपनी बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने १५६१६ रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि १२०२६ रोपनी जग्गा सुख्खा छ । दलित समुदाय संग रहेको कुल २३२२ रोपनी मध्ये ७३६ रोपनी बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध जग्गा रहेको छ भने १०१६ रोपनी जग्गा मौसमी सिंचाइ सुविधा भएको अनि ५७० रोपनी जग्गा सुख्खा छ । समग्रमा कुल खेति गरिएको जग्गा मध्ये २२०७१ रोपनीमा बाह्रै महिना सिंचाइ सुविधा उपलब्ध छ भने २३९९२ रोपनीमा मौसमी सिंचाइको सुविधा रहेको छ त्यस्तै १८२२१ रोपनी जग्गा सुख्खा रहेकोछ । अर्को तर्फबाट जातीय रुपमा यो विवरण लाइ विश्लेषण गर्दा बाहुन क्षेत्र ले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये ४२% जग्गा बाह्रै महिना

सिंचित हुने गरिको छ भने ३१% मौसमी सिंचाइ हुने गरिको छ त्यसै गरी २७% सुख्खा रहेकोछ । जनजातीले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये २९% बाह्रै महिना सिंचाइ हुने गरिको छ भने ४०% मौसमी सिंचाइ हुने गरिको छ त्यसैगरी ३१% सुख्खा रहेकोछ । दलित ले चर्चेको कुल जग्गा मध्ये ३२% बाह्रै महिना सिंचाइ हुने गरिको छ भने ४४% मौसमी सिंचाइ हुने गरिको छ त्यसै गरी २५% जग्गा सुख्खा रहेकोछ । समग्रमा कुल जग्गाको ३४% बाह्रै महिना सिंचाइ हुने गरिको छ भने ३७% मौसमी सिंचाइ हुने गरिकोछ त्यसैगरी २८% सुख्खा रहेकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको खेती गरिएको जग्गाको वार्डस्तरीय जातीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	सिंचाईसुविधा उपलब्ध जग्गाको विवरण								
	खस आर्यन (क्षेत्रफल रोपनी)			जनजाती (क्षेत्रफल रोपनी)			दलित (क्षेत्रफल रोपनी)		
	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा	१२ महिना	मौसमी	सुख्खा
१	८५३	३९५	२३८	१५१७	१४६६	१२०५	१९४	२१९	१०१
२	५०८३	१८५७	२१७८	१३४३	३९८	५५१	१८९	१२८	७१
३	५२९	१६२५	६६१	१७६९	४९००	२१४३	४	२०	५
४	१२१७	१२१२	४७५	१२०५	१४९२	३६३	१४	४६	४
५	१०२१	८७३	४८०	११४८	९६४	६८३	८२	१४०	१०२
६	२२१	५१५	४३१	१३४७	२३५८	१३६२	५०	५४	४६
७	१२०८	८८३	११६२	११८३	१४४६	१९३०	१९६	३९६	२४१
८	०	०	०	१६९१	२५९२	३७८९	७	१३	०
जम्मा	१०१३२	७३६०	६५७७	११२०३	१५६१६	१२०२६	७३६	१०१६	५७०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

११. घरपालुवा पशुपंक्षी सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हरेक घरधुरीमा व्यवसायिक रुपमा नभई आफ्नो उपभोग को लागि पशुपालन गर्ने प्रचलन रहेकोछ । हाल यो गाउँपालिका मा उपलब्ध पशुपंक्षीहरुको विवरणले यहीकुरा पुष्टि गर्दछ । विशेष गरी गाई ,गोरु ,भैसी ,वाखा, वंगुर, घोडा भेडा चौरी लगायत कुखुरा आदी पालन गर्ने गरिएकोछ । हाल पालन गरिएका पशुपंक्षीहरुको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	घरपालुवा पशु पंक्षीको विवरण									
	गाई	गोरु	भैसी	राँगा	वाखा	भेडा	वंगुर	घोडा	चौरी	कुखुरा
१	२४६	३३२	२३९	१४३	१६४७	३५	३८५	१३	६४	२५८५
२	४५७	४६१	३६९	५२	१०७२	११	२१२	५	८	१३३०
३	४४४	३०५	२८०	५७	१३६०	९	४२४	१	५५	२३३३
४	४४५	४१०	३०५	१०२	१५६४	४८	७९६	४४	६७	१७९६
५	३३८	२९२	१८४	६५	११९४	३७	२२६	१	१९४	१४७९
६	२५२	१२८	१८४	८८	८६६	२४	१९८	९	१	१३७९
७	४५२	१९८	२२९	२३	१४००	१४५	३०१	२५	२६	१३०६
८	४४०	९१	४५	१०	६११	२१९	१४४	१५	१५९	८१२

वार्ड नं	घरपालुवा पशु पंक्षिको विवरण									
	गाई	गोरु	भैसी	राँगा	वाखा	भेडा	वंगुर	घोडा	चौरी	कुखुरा
जम्मा	३०७४	२२१७	१८३५	५४०	९७१४	५२८	२६८६	११३	५७४	१३०२०

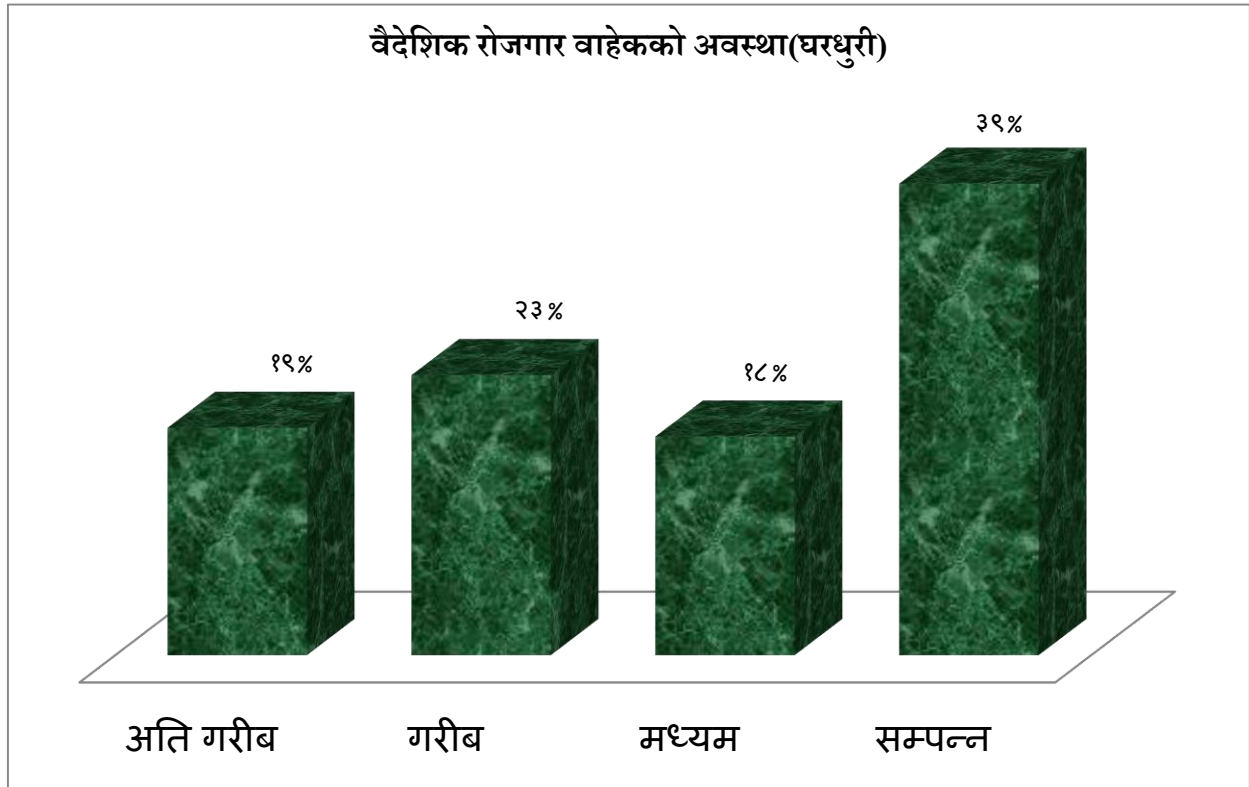
श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७४ फागुन

१२. आर्थिक सम्पन्नता सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामाको खाद्यान्न आत्म निर्भरताका वारेमा माथि प्रसस्त उल्लेख गरिएकोछ । समग्रमा हाल यो गाउँपालिकामा रहेका कुल गरीब तथा धनी वर्गको एकै तालिकामा राखेर विश्लेषण गरिएको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ । जसमा यो गाउँपालिकाका वैदेशिक रोजगारको आम्दानी वाहेक र सहित कति कति को संख्यामा गरिव छन कतिको संख्यमा धनी छन भन्ने विवरण वार्डस्तरीय रुपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

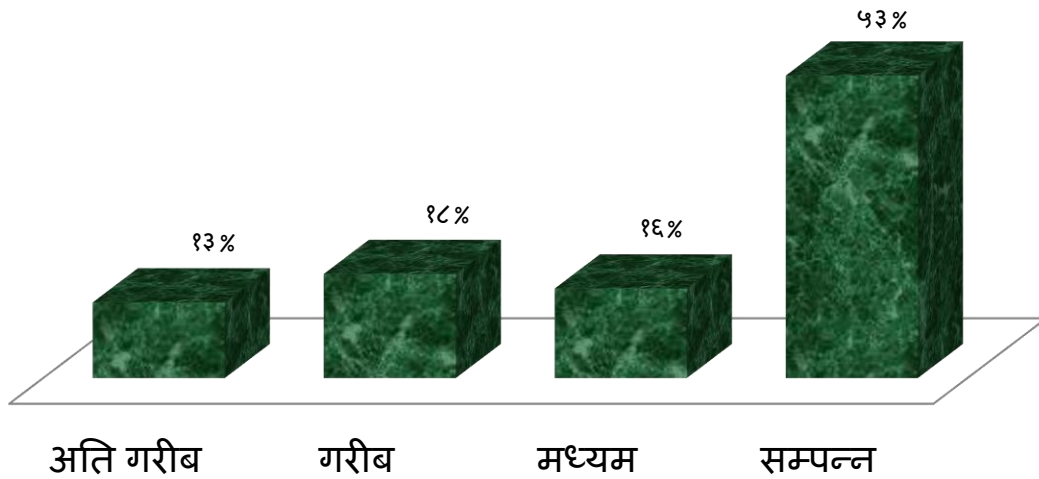
वार्डनं	वैदेशिक रोजगार वाहेक को अवस्था					वैदेशिक रोजगारसहितको अवस्था				
	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा	अति गरीब	गरीब	मध्यम	सम्पन्न	जम्मा
१	४२	१०३	९६	१३३	३७४	२५	७३	६२	२१४	३७४
२	१२४	१६१	११५	१६१	५६१	८०	११७	१०४	२६०	५६१
३	४५	६४	५०	२४३	४०२	२७	४७	४४	२८४	४०२
४	११९	१३९	७०	१६०	४८८	८७	१२३	६१	२१७	४८८
५	७४	९०	६३	१०८	३३५	६९	६८	५६	१४२	३३५
६	१९	२८	४६	१३०	२२३	१०	२४	४२	१४७	२२३
७	१२५	९६	८६	१५६	४६३	१०९	६६	७४	२१४	४६३
८	२४	३५	३०	८६	१७५	१३	२८	२७	१०७	१७५
जम्मा	५७२	७१६	५५६	११७७	३०२१	४२०	५४६	४७०	१५८५	३०२१

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

माथि उल्लेखित तालिकामा अति गरिव भन्नाले आफ्नो कमाइले अधिकतम ३ महिना सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या, गरीब भन्नाले आफ्नो कमाइले अधिकतम ६ महिना सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या, मध्यम भन्नाले आफ्नो कमाइले अधिकतम ९ महिना सम्म जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या र सम्पन्न भन्नाले आफ्नो कमाइले न्यूनतम १२ महिना जीवन निर्वाह हुने परिवार संख्या भन्ने बुझनु पर्दछ जसलाई तल स्तम्भ चित्रमा पनि देखाइएकोछ । श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

वैदेशिक रोजगार सहितको अवस्था(घरधुरी)

१३. शिक्षा सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या १६३६८ रहेको छ भने ५ वर्ष भन्दा मुनिको जनसंख्या १५५९ रहेको छ यो संख्या घटाउदा ५ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्या १४७०४ हुन आउछ त्यसैका आधारमा शैक्षिक विवरण प्रस्तुत गरिएकोछ । यो गाउँपालिकाको ५ वर्ष भन्दा माथिको कुल जनसंख्याको १६% अर्थात २३५८ जना निराक्षर रहेकाछन । बाँकी रहेका ८४% जनसंख्या मध्ये ३४% अर्थात ५०६९ जना साक्षर (सामान्य पढ्न र लेख्न सक्ने) रहेकोछ भने १२% अर्थात ३१८१६ जना कक्षा पाँच सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेकोछ । त्यसैगरी कुल जनसंख्याको २०% अर्थात २८९७ जना दश कक्षा सम्म अध्ययन गरेको जनसंख्या रहेको छ भने १८% अर्थात २५६४ जनसंख्या एस एल सी भन्दा वढी अध्ययन गरेकोछ । जस भित्र एस एल सी मात्र पास गरेको ८% अर्थात ११२३, प्रमाणपत्र तह पास गरेको ६% अर्थात ८२१, स्नातक तह पास गरेको ३% अर्थात ४२७ र स्नातकोत्तर तह पास गरेको संख्या १% अर्थात १४३ जना १० रहेकोछ भने १० जनाको अध्ययनको तह खुलेको छैन । शिक्षा सम्बन्धि वार्ड स्तरीय तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	निराक्षर	साक्षर	५ कक्षा पास	१० कक्षा पास	SLC	प्रमाणपत्र तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर तह	तह नखुलेको	कुल जम्म
१	१८९	१०७७	१९०	२०४	५५	९४	५०	१३	१	१८७३
२	३५५	१०४९	२४९	४३३	३०५	१९५	१०२	३७	७	२७३२
३	२१७	७७९	२७१	४२५	१०९	१२२	५८	१२	०	१९९३
४	७५५	२२८	१८९	६३२	१२०	१६६	१००	३७	२	२२२९
५	३६२	२६६	३४०	३५१	२२३	६५	२२	२	०	१६३१
६	१८३	२७३	१५२	३१५	१०८	६६	२९	८	०	११३४
७	१९१	१२८३	२५४	२७८	१०७	८७	४६	२९	०	२२७५

८	१०६	११४	१७१	२५९	९६	६६	२०	५	०	८३७
जम्मा	२३५८	५०६९	१८१६	२८९७	११२३	८६१	४२७	१४३	१०	१४७०४

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१३.१.स्कुल नगएका र विचैमा कक्षा छोडेका बालबालिकाको विवरण

पछिल्लो समयमा शिक्षा क्षेत्रमा सरकारको लगानी अविभावक को चासो र स्वयम विद्यार्थीहरूको चाहना र देखासिकि समेतको कारणले गर्दा विद्यालय नजाने बालबालिकाहरूको दिन प्रतिदिन घट्दै आइरहेकोछ । तैपनि कहि कतै यस्तो अवस्था अझैछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा गरिएको अध्ययनमा कुल ५६ बालबालिका कित विद्यालय गएका छैनन कि त विचमा नै छोडेकाछन (यो संख्या भित्र अपाङ्गताका कारण विद्यालय नगएका परिवारहरूको विवरण समावेश गरिएको छैन) जातीय रुपमा हेर्दा यो अवस्था सबैभन्दा धेरै जनजाती र त्यसपछि दलित र खस आर्यनमा देखिएको छ । कुल ५६ जना बालबालिका मध्ये खस आर्यन ८ जना, जनजाती ३९ जना र दलित ९ जना रहेकाछन भने लिङ्गीय आधारमा कुल ५६ जना मध्ये २१ जना बालिका र ३५ जना बालक रहेकाछन । यो गाउँपालिकाको स्कुल नगएका वा विचैमा कक्षा छोडेका ५ देखि १४ वर्ष सम्मका बालबालिकाको जातीय लिङ्गीय र वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	केटी	केटा	केटी	केटा	केटी	केटा	केटी	केटा	जम्मा
१	१	०	२	२	०	१	३	३	६
२	०	२	२	४	३	२	५	८	१३
३	०	०	१	२	०	०	१	२	३
४	१	०	१	३	०	१	२	४	६
५	०	०	०	६	०	०	०	६	६
६	१	१	५	६	१	१	७	८	१५
७	१	१	१	०	०	०	२	१	३
८	०	०	१	३	०	०	१	३	४
जम्मा	४	४	१३	२६	४	५	२१	३५	५६

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१३.२. उच्च शिक्षा अध्ययनरत विद्यार्थीको विवरण

पछिल्लो समयमा उच्च शिक्षालाई १२ भन्दा माथिको शिक्षा भनेर परिभाषित गरिएको भएपनि यहा एसएलसी भन्दा माथिको शिक्षालाई उच्च शिक्षा भनेर गणना गरिएकोछ । हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका ६०० जना युवा उच्च शिक्षा अध्ययन गरि रहेकाछन । जसमा केटा र केटिको संख्या ५०,५०% रहेकोछ । यसले के देखाउछ भने महिला शिक्षामा देशका दुर्गम ठाउहरू पनि सचेत छन भन्ने देखाउछ । संगै युवा पुरुषहरू धेरै वैदेशिक रोजगारीमा गएकाले पनि महिला शिक्षा बढी देखिएको हुन सक्छ । कुल ६०० मध्ये ३०१ जना

केटी र २९९ जना केटा रहेकाछन् । जातीय आधारमा हेर्दा बाहुने क्षेत्री ४८% अर्थात २८८ जना जनजाती पनि ४८% अर्थात २९० र दलित ४% अर्थात २२ जना रहेका छन् । यसले पनि जातीय रूपमा आधा५८% हिस्सा ओगटेको जनजाती र ३४% हिस्सा ओगटेको खस आर्यन को संख्या वारावर हुनुले खस आर्यन उच्च शिक्षामा अगाडी रहेको छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिका को उच्च शिक्षा अध्ययनरत युवाहरूको वार्ड स्तरीय एवम जातीय लिंगीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा
१	६	१६	२९	१९	२	२	३७	३७	७४
२	६५	६९	१८	१०	२	५	८५	८४	१६९
३	१८	१८	३६	२४	१	०	५५	४२	९७
४	१४	२३	२३	९	०	०	३७	३२	६९
५	४	७	१०	६	०	१	१४	१४	२८
६	५	४	२४	२९	३	४	३२	३७	६९
७	१३	२६	१२	१४	०	२	२५	४२	६७
८	०	०	१६	११	०	०	१६	११	२७
जम्मा	१२५	१६३	१६८	१९८	८	१४	३०१	२९९	६००

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१३.३.निराक्षर जनसंख्या सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको १६ प्रतिशत अर्थात २३५८ जनसंख्या निराक्षर रहेकोछ । निराक्षर जनसंख्या भित्र विशेष गरेर जेष्ठ नागरिकहरू लगायत अन्य रहेकाछन् । जातीय आधारमा ८०५ जना खस आर्यन, १३१८ जना जनजाती र २३५ जना दलित जाती रहेकाछन् भने लिङ्गीय आधारमा १४२८ जना महिला र ९३० जना पुरुष रहेकाछन् । लिङ्गीय रूपमा यो संख्या हेर्दा महिला ६१% र पुरुष ३९% निराक्षर रहेकाछन् । यो गाउँपालिकाको जातीय लिङ्गीय र वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	जम्मा
१	२७	१४	७७	३३	२१	१७	१२५	६४	१८९
२	१४५	५५	७५	५३	१८	९	२३८	११७	३५५
३	२५	१५	११३	४९	१०	५	१४८	६९	२१७
४	१४७	१२१	२२८	१९०	३१	३८	४०६	३४९	७५५
५	९८	८६	८४	६६	१५	१३	१९७	१६५	३६२
६	१३	८	९९	४८	११	४	१२३	६०	१८३
७	३६	१५	५८	३९	२६	१७	१२०	७१	१९१
८	०	०	७१	३५	०	०	७१	३५	१०६
जम्मा	४९१	३१४	८०५	५१३	१३२	१०३	१४२८	९३०	२३५८

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१३.४.साक्षरता दर सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको साक्षरता ८४% रहेकोछ । यहाँको कुल जनसंख्या १४७०४ (५ वर्ष भन्दा माथिको मात्र जनसंख्या) मध्ये २३५८ अर्थात १६% भन्दा बाहेक सबै जनसंख्या साक्षर रहेकोछ । जातीय आधारमा हेर्दा खस आर्यनमा ८४% साक्षर रहेका छन भने जनजातीमा ८४% र दलित जातीमा ८०% साक्षरता रहेकोछ । जातीय र वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	खस आर्यन			जनजाती			दलित		
	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %	जनसंख्या	निरक्षर	साक्षरता %
१	४७४	४१	९१	१११३	११०	९०	२८६	३८	८७
२	१७४५	२००	८९	७९९	१२८	८४	१८८	२७	८६
३	४२०	४०	९०	१५०१	१६२	८९	७२	१५	७९
४	९१०	२६८	७१	११८४	४१८	६५	१३५	६९	४९
५	६३५	१८४	७१	८८७	१५०	८३	१०९	२८	७४
६	१५५	२१	८६	८९३	१४७	८४	८६	१५	८३
७	७१८	५१	९३	१२३८	९७	९२	३१९	४३	८७
८	०	०	०	८३२	१०६	८७	५	०	१००
जम्मा	५०५७	८०५	८४	८४४७	१३१८	८४	१२००	२३५	८०

श्रोत: घरघुरीसर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१४.वार्षिक आम्दानि सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक आम्दानी ६३ करोड ४३ लाख ५६ हजार रहेकोछ । यहाँको जनसंख्याको आधारमा हेर्दा प्रतिव्यक्ति आम्दानी ३९ हजार ६ रुपैया हुन आउछ जुन राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति आयको आधा भन्दा कम हो हाल राष्ट्रिय प्रतिव्यक्ति आय १००५ अमेरिकि डलर अर्थात करीव १लाख ४ हजार नेपाली रुपैया रहेकोछ । वार्षिक आम्दानीको प्रमुख श्रोतहरूमा कृषि पशुपालन, व्यापार, उद्योग व्यवसाय, नोकरी, ज्यालादारी तथा वैदेशिक रोजगारी आदी रहेका छन । वार्षिक आम्दानी जुन जुन पेशा व्यवसाय वाट प्राप्त भएको छ त्यसका आधारमा हेर्दा कृषितथा पशुपालनवाट ४६% , व्यापार वाट ४% , उद्योग व्यवसाय वाट १% , नोकरी वाट १७% , ज्यालादारी वाट ७% र वैदेशिक रोजगारीवाट २५% रहेकोछ । यो वार्षिक आम्दानी हासिल गर्नका लागि कुल ८४८९ जनसंख्या संलग्न रहेकोछ । संलग्न मध्ये ७३% कृषि पेशामा, ३% व्यापारमा, १% उद्योग व्यवसायमा, ७% नोकरीमा, ७% ज्यालादारीमा र ७% वैदेशिक रोजगारीमा छन । यी दुईवटा तथ्यले कृषि, नोकरी र वैदेशिक रोजगारमा देखिएको फरकपना अध्ययन योग्य रहेको छ । जस्तो ७३% संलग्नता रहेको कृषि पेशाले ४६% आम्दानी मात्र दिएको छ भने ९% संलग्न रहेको वैदेशिक रोजगारले २५% आम्दानी दिएको छ त्यस्तै ७% संलग्न रहेको नोकरी ले १७% आम्दानी दिएकोछ । यसले कृषि पेशालाई केहि चुनौतीहरू खडा गरेकोछ । हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा पेशा व्यवसायमा संलग्न व्यक्ति तथा वार्षिक आम्दानी को वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

व्यावसायमा संलग्न जनसंख्या सम्बन्धि विवरण

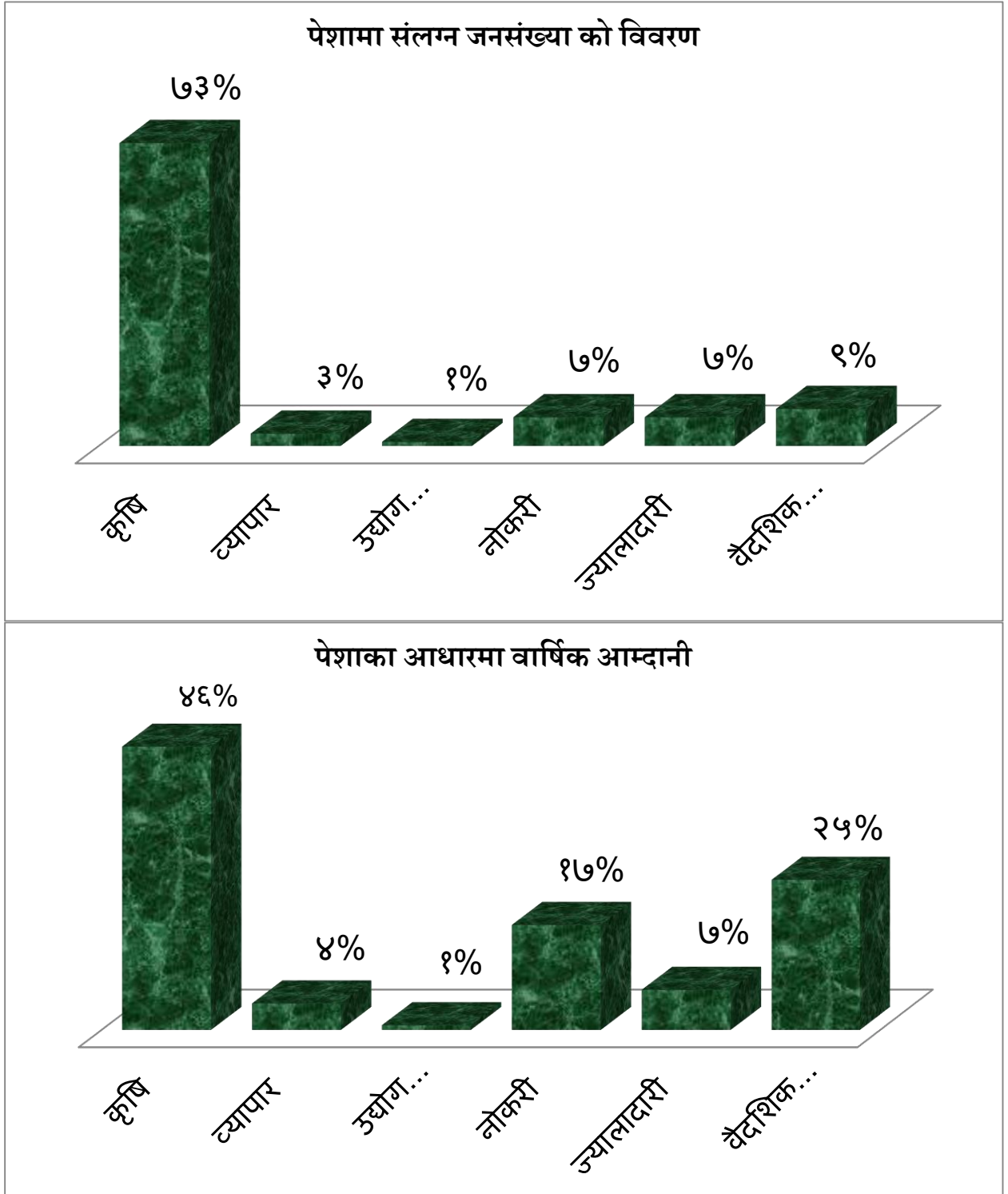
वार्ड नं	कृषि	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी	ज्यालादारी	वैदेशिक रोजगार	जम्मा
१	८४५	३९	७	६७	२०	१३३	११११
२	९२७	७८	५	१००	१७	१५७	१२८४
३	७०७	२५	२	८७	१९७	१३१	११४९
४	९९९	७५	१	६०	४९	८४	१२६८
५	९०८	२६	१७	६०	३४	५४	१०९९
६	४३४	१३	१०	४७	१२५	४६	६७५
७	१०३१	१६	३	१३०	१२८	१०९	१४१७
८	३७२	२३	२	२६	३	६०	४८६
जम्मा	६२२३	२९५	४७	५७७	५७३	७७४	८४८९
प्रतिशत	७३%	३%	१%	७%	७%	९%	१००%

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

श्रोतअनुसार वार्षिक आम्दानी सम्बन्धि विवरण (रु हजारमा)

वार्ड नं	कृषि पशुपालन	व्यापार	उद्योग व्यवसाय	नोकरी			ज्याला	वैदेशिक रोजगार	जम्मा
				नीजि	सरकारी	गैह सरकारी			
१	३२४१९	३५६०	७१०	३३०	१०६२९	८००	१७८०	३२८४०	८३०६८
२	४२७४८	६१९१	३४१	२०५२	१९१६७	०	१८४०	३१०३०	१०३३६९
३	४७८५३	२६००	३००	१९५०	१४७३०	५५०	१४४२०	१५२६९	९७६७२
४	३५१५८	६१३०	९६	४००	११९८१	१९०	४५९०	१९९६४	७८५०९
५	२७०६१	१५००	१८८०	५३०	१२१३१	३९८	२८५०	११९७८	५८३२८
६	३५०३६	१७००	११५०	९५०	९१७५	९८०	७९१०	६०७०	६२९७१
७	४२२४९	२५७०	२२०	८६७०	८६४४	०	८०४०	२४९००	९५२९३
८	३२२१६	३३०४	२००	१५०	३४९०	१३५०	३००	१४१३६	५५१४६
जम्मा	२९४७४०	२७५५५	४८९७	१५०३२	८९९४७	४२६८	४१७३०	१५६१८७	६३४३५६
प्रतिशत	४६%	४%	१%	२%	१४%	१%	७%	२५%	१००%

माथि उल्लेखित तालिकालाई अध्ययन थप सहजता प्रदान गर्न तपशिल अनुसार स्तम्भ चित्र मार्फत देखाइएकोछः

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

माथि उल्लेखित स्तम्भ चित्र अनुसार कृषि पेशामा ७३% जनसंख्या संलग्न छ तर वार्षिक आम्दानी ४६% रहेकोछ भने वैदेशिक रोजगारीमा ९% जनसंख्या संलग्न छ तर वार्षिक आम्दानी २५% रहेकोछ । वैदेशिक रोजगारीमा एउटा घरबाट १/२ जना युवाहरु जाने हो भने जीवन निर्वाहमा सहज हुने देखिएको कारण कृषि पेशा अपहेलित हुदै गएको र वैदेशिक रोजगारमा युवाहरुको आकर्षण देखिएकोछ । कृषि पेशालाई सम्मानित बनाउन केहि विशेष कार्यक्रमहरु संचालन गर्नु पर्ने अवस्था देखिएकोछ ।

१५. वार्षिक उत्पादन सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक उत्पादन सम्बन्धि विवरणमा मुख्य रूपमा ७ भागमा बाडिएकोछ । ती खण्डहरुमा अन्नवाली, नगदेवाली, पशुजन्य उत्पादन, तेलहन वाली, दलहन वाली, तरकारी अन्तरगत आलु र फलफुल समावेस गरिएकोछ । अन्न वाली मा धान, मकै, कोदोर गहुँ नगदे वालीमा अलैची, अम्लिसो, अदुवा, पशुजन्य उत्पादनमा दुध, मासु, अण्डा, तेलहनमा तोरी, सस्यौं र दलहनमा मासु सीमि मस्याम, तरकारी अन्तरगत आलु र फलफुल अन्तरगत यो गाउँपालिका मा उत्पादन हुने फलफुलहरुको बारेमा विवरण संकलन गरिएकोछ । वार्षिक उत्पाद अनुसार यो गाउँपालिकाको अन्नवाली अन्तरगत १८४१२ मुरी धान ११६६५ मुरी मकै १६३८ मुरी गहु र ६३२८ मुरी कोदो उत्पादन हुने गर्दछ । तेलहन अन्तरगत तोरी १९७ मुरी र दलहन अन्तरगत सिमि मस्याम ११५४ मुरी उत्पादन हुने गर्दछ । यो गाउँपालिकाको प्रमुख वालीमा पर्ने आलु पनि उल्लेखनीय उत्पादन हुन सकेको छैन हाल वार्षिक रूपमा ३४७६क्वीन्टल मात्र उत्पादन हुने गरेकोछ । नगदेवाली अन्तरगत यो गाउँपालिका अलैचिका संभावना भएको गाउँपालिका हो हाल वार्षिक रूपमा २८९६ मन उत्पादन भइरहेकोछ त्यस्तै अम्लिसो पनि वार्षिक रूपमा १२७५२ केजी उत्पादन भइरहेको छ । त्यस्तै अर्को नगदेवाली अदुवाको पनि व्यवसायिक खेती हुन सकेको छैन वार्षिक रूपमा ९१८१ केजी मात्र उत्पादन भइरहेकोछ भने चिराइतो वार्षिक रूपमा १०६३ केजी । फलफुल अन्तरगत लेकाली फलफुल हरु आलुच वखडा नास्पाती मेल स्याउ लागायत गरि कुल २५९१७ केजी उत्पादन भइरहेकोछ । पशुजन्य उत्पादनमा अन्तरगत यो गाउँपालिकामा दुध वार्षिक रूपमा ४ लाख ८३ हजार ६०० लिटर उत्पादन भइरहेको छ भने मासु वार्षिक रूपमा १ लाख २२ हजार २३४ केजी उत्पादन भइरहेकोछ । अण्डाको हकमा यो गाउँपालिकामा वार्षिक रूपमा ४८ हजार ७६३ गोटा उत्पादन भइरहेकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक उत्पादन सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	अन्नवाली				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (केजी)
	धान (मुरी)	मकै (मुरी)	गहु (मुरी)	कोदो (मुरी)			
१	३७१९	२२२०	८७	६३७	४७	१८८	२४२८५
२	६०८७	२०३४	४४२	९४०	५८	३६६	२९३७५
३	१६०३	१९०८	५७९	१५८७	३६	४५५	५५५५१
४	२४९७	१५३८	६८	९३५	१६	६४	९९५५
५	२०८६	९२२	८६	६२६	१३	११	२६८१

वार्ड नं	अन्नवाली				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (केजी)
	धान (मुरी)	मकै (मुरी)	गहु (मुरी)	कोदो (मुरी)			
६	६४	६४०	७१	४०२	५	१०	६०१२
७	२२५५	१५५८	१७१	७९९	१२	२२	११५५१
८	१०१	८४५	१३४	४०२	१०	३८	२०८२६०
जम्मा	१८४१२	११६६५	१६३८	६३२८	१९७	११५४	३४७६७०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

वार्ड नं	नगदेवाली				फलफुल (केजी)	पशुजन्यउत्पादन		
	अलैची (केजी)	अम्रिसो (केजी)	अदुवा (केजी)	चिराइतो (केजी)		दुध (लिटर)	मासु (केजी)	अण्डा (गोटा)
१	४६११	७४७९	८०६०	१५४	१२१०९	६०४५०	२०७३०	२१३४
२	८९९४	१७२०	८५	६२	८०६५	६०४५०	१२८३४	७७४६
३	१९१०१	१५०७	३७५	५३	१२१०	६०४५०	१७२०२	३०५
४	१२०४९	६९२	७१	१६४	९५८	६०४५०	१८८९३	१३४२
५	१०४६५	५७१	१३०	६२	१३०४	६०४५०	१४५६९	१६७०
६	२५३९३	२२९	३९५	१०८	३०५	६०४५०	१०९८२	२२२५०
७	२०९०८	४९५	५८	४६०	१९६०	६०४५०	१७४५२	१२०१८
८	१४३०७	५९	७	०	६	६०४५०	९५७२	१२९८
जम्मा	११५८२८	१२७५२	९१८१	१०६३	२५९१७	४८३६००	१२२२३४	४८७६३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

१६. वार्षिक उत्पादनको खपत सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक रूपमा उत्पादन भएका नगदेवाली बाहेक सबैको खपत स्थानीय स्तरमा नै हुन्छ र बाहिर बाट थप ल्याएर जीविकोपार्जन गर्नु पर्ने अवस्था छ । माथि उल्लेखित सबैवालीहरूको खपत कति हुन्छ ? भन्ने बारेमा घरधुरी स्तरमा विवरण संकलन गरिएको थियो । विवरण अनुसार वार्षिक रूपमा धान २४७२२ मुरी मकै १२०२४ मुरी गहुँ १९२० मुरी कोदो ६८९९ मुरी तोरी २२३ मुरी दाल १९२६ मुरी आलु १६६३ क्वीन्टल अलैची २०१ केजी अम्रिसो ७७८३ केजी अदुवा ४८६६ फलफुल २५ ११५ केजी दुध ४ लाख ६७ हजार ५५ लिटर मासु १०३ क्वीन्टल र चिराइतो २५ केजी १ लाख ९६ हजार १२४ वटा खपत हुने गर्दछ । जसको वार्ड स्तरीय विस्तृत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

वार्ड नं	अन्नवाली				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (केजी)
	धान (मुरी)	मकै (मुरी)	गहु (मुरी)	कोदो (मुरी)			

१	४४८८	२१४७	९६	६५१	४७	१८८	२७७३८
२	११३२६	२३६१	५७४	८६९	५८	३६६	३४९००
३	१५३८	१४५४	४२९	११६७	३६	४५५	४१७५७
४	२५१०	१५६४	७६	९४३	१६	६४	९८८१
५	२२८२	९८३	१२६	७५९	१३	११	२६८१
६	२२२	६१२	७३	४९९	५	१०	१०८१७
७	२२५५	२०३२	३२५	११९०	३८	७९४	१७८४०
८	१०१	८७१	२२१	८२१	१०	३८	२०७२५
जम्मा	२४७२२	१२०२४	१९२०	६८९९	२२३	१९२६	१६६३३९

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

वार्ड नं	नगदेवाली				फलफुल (केजी)	पशुजन्यउत्पादन		
	अलैची केजी	अम्रसो (केजि)	अदुवा (केजी)	चिराइतो (केजि)		दुध (लिटर)	मासु (केजी)	अण्डा (गोटा)
१	३८	७५८	२०२०	०	७७४४	२५९०५	२०४२४	२०४१४
२	१६३	८६४	३३८	०	१०४१५	१०१०५०	१३१८९	१५२३०
३	०	५६०	१०५६	०	५५७	८६४००	१४२६४	३६८८०
४	०	५०५	२७	१५५	६२४	८२२००	२२१०	१६८५०
५	०	२६७	२	०	२५२२	६१४००	११४१०	१३०५४
६	०	५५४	७२२	०	७०६	२८७७०	१३३१४	२९२१६
७	०	२१०७	६७२	१००	२४३७	६०७५०	२११३६	४९२५०
८	०	२१६८	२९	०	११०	२०५८०	६९१२	१५२३०
जम्मा	२०१	७७८३	४८६६	२५५	२५११५	४६७०५५	१०२८५९	१९६१२४

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

माथि उल्लेखित विवरण अनुसार सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा नगदेवाली तथा पशुजन्य उत्पादन दुध मासुर तोरी वाहेक कुनैपनि उत्पादनले वार्षिक खपत पुरा गर्न सकेकोछैन । यो गाउँपालिकाले वार्षिक रुपमा धान ६३१० मुरी मकै ३५९ मुरी गहु २८२ मुरी कोदो ५७१ मुरी दाल १२३ मुरी र अण्डा १ लाख ४७ हजार ३६१ वटा बाहिर बाट आयात गर्नु पर्ने हुन्छ । आयात गर्नु पर्ने वस्तुहरुको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	अन्नवाली	तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (केजी)

	धान (मुरी)	मकै (मुरी)	गहु (मुरी)	कोदो (मुरी)			
१	७६९	०	९	१४	०	०	३४५३
२	५२३९	३२७	१३२	०	०	०	५५२५
३	०	०	०	०	०	०	०
४	१३	२६	८	८	०	०	०
५	१९६	६१	४०	१३३	०	०	०
६	१५८	०	२	९७	०	०	४८०५
७	०	४७४	१५४	३९१	०	१२३	६२८९
८	०	२६	८७	४९९	०	०	०
जम्मा	६३७५	९१४	४३२	१०६२	०	१२३	२००७२

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

वार्ड नं	नगदेवाली				फलफुल (केजी)	पशुजन्यउत्पादन		
	अलैची (केजी)	अम्रसो (केजी)	अदुवा (केजी)	चिराइतो (केजी)		दुध (लिटर)	मासु (केजी)	अण्डा (गोटा)
१	०	०	०	०	०	०	०	१८२८०
२	०	०	२५३	०	२३५०	४०६००	३५५	७४८४
३	०	०	६८१	०	०	२५९५०	०	३६५७५
४	०	०	०	०	०	२१७५०	०	१५५०८
५	०	०	०	०	१२१८	९५०	०	११३८४
६	०	३२५	३२७	०	४०१	०	२३३२	६९६६
७	०	१६१२	६१४	०	४७७	३००	३६८४	३७२३२
८	०	२१०९	२२	०	१०४	०	०	१३९३२
जम्मा	०	४०४६	१८९७	०	४५५०	८९५५०	६३७१	१४७३६१

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा आवश्यक पर्ने वालीहरूको विवरण पहिचान भइसकेपछि यहा बाट विक्रि गर्ने (आन्तरिक रुपमा वा बाह्य रुपमा तपशिलका उत्पादन हरु विक्रि गरिन्छ । जसको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	अन्नवाली				तोरी (मुरी)	दाल (मुरी)	आलु (केजी)
	धान (मुरी)	मकै (मुरी)	गहु (मुरी)	कोदो (मुरी)			
१	०	७३	०	०	०	०	०
२	०	०	०	७१	०	०	०
३	६५	४५४	१५०	४२०	०	०	१३७९४
४	०	०	०	०	०	०	७४

५	०	०	०	०	०	०	०
६	०	२८	०	०	०	०	०
७	०	०	०	०	३	०	०
८	०	०	०	०	०	०	१८७५३५
जम्मा	६५	५५५	१५०	४९१	३	०	२०१४०३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

वार्ड नं	नगदेवाली				फलफुल (केजी)	पशुजन्यउत्पादन		
	अलैची केजी	अम्रसो (केजी)	अदुवा (केजी)	चिराइतो (केजी)		दुध (लिटर)	मासु (केजी)	अण्डा (गोटा)
१	४५७३	६७२१	६०४०	१५४	४३६५	३४५४५	३०६	०
२	८८३१	८५६	०	६२	०	०	०	०
३	१९१०१	९४७	०	५३	६५३	०	२९३८	०
४	१२०४९	१८७	४४	९	३३४	०	१६६८३	०
५	१०४६५	३०४	१२८	६२	०	०	३१५९	०
६	२५३९३	०	०	१०८	०	३१६८०	०	०
७	२०९०८	०	०	३६०	०	०	०	०
८	१४३०७	०	०	०	०	३९८७०	२६६०	०
जम्मा	११५६२७	९०१५	६२१२	८०८	५३५२	१०६०९५	२५७४६	०

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

माथि उल्लेखित समग्र विवरणले सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्रको आन्तरिक तथा बाह्य दुवै बजारहरूका वारेमा स्पष्ट पारेको छ जसको आधारमा थप योजनाहरू बनाउन सहज हुने देखिन्छ।

१७. वार्षिक खर्च सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक खर्च सम्बन्धि विस्तृत अध्ययन गरिएकोछ । जीवन निर्वाहका लागि आवश्यक पर्ने नियमित खर्चका विषयहरूलाई सुक्ष्म रूपमा प्रस्तुत गरिएकोछ । आवासको व्यवस्था भइसकेको हुनाले आवासलाई भने समावेश गरिएकोछैन । समावेश गरिएका विषयहरूमा खाना , कपडा , शिक्षा, स्वास्थ्य, चाडपर्व, पशुआहार, पशुस्वास्थ्य, संचार, यातायात, अम्मल, ऋणको व्याज र अन्य गरी १२ वटा शिर्षकमा सुचना संकलन गरिएको थियो । जस अनुसार खानामा २५ करोड १० लाख ३५ हजार , लुगाकपडामा ५ करोड ४ लाख ३५ हजार, शिक्षामा ६ करोड ७४ लाख ३६ हजार, स्वास्थ्यमा ५ करोड ३० लाख ४८ हजार, चाडपर्वमा ४ करोड ८७ लाख ९५ हजार, चन्दा सहयोग ९० लाख ३१ हजार, पशुआहार तथा स्वास्थ्यमा २६ लाख ४४ हजार, खैनी, सुर्ती, गुड्खा लगायत रक्सीर अन्य फजुल खर्चमा (खाजाको रूपमा खाने जाँड यसमा समावेश गरिएको छैन) लगायत अम्मलमा २ करोड ५० लाख ५८

हजार, मोवाइल रिचार्ज कार्ड १ करोड ८ लाख ४१ हजार, साहुको ऋणको व्याज तिर्न ६ करोड ४३ लाख ७५ हजार, यातायातमा ३ करोड ४९ लाख ३९ हजार गरी कुल वार्षिक खर्च ६१ करोड ७६ लाख ३७ हजार रहेकोछ । प्रतिशतका आधारमा हेर्दा कुल खर्चको ४१% खानामा, ८% लत्ता कपडामा, ११% शिक्षामा, ९% स्वास्थ्यमा, ८% चाडवाडमा, १% चन्दा सहयोगमा, १% पशुस्वास्थ्यमा, ४% अम्मलमा, २% मोवाइल रिचार्जमा, साहुको ऋणको व्याज तिर्नमा १०%, यातायात को लागि ६% खर्च हुने गरेकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको वार्षिक खर्च सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण टेबल तथा स्तम्भ चित्रको माध्यम बाट तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

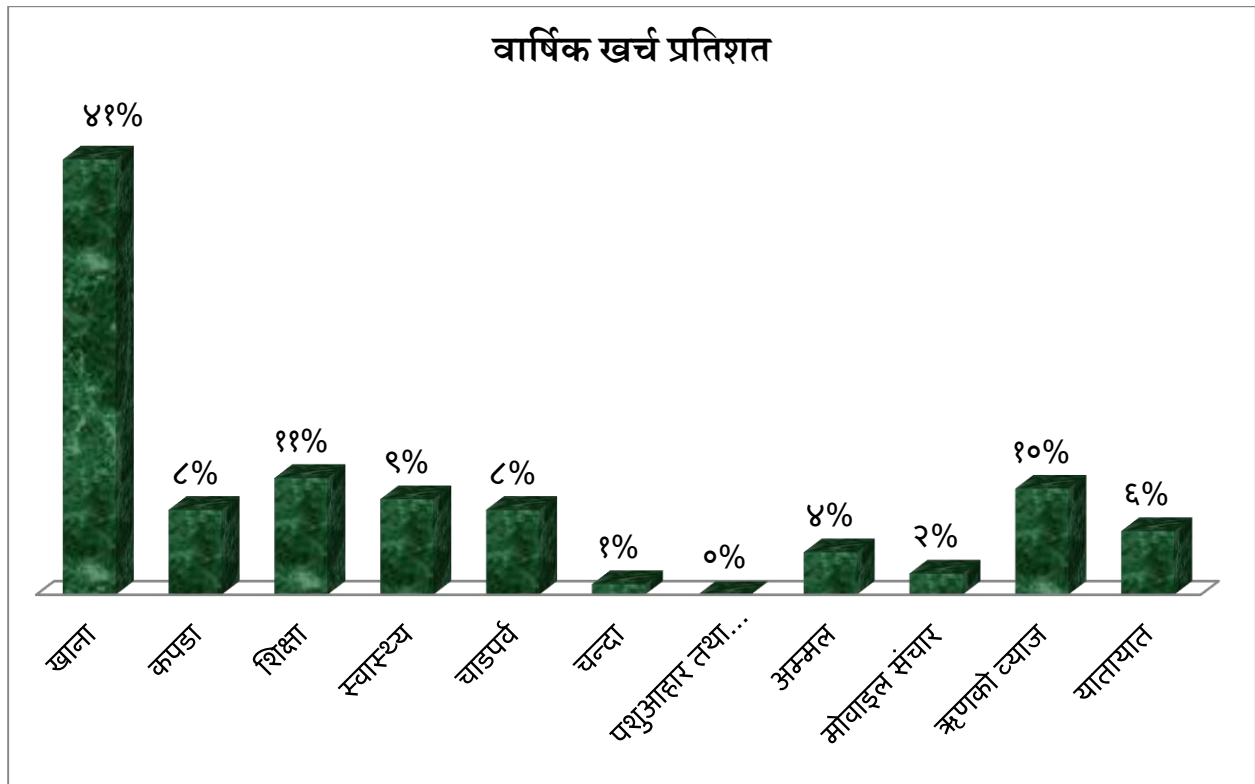
वार्ड नं	खाना	कपडा	शिक्षा	स्वास्थ्य	चाडपर्व	चन्दा	पशुआहार तथा स्वास्थ्य	अम्मल
१	३१८५२	६३९८	६७८५	७७२९	५०७०	३१५	२०१	१४४२
२	४६९९०	९४३९	१०८०५	६५२५	८७८९	१७०५	२५८	३९७४
३	३३६८८	६७६७	८४७४	७५७९	६०३८	१६७८	३५२	३७६३
४	३७६८५	७५७०	६९७५	६९८०	६२८४	१४७३	३४	४३७५
५	२८५०६	५७३३	९०७०	७४८२	६२१६	१९२३	५६७	६५९
६	१९१२०	३८४१	९७२७	६०३६	४४५३	३८६	६६	३५८९
७	३९१०५	७८५५	९२७४	७८८४	७९०९	११६७	९६६	६९०४
८	१४०८९	२८३०	६३२६	२८३३	४०३६	३८४	२००	३५२
जम्मा	२५१०३५	५०४३५	६७४३६	५३०४८	४८७९५	९०३१	२६४४	२५०५८
प्रतिशत	४१%	८%	११%	९%	८%	१%	०%	४%

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

वार्ड नं	मोवाइल संचार	ऋणको व्याज	यातायात	अन्य	जम्मा	कैफियत
१	१२६०	३७६९	२९८४	०	६७८०५	
२	१८१९	१८९५२	५४८६	०	११४७४३	
३	१३५७	४६३२	५०२८	०	७९३५७	
४	१३४३	१२१३६	३४६६	०	८८३२१	
५	१४०१	३३०३	४६१४	०	६९४७३	
६	७२२	१०३७	३८८२	०	५२८५९	
७	१४५५	१७०२६	५८४३	०	१०५३८८	
८	१४८४	३५२०	३६३६	०	३९६९०	
जम्मा	१०८४१	६४३७५	३४९३९	०	६१७६३७	
प्रतिशत	२%	१०%	६%	०%	१००%	

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

माथिको विवरणलाई स्तम्भ चित्र माफत तल प्रस्तुत गरिएकोछ

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वैसाख

१८. विरामी हुदा पहिलो उपचार सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये विरामी हुदा स्वास्थ्य सम्बन्धि कुन उपाय अवलम्बन गर्छन भन्ने वा कुन निकायमा जान्छन भन्ने आधारमा सुचना संकलन गरिएको छ । मुख्य रूपमा स्वास्थ्य संस्था, नर्सिङ होम, औषधिपसल, जडिवुटी प्रयोग गर्ने र धामीझाक्रिकोमा जाने घरधुरीको विवरण संकलन गरिएको हो । जस अनुसार विरामी हुदा सबैभन्दा पहिले ६४% अर्थात १९१० घरधुरी अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरेका छन भने ३% अर्थात ८९ घरधुरी नर्सिङ होम जाने गरेका छन त्यसैगरी ४% अर्थात १०८ घरधुरी जडिवुटी प्रयोग गर्ने गरेका छन भने ६% अर्थात ८२० घरधुरी औषधिपसल जाने गरेका छन धामी झाक्रीकोमा पहिलो उपचारका लागि जाने परिवार संख्या २४% अर्थात ७३४ रहेको छ । जसको बार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

वार्ड नं	अस्पताल जाने	नर्सिङहोम जाने	जडिवुटी प्रयोग गर्ने	औषधि पसल जाने	धामी झाक्री को मा जाने	अन्य केहि गर्ने	जम्मा घरधुरी
१	३५१	१८	०	०	५	०	३७४
२	४२१	४०	२	६५	३३	०	५६१
३	६२	१	२८	९३	२१८	०	४०२
४	२५४	४	२	९	२१९	०	४८८
५	२६३	१२	४	८	४८	०	३३५

६	८५	५	६८	३	६२	०	२२३
७	४३८	०	०	०	२५	०	४६३
८	३६	९	४	२	१२४	०	१७५
जम्मा	१९१०	८९	१०८	१८०	७३४	०	३०२१
प्रतिशत	६४.००%	३.००%	४.००%	६.००%	२४.००%	०.००%	१००.००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

१९. प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया हामीले बुझ्ने भाषामा जसलाई प्रकोप भन्छौं त्यो प्रकोप हैन विपद हो । प्रकोप भनेको विपद पूर्वको अवस्था वा संभावना हो । जस्तो कुनै ठाउमा पहिरो जाने संभावना छ र कुनैपनि बेला त्यहा पहिरो जान सक्छ भने त्यहा पहिरोको प्रकोप छ र जव पहिरो जान्छ त्यसपछि त्यहा विपद आउछ । हामीचाहि पहिरो आइसकेपछि को अवस्थालाई प्रकोप भनिरहेका छौं । संभावित प्रकोपहरुको नक्सांकन गरि त्यसका आधारमा योजना निर्माण गर्नु स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी हो । सिरीजङ्घा गाउँपालिकालाई पनि प्रकोपहरुको नक्शांकन गरि योजना तर्जुमा गर्न सहज बनाउनका लागि यहाँको मुख्य वाढी पहिरो आगालागी जस्ता विषयहरुमा प्रकोप सम्बन्धि विवरण संकलन गरिएकोछ । यो गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये ११५३ वा ३८% घरधुरीमा प्राकृतिक प्रकोपको संभावना रहेकोछ । जसमध्ये १००२ घरधुरी पहिरोको जोखीममा छन भने ६३ घरधुरी वाढीको जोखीममा रहेकाछन । त्यसै गरी ६२ घरधुरी आगालागीको जोखीममा रहेकाछन भने अन्य प्रकारको जोखिम २६ घरधुरीमा रहेकोछ । प्राकृतिक प्रकोप सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	पहिरो	वाढी	आगालागी	डुवान	अन्य	जम्मा घरधुरी
१	५०	२	५	०	०	५७
२	१०२	४	४९	०	२	१५७
३	४४	१	१	०	१०	५६
४	२४	७	०	०	१	३२
५	११६	१	५	०	१०	१३२
६	२०४	९	२	०	१	२१६
७	४२७	१	०	०	०	४२८
८	३५	३८	०	०	२	७५
जम्मा	१००२	६३	६२	०	२३	११५३

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७४ बैसाख

२०. नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य हाम्रो अनिवार्य सर्तहो त्यसैले यसको उपलब्धता कस्तो रहेकछ भन्ने बारेमा विवरण संकलन गरिएको छ । विरामी हुँदा सबैभन्दा पहिले यो गाउँपालिकाका ६४% घरधुरीहरु स्वास्थ्य संस्थामा जाने गरेको विवरण माथि उल्लेख गरिएकोछ । जसको आधारमा स्वास्थ्य संस्थाको उपलब्धतालाई कति पैदल दुरी भित्र रहेकोछ भन्ने आधारमा हेर्दा यो

सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्र ५३% अर्थात १५९२ घरधुरी को आधा घण्टा पैदल दुरी भित्र स्वास्थ्य संस्था उपलब्ध छ भने ३२% अर्थात ९५६ घरधुरीको लागि स्वास्थ्य संस्था पुग्न १ घण्टा हिंड्नु पर्ने हुन्छ । त्यसै गरी ११% अर्थात ३२६ घरधुरी स्वास्थ्य संस्था भन्दा २ घण्टाको पैदल दुरी टाढा रहेकाछन भने ४% अर्थात १०९ घरधुरी लाई स्वास्थ्य संस्था पुग्न ३ घण्टा समय लाग्छ र १५ घरधुरी अर्थात १% परिवारलाई ३ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको नजिकको स्वास्थ्य संस्था पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धि वार्डस्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा बढी	जम्मा
१	१६४	२००	५	५	०	३७४
२	२६३	२३१	६६	०	१	५६१
३	१३७	१५२	८५	२८	०	४०२
४	२७९	११९	१७	७१	२	४८८
५	१७६	२५	१२९	१	४	३३५
६	१४३	६८	०	४	८	२२३
७	२९८	११९	२३	०	०	४४०
८	१३२	४२	१	०	०	१७५
जम्मा	१५९२	९५६	३२६	१०९	१५	२९९८
घरधुरी %	५३%	३२%	११%	४%	१%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण २०७५ वैसाख

२१. नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

सुरक्षा जनताको अनिवार्य सर्त हो यसको लागि सरकारले विभिन्न स्थानमा सुरक्षा निकायहरू (प्रहरी पोष्ट) स्थापना गरि प्रहरी परिचालन गरेको छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा पनि यहाका कुल ३०२१ घरधुरी ले प्रहरी चौकी सम्म पुग्न लाग्ने समयका आधारमा विवरण संकलन गरिएकोछ । प्रहरी चौकीको हिसावले हेर्दा यहका ३८% अर्थात ११३१ घरधुरी आधा घण्टा भित्र, ३३% अर्थात ९९६ घरधुरी १ घण्टा भित्र, १६% अर्थात ४६९ घरधुरी २ घण्टा भित्र ५% अर्थात १४३ घरधुरी ३ घण्टा भित्र र ९% अर्थात २५९ घरधुरी ३ घण्टा भन्दा बढीसमयमा प्रहरी चौकी पुग्ने गर्दछन । यो गाउँपालिकाको नजिकको प्रहरी चौकी पुग्न लाग्ने समयका आधारमा घरधुरीको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा बढी	जम्मा
१	१६२	२०२	४	५	१	३७४
२	१७१	२८६	८७	१६	१	५६१
३	९६	१६५	५८	४२	४१	४०२
४	२६२	१३४	२०	७२	०	४८८

५	९	३७	२७७	८	४	३३५
६	११	२	२	०	२०८	२२३
७	२९६	१४६	२१	०	०	४६३
८	१२४	४७	०	०	४	१७५
जम्मा	११३१	१०१९	४६९	१४३	२५९	३०२१
घरधुरी %	३८%	३३%	१६%	५%	९%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

२२. नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

पछिल्लो समयमा बैंक प्रायजसो नेपालीहरूका लागि अनिवार्य जतीकै भइरहेकोछ । यो देशको प्रमुख श्रोत नै वैदेशिक रोजगार भएकाकारण पनि बैंक आवश्यक भएको हो । हाल सामाजिक सुरक्षा भत्ता, पेन्सन समेत बैंक मार्फत नै निकाशा गर्ने नीति अनुरूप पनि यसको महत्व वढ्दै गइरहेकोछ । यसै परिप्रेक्षमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका कुल ३०२१ घरधुरी लाई बैंक सम्म पुग्न कति समय लाग्छ भन्ने आधारमा सुचना संकलन गरिएको छ । जसका आधारमा हेर्दा ७२% अर्थात २१७० घरधुरीलाई बैंक पुग्न ३ घण्टा भन्दा वढी लाग्छ भने ३४ घरधुरीलाई ३ घण्टा सम्म लाग्छ । त्यसै गरी १०% अर्थात २९० घरधुरीलाई २ घण्टा सम्म लाग्ने अवस्थाछ त्यस्तै १०% अर्थात २८९ घरधुरीलाई १ घण्टा समय लाग्छ भने ८% अर्थात २३८ घरधुरीलाई आधा घण्टा समय लाग्छ । यो गाउँपालिकाको नजिकको बैंक पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धि वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा वढी	जम्मा
१	६१	१३५	५	६	१६७	३७४
२	१५८	७९	२२	२	३००	५६१
३	३	३	२४	१	३७१	४०२
४	११	६१	२२५	१	१९०	४८८
५	२	१	१४	०	३१८	३३५
६	०	०	०	०	२२३	२२३
७	०	०	०	२४	४३९	४६३
८	३	१०	०	०	१६२	१७५
जम्मा	२३८	२८९	२९०	३४	२१७०	३०२१
घरधुरी %	८%	१०%	१०%	०%	७२%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

२३. नजिकको बजार पुग्न लाग्ने समय सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया कुनै पनि सामाग्रीको किनवेच हुने ठाउलाई बजार भनिन्छ तर पनि यहाँ बजार भन्नाले घरहरू पसलहरू भएको ठाउलाई भन्न खोजिएको हो जहा सामान्यतया दैनिक रुपमा आवश्यक पर्ने नुन तेल खाद्यान्न लत्ता कपडा छानीछानी किन्न पाइन्छ । यसका आधारमा सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा उल्लेखनीय बजार नभए पनि वार्ड नं १ २ र ४ मा रहेको केन्द्रलाई बजार मानिएकोछ । यो गाउँपालिकाका ४४% अर्थात १३१३ घरधुरीलाई नजिकको बजार सम्म पुग्नकालागि ३ घण्टा भन्दा बढि समय लाग्छ भने ५% अर्थात १२४ घरधुरीलाई ३ घण्टा सम्म लाग्छ । त्यसै गरी २ घण्टाको पैदल यात्रामा बजार सम्म पुग्ने घरधुरी संख्या ८% अर्थात २४० रहेको छ भने २३% अर्थात ६८९ घरधुरीलाई बजार सम्म पुग्नका लागि १ घण्टा समय लाग्छ । आधा घण्टा को पैदल दुरी भित्र बजारको पहुच भएका घरधुरीको संख्या २१% अर्थात ६३२ रहेकोछ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको बजार सम्म पुग्न लाग्ने समयका आधारमा घरधुरीको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	आधा घण्टा सम्म	१ घण्टा सम्म	२ घण्टा सम्म	३ घण्टा सम्म	३ घण्टा भन्दा बढी	जम्मा
१	५८	१३४	१०	६	१६६	३७४
२	१७९	२६४	८९	२४	५	५६९
३	१	०	०	२७	३७४	४०२
४	७८	२०४	१०४	६७	३५	४८८
५	१	०	९	०	३२५	३३५
६	१	०	०	०	२२२	२२३
७	३१४	८४	१८	२३	२४	४६३
८	०	३	१०	०	१६२	१७५
जम्मा	६३२	६८९	२४०	१४७	१३१३	३०२१
घरधुरी %	५८	१३४	१०	६	१६६	३७४

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ बैसाख

२४. कुपोषण लागेका बालबालिका सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुपोषण लागेका बालबालिकाको संख्या जम्मा १४ जना रहेकोछ । १४ जना मध्ये १२ जना बालिका र २ जना बालिका रहेकाछन भने जातीय आधारमा २ जना खस आर्यन र १२ जना समुदाय वाट रहेकाछन । जसको विवरण वार्ड जात र लिंगीय रुपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	बालिका	बालक	जम्मा
१	०	०	०	०	०	०	०	०	०
२	०	०	१	०	०	०	१	०	१

वार्ड नं	खस आर्यन		जनजाती		दलित		जम्मा		
	वालिका	वालक	वालिका	वालक	वालिका	वालक	वालिका	वालक	जम्मा
३	०	०	०	०	०	०	०	०	०
४	०	१	९	०	०	०	९	१	१०
५	०	०	०	०	०	०	०	०	०
६	०	०	०	०	०	०	०	०	०
७	०	१	०	०	०	०	०	१	१
८	०	०	२	०	०	०	२	०	२
जम्मा	०	२	१२	०	०	०	१२	२	१४

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

२५. अकाल मृत्यु सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा अकाल मृत्यु पनि उल्लेखनीय रूपमा भएको पाइएकोछ । विगत ५ वर्षमा यो गाउँपालिकामा १३३ जनाको अकालमा मृत्यु भएकोछ । अकाल मृत्यु हुनेहरूमा एड्स वाट १ जना क्षयरोग वाट ६ जना, दुर्घटना वाट ३० जना, क्यान्सर वाट २२ जना, आत्महत्या गरेर ८ जना, मुटुरोग वाट १० जना मृगौला विग्रिएर १४ जना, प्रसुती गराउदा १२ जना अन्य विभिन्न कारणवाट ३० जना को मृत्यु भएको छ । यो गाउँपालिकामा सबैभन्दा बढी दुर्घटनामा परेर मृत्यु भएको देखिएकोछ । यो गाउँपालिकाको विगत ५ वर्षको अकालमा मृत्यु हुनेहरूको संख्या वार्ड स्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

वार्ड नं	मृत्युकोकारण									
	एड्स	क्षयरोग	दुर्घटना	क्यान्सर	आत्महत्या	मुटुरोग	मृगौला	प्रसुतीगराउदा	अन्य	जम्मा
१	०	१	२	२	०	१	२	०	२	१०
२	०	०	७	६	३	१	२	०	०	१९
३	०	२	१	७	१	१	०	०	३	१५
४	०	२	१२	२	२	३	९	०	१२	४२
५	०	०	२	१	१	१	१	५	३	१४
६	०	०	१	०	०	०	०	०	१	२
७	०	०	३	२	१	०	०	७	३	१६
८	१	१	२	२	०	३	०	०	६	१५
जम्मा	१	६	३०	२२	८	१०	१४	१२	३०	१३३

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

२६. फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि विवरण

आफ्नो घरमा उत्पादन भएको फोहोर मैला व्यवस्थापन सम्बन्धि सुचना संकलन गरेर हेर्दा सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा फोहोर व्यवस्थापन भएको देखिन्छ । करीव ८% अर्थात २४४ घरधुरी बाहेकले कुनै न कुनै रूपमा व्यवस्थापन गरेको देखिन्छ । कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये २९% अर्थात ८६६ घरधुरीले गाड्ने अथवा कुनै एकिकृत गर्ने ठाउमा फाल्ने गरेको बताए भने ५२% अर्थात १५७७ घरधुरीले जल्ने खालका लाई जलाउने र बाँकीलाइ गाड्ने गरेको विवरण दिएका छन । त्यस्तै ११% अर्थात ३२६ घरधुरीले सड्ने खालका फोहोर हरुलाई मलखाडीमा फाल्ने गरेको र मल बनाउने गरेको जानकारी दिए । त्यसै गरी ८ घरधुरीले अरुलाई दिने गरेको जानकारी गराए भने ८ % अर्थात २४४ घरधुरीले जतासुकै फाल्ने गरेको बताए । समग्रतामा फोहोर व्यवस्थापनमा यो गाउँपालिका सचेत भएको देखिन्छ र यसप्रकारको फोहोर व्यवस्थापन प्रणालीलाई निरन्तरता दिनु पर्ने देखिन्छ । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाका घरधुरीहरुले फोहोर व्यवस्थापन कसरी गरिरहेका छन भन्ने विवरण वार्ड स्तरीय रूपमा तल प्रस्तुत गरिएकोछः

वार्डनं	गाड्ने	जलाउने	मलवनाउने	अरुलाईदिन	जतासुकैफाल्ने	अन्य	जम्मा
१	२५	३४४	२	०	३	०	३७४
२	७६	४१२	६०	२	११	०	५६१
३	१७	३१८	४८	१	१८	०	४०२
४	९३	१४१	४०	४	२१०	०	४८८
५	१९७	८७	४९	०	२	०	३३५
६	१५	८३	१२४	१	०	०	२२३
७	४३७	२६	०	०	०	०	४४०
८	६	१६६	३	०	०	०	१७५
जम्मा	८६६	१५७७	३२६	८	२४४	०	२९९८
घरधुरी%	२९%	५२%	११%	०%	८%	०%	१००%

श्रोत: घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ वैसाख

२७. सामुदायिक संगठनमा आवद्धता सम्बन्धि विवरण

नेतृत्व क्षमताको विकास र सामाजिक सचेतनाको लागि समुदायिक संगठनको आवद्धता बहुत उपयोगी मानिन्छ । हाल देशका हरेक गाउँगाउँमा विभिन्न प्रकारका सामुदायिक संगठन हरु निर्माण भएकाछन । सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको पनि सामुदायिक संगठनमा सकृय रहेका घरधुरीको विवरण संकलन गरिएको छ । कुल ३०२१ घरधुरी मध्ये अधिकांस घरधुरीहरु कुनै न कुनै संगठन वा समुहमा आवद्ध भएकाछन । प्रमुख रूपमा स्थानीय समुदायमा आधारित संगठन,स्थानीय सहकारी उपभोक्ता समिति आमा समुह वन समुह वाल समुह आदीमा संलग्न भएका घरधुरीहरुको विवरण संकलन गरिएको छ जसको वार्ड स्तरीय विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ । प्रस्तुत विवरणमा पेश गरिएको संख्या सामुदायिक संगठनमा आवद्ध भएका घरधुरीको संख्या नभइ यहाका घरधुरीहरु कति वटा संगठनमा आवद्ध छन भन्ने कुरा जवाफ हो । जसको वार्ड स्तरीय विवरण समुहगत रूपमा तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

वार्ड नं	CBO मा आवद्ध	वन समुहमा आवद्ध	उपभोक्ता समितिमा आवद्ध	सहकारीमा आवद्ध	वाल समुहमा आवद्ध	आमा समुहमा आवद्ध	अन्य समुहमा आवद्ध
१	७	६	१५	१८४	४	२०९	२
२	१	९	४२	२०६	१२	१८९	५
३	१	५१	१२४	१५७	३	६८	१५
४	१	१	५	२४६	६	२२९	४७
५	६	१०	१८	१७	३	९४	३८
६	०	५७	६७	१०३	१३	१७१	५
७	१४	१	२२	१०७	९	९८	६४
८	२	८१	९७	१३६	१७	१३०	१०
जम्मा	३२	२१६	३९०	११५६	६७	११८८	१८६

श्रोत: घरघुरी सर्भेक्षण २९७५ वैसाख

२८. वातावरण तथा सरसफाई सम्बन्धि विवरण

वातावरण तथा सरसफाईका लागि सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा विभिन्न प्रश्नावलीहरु समावेश गरेर विवरण संकलन गरिएको थियो । जस अन्तरगत सार्वजनिक शौचालय, फोहोर पानी प्रशोधन शाला, पिउने पानी प्रशोधन शाला, फोहोर फाल्ने किटानी ठाउँ, वायो ग्यास प्लान्ट र सरसफाई मजदुर हरु भए नभएको सुचकहरु राखिएको थियो । यो संगै गाउँपालिका भित्र दमकल, एम्बुलेन्स, शव वाहान, वसपार्क आदि का वारेमा पनि विवरण संकलन गरिएको थियो । हाल सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा माथि उल्लेखित कुनै पनि सेवा सुविधाको उपलब्ध सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

क्रस	विवरण	छ / छैन	संख्या	संचालक
१	सार्वजनिक शौचालय	छ	२	
२	फोहोर पानी प्रशोधन शाला	छैन		
३	पिउने पानी प्रशोधनशाला	छैन		
४	फोहोर फाल्ने किटानी ठाँउ	छैन		
५	वायो ग्यास प्लान्ट	छैन		
६	सरसफाई मजदुर	छैन		
७	दमकल सेवा	छैन		
८	एम्बुलेन्स सेवा	छैन		
९	शव वाहान सेवा	छैन		
१०	प्रहरी भ्यान सेवा	छैन		

क्रस	विवरण	छ/छैन	संख्या	संचालक
११	वसपार्क वा स्टेसन	छैन		
१२	वसपार्क छ भने कति गाडी आवत जावत गर्छन	छैन, तर गाडी चल्ने गरेके छ	६ वटा	पाथिभरा र हिमाल ट्याक्सि व्यवसायी संघ र पुर्वाञ्चल बस व्यवसायी संघका सवारी साधनहरु

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख

२९. बैक तथा वित्तीय सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हाल सम्म कुनै पनि बैङ्क नभएको तर नेपाल बैङ्कले आफ्नो सेवा सन्चालनार्थ कार्यालयको व्यवस्थापन गरी सकेको सहकारी संस्थाहरु रहकाछन । सहकारीहरुमा वचत तथा ऋण सहकारी, कृषि सहकारी तथा बहुदेशीय सहकारी हरु रहेका छन । कृषि उत्पादन विक्रि वितरण देखि वचत संकलन ऋण प्रवाह सम्मका वित्तीय कारोवारहरु यी सहकारीहरुले गरिरहेकाछन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका बैक तथा वित्तीय संस्थाहरु सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्रस	वैक वा वित्तीय संस्थाको नाम	वार्ड नं	मुख्य रुपमा प्रवाह गर्ने सेवाहरु
१	नेपाल बैङ्क	४	नगद सटही तथा दैनिक बैङ्किङ सेवा प्रवाह
२	सिदार्थ बैङ्क	२	नगद सटही तथा दैनिक बैङ्किङ सेवा प्रवाह
३	अइएमसी सन्चालन	२	नगद सटही तथा दैनिक बैङ्किङ सेवा प्रवाह
४	वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरु	सबै वडामा	वचत तथा ऋण लगानी

३०. धार्मिक स्थल सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा रहेका धार्मिक स्थलहरुमा विशेष गरि हिन्दु, किराँत, बौध र इसाइ धर्म संग सम्बन्धित विवरण हरु ।

हिन्दु धर्म संग सम्बन्धित

- १ पाथिभरा मन्दिर, प्रसिद्ध तिर्थस्थल (सिरीजङ्घा गा.पा.३ सिकैचा, फु.न.पा११ र फक्ताडलुङ गा.पा ५ को सिमाना)
- २ सानो पाथिभरा मन्दिर सिनाम
- ३ भगवती मन्दिर सिनाम
- ४ धुपिजुङ सानो पाथिभरा मन्दिर अम्बेगुदिन तेल्लोक र
- ५ सानो पाथिभरा मन्दिर सिकैचा
- ६ कृष्ण प्रणामी मन्दिर अम्बेगुदिन
- ७ हरी धर्म मन्दिर आम्बेगुदिन
- ८ पित्तलम्बा अम्बेगुदिन
- ९ मानेडांडा पाथिभरा मन्दिर पेदाड

- १० सानो पाथीभरा मन्दिर मामाङखे
 ११ तोरीबारि चोक्टपातल पाथीभरा मन्दिर मामाङखे खेवाङ
 १२ पन्चकन्या मन्दिर खेवाङ
 १३ गणेश मन्दिर याम्फुदिन

किराँत धर्म संग सम्बन्धित

- १ शिवालय मन्दिर सिनाम
 २ किरात मन्दिर सिनाम
 ३ सेदाङफुङ माङहिम सिनाम
 ४ सिरीजङ्घा मन्दिर तेल्लोक
 ५ किराँतेस्वर मन्दिर पेदाङ
 ६ बन्दुके पाखरी मामाङखे
 ७ महादेबस्थल खेवाङ
 ८ प्रभु थुम्का खेवाङ
 ९ साङदुवे र वाङदुवे (कुम्बालुङ र कुम्मालुङ) खेवाङ
 १० फक्ताङलुङ देउराली याम्फुदिन

बौद्ध धर्म संग सम्बन्धित

- १ भोटे गुम्बा याम्फुदिन

इसाइ धर्म संग सम्बन्धित

- १ सिनाम, अम्बेगुदिन, तेल्लोक खेवाङ, याम्फुदिनमा रहेका चर्चहरू

३१. विद्यालय सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा स्कुल जाने उमेरका (५ देखि १४ वर्ष सम्मका) १५५९ जना अर्थात १०% जनसंख्या रहेकोछ । यो उमेर भन्दा माथिको जनसंख्या पनि विद्यालयमा पढ्ने गर्छ । हाल यो गाउँपालिकामा कुल ४२ वटा विद्यालयहरू रहेकाछन जसमध्ये ९ वटा माध्यमिक विद्यालय र ३३ वटा आधारभुत विद्यालय रहेकाछन । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र स	विवरण	सरकारी	सामुदायिक	निजि	कुल जम्मा	कैफियत
१	आधारभुत	०	३३	४	३७	
३	माध्यमिक विद्यालय	०	९	०	९	
५	क्याम्पस	०	१	०	१	
७	प्राविधिक शिक्षालय	०	१	०	१	
९	सामुदायिक बाल विकास केन्द्र	०	८	०	८	
	जम्मा	०	५२	४	५६	

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय

३२. विश्व विद्यालय तथा कलेजहरूको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकालेताप्लेजुङ जिल्लाको छुट्टै शैक्षिक महत्व बोकेको छ। सिरीजङ्घा १ सिनामको सिनाम माबी जिल्लाकै पुरानो माबी हो र यहाँ जिल्ला भित्र तथा छिमेकी जिल्ला बाट समेत माध्यमिक तह अध्यायन गर्न बिद्यार्थीहरू अउने गर्दछन् । त्यसका अलावा हाल सिनाममा बहुमुखी क्याम्पस स्थापना गरी सन्चालन भइरहेको छ जहाँ शिक्षा मानविकी र व्यवस्थापन संज्ञाय अध्यायन हुने गर्दछ। यसका अलावा यस क्याम्पसले छुट्टै प्राविधिक शिक्षालय समेत सन्चालन गरी जिल्लामै पृथक शैक्षिक इतिहास निर्माण गर्न सफल क्षेत्रको रूपमा चिनीन्छ । यस गाउँपालीका भित्र रहेका विश्व विद्यालय तथा क्याम्पस हरुको विवरण तल प्रस्तुत गरीएको छ

क्रस	विश्व विद्यालय तथा कलेजको नाम	वार्ड नं	संचालित तह	संकाय	विद्यार्थी संख्या
१	सिनाम बहुमुखी क्याम्पस	१	स्नातक	शिक्षा , मानविकी र व्यवस्थापन	२५०

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय

३३.विद्यालयमा शौचालय सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्र रहेका विद्यालय र चर्पीको अवस्था

वार्ड नं	कुल विद्यालय संख्या	चर्पी नभएका विद्यालय संख्या	चर्पीकोविवरण (विद्यालय संख्या लेखे)				
			सवैले एउटै प्रयोग गर्ने	छात्र छात्रालाईछुट्टै भएको वि	शिक्षकविद्यार्थी लाई छुट्टै भएको	अपाङ्ग मैत्री	जम्मा
१	५	०	४	१	१	०	६
२	५	०	४	१	०	०	५
३	८	०	५	३	०	०	८
४	५	०	२	३	०	०	५
५	५	०	३	२	०	०	५
६	३	०	२	१	०	०	३
७	६	०	५	१	०	०	६
८	४	०	४	०	०	०	४
जम्मा	४१	०	२५	११	०	०	४२

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय / श्रोत केन्द्र

३४.तहगत शिक्षक विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका शिक्षा क्षेत्रमा छुट्टै पैचान बोकेको जिल्लाकै उर्वर शैक्षिक भुमी हो । यस गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयहरूमा कार्यरत शिक्षकहरूको तहगत विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ ।

तह	स्वीकृतदरवन्दीमा कार्यरत			अस्थाइ		राहत		निजि श्रोत		कुल जम्मा		
	म	पु	जम्मा	स्थाइ		म	पु	म	पु			
				म	पु							
आधारभुत	९९	१२०	२१९	२०	३३	२७	४९	१२	२०	४०	१८	२१९

माध्यमिक विद्यालय	१२	३७	४९	३	१४	५	१०	१	७	३	६	४९

श्रोत: जिल्ला शिक्षा कार्यालय / श्रोत केन्द्र

३५. शिक्षक तथा कक्षा कोठाको पर्याप्तता

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा रहेका विद्यालयहरूको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

क्र स	विद्यालयको नाम	विद्यार्थी संख्या	शिक्षक संख्या	शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	विद्यार्थी कक्षा कोठाको अनुपात
१	सिनाम मा वि सिनाम	६८५	२७	२५.३७	
२	रजा मा वि अम्बेगुदिन	२७५	१५	१८.३३	
३	सरस्वति मा वि सिकैचा कुन्जारी	१९०	१६	११.८८	
४	तेल्लोक मा वि तेल्लाक	३१८	२०	१५.९	
५	गणेश मा वि खेवाड	३९५	१८	२१.९४	
६	दुर्गा मा वि सिकैचा वसे	९०	१०	९.	
७	लक्ष्मि मा वि मामाडखे	२००	१२	१६.६७	
८	राष्ट्रिय मा वि पेदाड	१८०	१४	१२.८६	
९	कंचनजंघा मा वि याम्फुदिन	१०९	१३	८.३८	
१०	आदर्श आ.वि. बाबाड अम्बेगुदिन	३२	४	८.	
११	अम्बेगुदिन आ.वि. ओखरवोटे अम्बेगुदिन	३७	४	९.२५	
१२	भगवति आ.वि. वुगवा अम्बेगुदिन	१६६	९	१८.४४	
१३	सरस्वति आ.वि. वैशवोटे अम्बेगुदिन	५०	३	१६.६७	
१४	जलकन्या आ.वि. तुमाङ्गे खेवाड	२३	३	७.६७	
१५	महेन्द्र आ.वि. त्याम्फु खेवाड	७५	७	१०.७१	
१६	पञ्चकन्या आ.वि. लुङथुङ खेवाड	१२७	४	३१.७५	
१७	पाथीभरामहादेव आ.वि. जुगेडाँडा खेवाड	४५	३	१५.	
१८	शितलादेवी आ.वि. मेलवोटे खेवाड	५८	४	१४.५	
१९	गंगा आ.वि. पौवा मामाडखे	३०	५	६.	
२०	सुदाप आ.वि. सुदाप मामाडखे	४५	४	११.२५	
२१	भञ्जरे आ.वि. पेदाड	२०	४	५.	
२२	गंगा आ.वि. होक्मा पेदाड	३३	४	८.२५	
२३	शक्ति सिमेक्ला आ.वि. सिमेक्ला पेदाड	२६	५	५.२	
२४	याङपाङ आ.वि. याम्पाङ पेदाड	११९	८	१४.८८	
२५	वालकल्याण आ.वि. साङ्गागु सिकैचा	६०	८	७.५	
२६	कंचनजंघा आ.वि. सिन्चेपु भन्ज्याङ सिकैचा	४३	३	१४.३३	
२७	लक्ष्मि आ.वि. ओरक्पा सिकैचा	५५	४	१३.७५	
२८	नेत्रज्योति आ.वि. सिकैचा	१८	२	९.	

२९	पाथीभरा आ.वि. वोखिम सिकैचा	७९	६	१३.१७	
३०	सिंहदेवी आ.वि. सिकैचा	१०३	८	१२.८८	
३१	भगवति आ.वि. मौलाडाँडा सिनाम	२६	४	६.५	
३२	डाँडा आ.वि.डाँडागाउ सिनाम	५४	५	१०.८	
३३	ज्ञानुदय आ.वि. गुरुडगाँउ सिनाम	९	४	२.२५	
३४	हरन्दि आ.वि. हरन्दि सिनाम	५१	५	१०.२	
३५	भगवति आ.वि. यारुड तेल्लोक	२४	२	१२.	
३६	भवानी आ.वि. थुम्मा तेल्लोक	६९	४	१७.२५	
३७	फुन्द्रुवा आ.वि. फुन्द्रुवा तेल्लोक	१०८	८	१३.५	
३८	पाथीभरा आ.वि. सिन्चेवु तेल्लोक	९१	७	१३.	
३९	गहुँवारी आ.वि. ठुलो नेपु याम्फुदिन	९	१	९.	
४०	कृष्ण आ.वि. इकिम याम्फुदिन	१४	३	४.६७	
४१	याम्फुदिन आ.वि. भोटेगाँउ याम्फुदिन	१८	३	६.	

श्रोत: जिशिका/श्रोत केन्द्र

३६.वाल क्लवहरुको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा रहेका हरेक मावि तथा साबिक निमाबीमा एक एक वटा बालक्लवहरु रहेका छन् जसको विवरण निम्न अनुरूप रहेको छ ।

वार्डनं	वाल क्लवको संख्या	सदस्य			हालको अवस्था
		वालकसंख्या	वालिका संख्या	जम्मा	
१	१	१०	७	१७	
२	२	१२	९	२१	
३	४	२०	१७	३७	
४	२	१२	१३	२५	
५	२	१०	११	२१	
६	१	७	६	१३	
७	२	१४	११	२५	
८	१	८	५	१३	
जम्मा	१५	९३	७९	१७२	

श्रोत: जिल्ला बाल कल्याण समिति

३७. बाल क्लब तथा बाल समुहले प्रतिनिधित्व गरेका संघ संस्थाहरूको विवरण

विभिन्न समुहहरूमा तथा समितिहरूमा बाल क्लबहरूको प्रतिनिधित्व हुनुपर्ने कानुनी प्रावधान अनुरूप बिगतमा समुह तथा समितिहरूमा बालबालिकाका उपस्थिती रहने गरेको भए पनि पछिल्लो समय योजना तर्जुमाको भेला बहाएक कहीं पनि बालबालिकाको उपस्थिती नहुने गरेको देखिएको छ ।

३८. कामदारको रूपमा घरबाट बाहिर गएका बालबालिकाहरूको विवरण

१८ वर्ष भन्दा कम उमेरका बालबालिका हरू स्थलगत सर्भेक्षण र विभिन्न विषयगत कार्यालयको रेकर्ड अनुसार हिंशाजन्य कार्यमा परेको, अर्काको घरमा बसेको, होटलमा कामदारको रूपमा बसेको तथा अन्य कामदारको रूपमा घर बाहिर गएको अवस्था नभएको पाइएको छ ।

३९. चालु आवमा जन्मदर्ता गराएका बालबालिकाहरूको विवरण

यस चालु आवमा वार्ड कार्यालय वाट प्राप्त सुचनाको आधारमा निम्न बालबालिकाहरूको जन्मदर्ता गरेको पाइयो । जसको विवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

वार्ड	जन्मदर्ता गराएका			कैफियत
	बालक	बालिका	जम्मा	
१	४१	३१	७२	
२	९६	८०	१७६	
३	४३	३९	८२	
४	५२	८४	१३६	
५	६५	५९	१२४	
६	३६	४२	७८	
७	५४	५४	१०८	
८	१७	१५	३२	
जम्मा	४०४	४०४	८०८	

श्रोत: वार्ड कार्यालयको पञ्जिकरण

४०. अठार वर्ष भन्दा कम उमेरमा विवाह गरेका बालबालिकाहरूको विवरण

अठार वर्ष भन्दा कम उमेरमा बालबालिकाहरूको विवाह गर्ने गरेको सुनिने गरेको भएता पनि विवाह दर्ता गर्न अउँदा उमेर पुगेको भनीने गरेका जसले गर्दा अठार वर्ष भन्दा कम उमेरमा विवाह गर्ने बालबालिकाहरूको अभिलेख नभएको पाइएको छ ।

४१. परिवार विहिन बालबालिकाहरूको विवरण

परिवारको संरक्षण विहिन, परिवारमा वयस्कव्यक्ती नभएको, आफन्तको संरक्षणमा रहेको, संस्थागत संरक्षणमा रहेको, जेलमा रहेको बालबालिका, हिंसा यातना पिडित, वेवारिसे अवस्थामा फेलापरेका, वेचबिखनमा परेका तथा सडक बालबालिकाहरू यस गाउँपालिका भित्र नभएको पाइएको छ ।

४२. महिला हिंसा सम्बन्धि विवरण

जिल्ला भित्र समाजिक कुरीती, कुसंस्कार, अन्धविश्वास र अन्य विभिन्न कारणले महिला माथी दुर्बहार तथा घरेलु हिंसाका घटना घट्ने गरेको भए पनि यस गाउँपालिका भित्र भने घरेलु हिंसा वाट पिडित महिला,

वेच विखनमा परेको महिला, श्रीमान वाट पिडित महिला, द्वन्द्व वाट पिडित महिला एवं सामाजिक कुरिति वाट पिडित महिला हरू नभएको पाइएको छ ।

४३. कृषि सेवा केन्द्र उपकेन्द्र कृषक समुह को भवन तथा जग्गा सम्बन्धि विवरण

स्थानीय कृषि सेवाकेन्द्र तथा कृषक समुहहरूको भवन हाल सम्म कतै नभएको र घर भाडामा बसेर सेवा प्रधान गर्ने गरेको पाइएको छ ।

४४. पशु सेवा केन्द्र उपकेन्द्र कृषक समुह को भवन सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिकामा स्थानीय पशु सेवाकेन्द्र तथा कृषक समुहहरूको को भवन तथा जग्गा नभएका र घर भाडामा बसेर सेवा प्रधान गर्ने गरेको पाइएको छ ।

४५. हुलाक सेवा केन्द्र को भवन सम्बन्धि विवरण

वडा न १, ५ र ७ क्रमश सिनाम, पेदाङ र खेवाङ मा ३ वटा इलाका हुलाक कार्यालय र अरू ५ वटा वडामा अतिरिक्त हुलाक कार्यालयहरू रहेका छन । यस गाउँपालिकामा रहेकोस्थानीय हुलाक कार्यालयको को भवन निर्माण भने कतै पनी हाल सम्म नभएको अवस्था छ ।

४६. गाउँपालिकाको हालको भवन तथा जग्गाहरूको विवरण

यस गाउँपालिकामा विभिन्न कार्यालय अनर्तगतका सबै कार्यालयहरूको प्राय इकाइ कार्यालय रहेको पाइन्छ उक्त कार्यालयहरूको आवास तथा भवनहरूको विवरण निम्न अनुरूप रहेको पाइन्छ ।

वडा न.	भवनहरूको संख्या	जग्गाका विवरण	कैफियत
१	०	३ रोपनी	१ न. वडा कार्यालयको ३ रोपनी
२	१	३ रोपनी	२ न. वडा कार्यालयको ३ रोपनी निर्माणादिन भवन सहित
३	१	३ रोपनी	३ न. वडा कार्यालयको ३ रोपनी भवन सहित
४	१	१८.३ रोपनी	गाउँपालिकाको ९ रोपनी, ४ न. वडा कार्यालयको ०.३ रोपनी र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र तेल्लाकको ९ रोपनी जग्गा स्वास्थ्य कन्द्रको भवनहरू सहित
५	१	२.९ रोपनी	५ न. वडा कार्यालयको ०.४ रोपनी भवन सहित, ५ अना महिला समुहको र २ रोपनी अदिबासीजनजातीको
६	०	६ रोपनी	६ रोपनी दल बहादुर मेमारियल युवा क्लबको
७	२	५.४ रोपनी	७ वडा कार्यालयका ०.३ रोपनी भवन सहित, महिला समुहको ४.४ रोपनी भवन सहित र खेल मैदानको १ रोपनी
८	२	८.५ रोपनी	१ रोपनी वडा कार्यालय भवन सहित, दुइ रोपनी प्रहरी चौकी, १.५ रोपनी गुरूङ गुम्बा र ३ रोपनी किरात राइ यायाक्खा भवन सहित
जम्मा	८	६८.१	

श्रोत: गाउँपालिकाको अभिलेख

४७. चल तथा अचल सम्पत्तीको विवरण

यस गाउँपालिकामा कार्यरत केही सरकारी कार्यालयको आफ्नो भवन र जग्गा भए पनि अधिकांस कार्यालयहरू भाडामा बसीरहनु परेको अवस्था रहेको छ । विद्यालयहरू बहाहेक सरकारी कार्यालयहरूको जग्गा तथा भवनको विवरण निम्न बमोजिम रहेको पाइन्छ ।

क्र स	विवरण	इकाइ	कैफियत
१	भवन	८ वटा	
२	जमीन	६८.१ रोपनी	
३	गाडी	१ वटा	
४	मोटरसाइकल	६ वटा	
५	अन्य मेशिन	दैनिक कार्यालय प्रयोगका मेशिनरी सामान	

श्रोत: विषयगत कार्यालय र गाउँ/नगरपालिका

४८. सार्वजनिक शौचालय प्रयोग सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घागाउँपालिका कन्चनजंघा समेत रहेको गाउँपालिकाहो यो गाउँपालिकाको पदमर्ग भएर धेरै टुरिष्ट हरू हिडने गरेको भए पनि हाल सम्म यस गाउँपालिकाका वडा न छ आँप डाँडामा र वडा न ८ याम्फुदिन काबेली नदीको पुल नजीक बहाहेक अन्त कहीं पनि सार्वजनिक शौचालयनिर्माण गरिएको छैन । जसकोविवरण निम्न बमोजिम रहेको छ ।

क्रस	शौचालय रहेको स्थान	वार्डनं	संचालनको अवस्था	संचालक
१	सिरीजङ्घा ५ अप डाँडा पेदाड	सिरीजङ्घा ५	सन्चालीत	स्थानिय शौचालय व्यवस्थापन समित
२	सिरीजङ्घा ८ काबेली खोला पुल नजीक	सिरीजङ्घा ८	सन्चालीत	स्थानिय शौचालय व्यवस्थापन समित

श्रोत: गापा वार्ड कार्यालय

४९. पुल पुलेसा सम्बन्धि विवरण

यस क्षेत्रमा प्रसस्त खोला खोल्सी भएको हुँदा झोलुङ्गे पुलको संख्या पनि प्रसस्त रहेको पाइन्छ । साथै केही महत्वपूर्ण स्थानमा अझै पनि झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्न आवश्यक रहेको पाइएको छ । हाल सम्म यस गाउँपालिका क्षेत्रमा ३२ वटा झोलुङ्गेपुल निर्माण गरीएको छ जस मध्य १७ वटा गाउँ भित्र निर्माण गरीएको छ भने १५ वटा गाउँपालिका को सिमाना भएर बगरने खोला मा निर्माण गरीएको छ । यस गाउँपालिका भित्रका नदी तथा खोला र गाउँपालिका को सिमानामा निर्माण गरीएका झोलुङ्गे पुलहरूको विवरण निम्न बमोजिम रहेको पाइन्छ ।

क्रस	पुलपुलेसाको नाम	खोला / नदी	स्थान	सहयोग
१	पन्चमी झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	सिनाम र साब्लाखु	SBD
२	काबेली झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	सिनाम र लिम्बुदिन	KAA
३	निबुखोला झोलुङ्गे पुल	निबुखोला	सिनाम र आम्बेगुदिन	TBSU/DDC

४	सुन्तले झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	आम्बेगुदिन र लिम्बुदिन	TBSU/DDC
५	हाम्बालुङ झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	आम्बेगुदिन र मेहेले	SBD
६	काबेली झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	आम्बेगुदिन र मेहेले	CAA
७	हप्पु खोला झोलुङ्गे पुल	हप्पु खोला	आम्बेगुदिन	CAA
८	देविदह झोलुङ्गे पुल	हप्पु खोला	आम्बेगुदिन	TBSU/DDC
९	तावाकाबेली झोलुङ्गे पुल	काबेलीतावा दोभान	तेल्लोक पेदाङ र मेहेले	SBD
१०	नागदेवा खोला झोलुङ्गे पुल	नागदेवा खोला	तेल्लोक	TBSU/DDC
११	मलाते झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	तेल्लोक र पेदाङ	TBSU/DDC
१२	खेसाङ्गे झोलुङ्गे पुल	तावा खोला	पेदाङ र मेहेले	TBSU/DDC
१३	काबेली गाइ घाट झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	पेदाङ याङपाङ	TBSU/DDC
१४	होक्मा झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	पेदाङ र मामाङखे	TBSU/DDC
१५	खाक्सेवाखोला झोलुङ्गे पुल	खाक्सेवा खोला	मामाङखे	TBSU/DDC
१६	हाङखोला झोलुङ्गे पुल	हाङखोला	मामाङखे	TBSU/DDC/TRPAP
१७	असोक झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	मामाङखे र खेवाङ	TBSU/DDC
१८	हप्पुटार झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	याम्फुदिन	TBSU/DDC/KCAP
१९	बेली झोलुङ्गे पुल	काबेली खोला	याम्फुदिन	RADC
२०	तुम्मेङ्गखोला झोलुङ्गे पुल	तुम्मे खोला	याम्फुदिन	RADC
२१	आम्जीखोला झोलुङ्गे पुल	आम्जी खोला	याम्फुदिन	CAA
२२	तोरङदिन झोलुङ्गे पुल	सिम्बुवा खोला	याम्फुदिन र तापेथोक	RADC
२३	रातेखोला झोलुङ्गे पुल	रातेखोला	याम्फुदिन र खेवाङ	TBSU/DDC
२४	बाँकेटार झोलुङ्गे पुल	तावाखोला	खेवाङ सुरुम्खीम	TBSU/DDC
२५	तावाखोला झोलुङ्गे पुल	तावाखोला	खेवाङ र सुरुम्खीम	CAA
२६	तावाटार झोलुङ्गे पुल	तावाखोला	खेवाङ र सुरुम्खीम	TBSU/DDC
२७	तावानिघुर झोलुङ्गे पुल	तावाखोला	खेवाङ र सुरुम्खीम	TBSU/DDC
२८	सिवाखोला झोलुङ्गे पुल	तावाखोला	खेवाङ र सुरुम्खीम	RADC
२९	फावाखोला झोलुङ्गे पुल	फावाखोला	सिकैचा र फावाखोला	SBD
३०	फावाखोला झोलुङ्गे पुल	फावाखोला	सिकैचा र फावाखोला	CAA
३१	अम्तीसे झोलुङ्गे पुल	फावाखोला	सिकैचा र तिरिङ्गे	TBSU/DDC
३२	मेलडाँडा ट्रेस पुल	सोयाङखोला	सिकैचा	TBSU/DDC

श्रोत: जिसस वार्ड कार्यालय तथा पुल निर्माणमा काम गरेका गैसस नेपाल महिला उधमी संघ ताप्लेजुड

५०. सडक सञ्जाल सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका ताप्लेजुड जिल्लाको ठूलो तथा दुर्गम मध्येको एक गाउँपालिका हो । भौतिक पुर्वाधार विकासको हिसावले सडक सञ्जालमा यो गाउँपालिका जोडिएको भएपनि सबै वडाममा हाल सम्म सडक निर्माण भइसकको छैन । सडक सञ्जालमा जोडीएका वडमा समरेत सबै मौसममा गाडी जाने संभावना कम मात्र छ । यही गाउँपालिका भएर जिल्लाका २ तर्फ बाट कन्चनजंघा बेस क्याम जाने बाटोहरु समेत निर्माणको क्रममा छन । पछिल्लो समय देशका अन्य क्षेत्रहरु जस्तै यो गाउँपालिकामा पनि कच्ची वाटो निर्माण ले तिव्रता पाएकोछ । हाल सम्म यो गाउँपालिका भित्र करीव ९५ किमि कच्ची वाटो निर्माण भएकोछ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्र स	सडकको नाम	गाउँपालिकाभित्र सडकको अवस्थिति		गाउँपालिका भित्रकोदुरी	हालको अवस्था
		देखि	सम्म		
१	सिनाम खान्दिमे तेल्लोक मामाडखे याम्फुदिन कन्चनजंघा बेसक्याम मोटर वाटो	सिरीजङ्घा १ सिनाम	सिरीजङ्घा ४ तेल्लोक फुन्दुवा	१८	निर्माणा धिन
२	खान्दिमे मेहेले खेवाड याम्फुदिन कन्चनजंघा बेसक्याम मोटर वाटो	सिरीजङ्घा २ आम्बेगुदिन	सिरीजङ्घा ७ एक्चना भन्ज्याड	१७	निर्माणा धिन
३	कुन्जारी सिन्चेपु भन्ज्याड तेल्लोक मोटर वाटो	सिरीजङ्घा ३ सिकैचा फावाखेला	सिरीजङ्घा ४ तेल्लोक	१४	निर्माणा धिन
४	कुन्जारी बोखिम वरकपा पाथिभरा मोटर वाटो	कुन्जारी	बखीम	४	निर्माणा धिन
५	वोसे सिकैचा कुन्जारी ग्रामिण सडक	वोसे	कुन्जारी	३	निर्माणा धिन
	तिरिडे सिकैचा तेल्लोक ग्रामिण सडक	सिकैचा फावाखेला	सिकैचा	१०	सन्चा लीत
६	पन्चमी स्कुलडाँडा सीनाम ग्रामिण सडक	पन्चमी सीनाम	स्कुलडाँडा सीनाम	५	सन्चा लीत
७	सिनाम डाँडागाँउ स्कुलडाँडा सीनाम ग्रामिण सडक	सिनाम डाँडागाँउ	स्कुलडाँडा सीनाम	५.५	सन्चा लीत
८	सिनाम भगवती स्कुल भैसे ग्रामिण सडक	सिनाम भगवती स्कुल	भैसे सिनाम	४	निर्माणा धिन
९	खान्दिमे रजा बाबाड धुपीजुड कृषी सडक	खान्दिमे	धुपीजुड	९	सन्चा लीत
१०	त्रिसुले रजा धुपीजुड ग्रामिण सडक	त्रिसुले	धुपीजुड	५	
	जम्मा			९५	

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख

५१. व्यापारिक केन्द्र सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका ताप्लेजुङ जिल्लाको ठुलो र दुर्गम मन्त्रको एक गाउँपालिका हो र यही गाउँपालिकामा रहेको कन्चनजंघा हिमालका लागी पर्यटकहरू यही गाउँपालिका हुंदै समेत हिड्ने गर्दछन यध्यपी आवश्यक अनुसार यस क्षेत्रमा बजार केन्द्रको स्थापन भन्ने हुन सकेको पाइदैन । यहाँ भएका मुख्य बजार केन्द्रलाई तल प्रस्तुत गरीएको छ ।

क्र स	व्यापारिककेन्द्रको नाम	पुरा ठेगाना	व्यापारहुने मुख्य वस्तु तथा सेवाहरू
१	सिनाम पन्चमी	सिरीजङ्घा १	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
२	सिनाम डांडा गाउं	सिरीजङ्घा १	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
३	भगवति डांडा सिनाम	सिरीजङ्घा १	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
४	स्कुल डांडा सिनाम	सिरीजङ्घा १	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
५	खान्दिमे बजार	सिरीजङ्घा २	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
६	हब्बुखोला बजार	सिरीजङ्घा २	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
७	रजा मा.वी आसपास	सिरीजङ्घा २	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
८	मुस्कान चोक सिकैचा	सिरीजङ्घा ३	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
७	काँडे तथा सिन्चेपु भन्ज्याङ तेल्लोक	सिरीजङ्घा ३ र ४	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
८	तेललोक बजार	सिरीजङ्घा ४	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
९	दोभान जरपुल तेल्लोक पेदाङ	सिरीजङ्घा ४,५	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१०	बागथला तेल्लोक	सिरीजङ्घा ४	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
११	आंप डाँडा पेदाङ	सिरीजङ्घा ५	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१२	फाल्गुनन्द चोक याङपाङ	सिरीजङ्घा ५	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१३	फुम्फे डाँडा मामाङखे	सिरीजङ्घा ६	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली

१४	स्कुल मामाडखे	डांडा सिरीजङ्गा ६	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१५	सांगादिन खेवाड	बजार सिरीजङ्गा ७	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१६	त्याम्फु बजार	सिरीजङ्गा ७	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१७	थुङ्गीम बजार	सिरीजङ्गा ७	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली
१८	भोटे गाउँ	सिरीजङ्गा ७	खाध्यन्न तथा दैनिक उपभोग्य सामान, किराना, कपडा र अन्य नगदे बाली

श्रोत: स्थलगत सर्भेक्षण २०७५ बैशाक

५२. खेल मैदान सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा विद्यालयको कम्पाउण्ड बहेक निम्न बमाजीमको खेल मैदानहरू रहेको पाइन्छ ।

क्र स	खेलमैदान	उपयोगको अवस्था
१	सिकैचा खेल मैदान	सन्चालीत
२	तेल्लोक खेलमैदान	निर्माणाधीन
३	मगर डाँडा खेल मेदान	सन्चालीत
४	दलबहादुर मेमोरीयल खेल मैदान	निर्माणाधीन

श्रोत: फिल्ड अवलोकन २०७५ बैसाख

५३. पार्क तथा बालउद्यान सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा बालबालिकाको लागि बाल उद्यान तथा पार्कहरू हाल सम्म खासै निर्माण गरीएको पाइदैन यध्यपी पार्क ब्यवस्थापन तथा निर्माण प्रति गाउँपालिकाको चासो रहेको पाइएको छ ।

५४. गाउँपालिका भित्र कार्यरत गैसस सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिकालाई कार्य क्षेत्र वनाएर संचालित भएका तथा गाउँपालिकामकामा नै दर्ता भएका गैससहरूको विवरण निम्न बमेजीम रहेको छ ।

क्रस	गैससकोनाम	कार्यालय रहेकोस्थान	गाउँ पालिकामा दर्ता	कैफियत
१	कन्चनजंघा महिला विकास केन्द्र	सरीजंघा १ सिनाम	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत बनाइ
२	बातावरण संक्षण तथा बाकास मन्च	फुडलिड नगरपालिका ४	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत बनाइ
३	नेपाल महिला उध्यमी संघ	फुडलिड नगरपालिका ५	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत बनाइ

४	ताप्लेजुङ संक्षण तथा विकास मन्च	फुडलिङ नगरपालिका	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत	बनाइ
५	कन्चनजंघा संक्षण क्षेत्र व्यवस्थापन परिषद	फक्ताङलुङ ५ लेलेप	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत	बनाइ
६	ग्रमिण विकासको लागी जनचेतना एवं वातावरण विकास मन्च	फक्ताङलुङ ५ लेलेप	छैन	कार्यक्षेत्र कार्यरत	बनाइ

श्रोत: गाउँपालिका कार्यालय

५.५. गाउँपालिका भित्र कार्यरत सरकारी कार्यालय सम्बन्धि विवरण

गाउँपालिका भित्र आव २०७४/०७५ अन्त्य भन्दा अघी सम्म संचालित कार्यालयहरूको विवरण निम्न बमोजिम रहेको पाइन्छ ।

क्रस	कार्यालयकोनाम	कार्यरत कर्मचारी	कैफियत
	गाउँपालिकाको कार्यालय	२५	गाउँपालिका
	कृषी सेवा शाखा	४	गाउँपालिकामा शाखाको रुपमारहेको
	पशु सेवा शाखा	६	गाउँपालिकामा शाखाको रुपमारहेको
	शिक्षा शाखा	१	गाउँपालिकामा शाखाको रुपमारहेको
	स्वास्थ्य शाखा	४५	
	महिला तथा बालबालिका शाखा	१	गाउँपालिकामा शाखाको रुपमारहेको
	इलाका बन कार्यालय	५	
	इलाका हुलाक कार्यालय अतिरिक्त सहित	६	
	इलाका प्रहरी कार्यालय	७१	
	सशस्त्र प्रहरी बल	३५	
	जम्मा	१९९	

श्रोत: गाउँ पालिका तथा अन्य कार्यालय

५.६. गाउँ पालिका भित्र कृयाशिल राजनैतिकदल सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँ पालिका राजनैतिक रूपले जिल्लाकै महत्वपूर्ण क्षेत्रमा पर्दछ । विभिन्न पाटीका पाटी प्रमुखहरू ले यसै क्षेत्रको प्रतिनिधीत्व गरेको पाइन्छ । बिगतमा यस क्षेत्रका व्याक्तीहरू विभिन्न दल बाट विभिन्न समयमा मन्त्री, सांसद, पुर्व जिविस सभापतीहरू भइसकेका छन जस्को श्रेय सिनाम आम्बेगुदिन र पेदाङ जस्ता ठाउँहरूलाई जान्छ जहां जिल्लामै ख्याती प्राप्त थुप्रै नेता तथा कार्यकर्ताहरूको जन्म भएको पाइन्छ । यसका अलावा राज्यका माथील्ला निकायमा समेत यस क्षेत्र बाट प्रतिनिधीत्व भइसकेको पाइन्छ । हाल यस गाउँपालिकामामा स्थानीय निर्वाचन २०७४ मा भाग लिएअनुरूप कृयाशिल दलहरू निम्न बमोजिम रहेका छन ।

क्र स	राजनैतिक दलको नाम	कार्यालयरहको स्थान	कैफियत
	नेपाली कांग्रेस	सिरीजङ्घा ४ तेल्लोक	
	नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी	सिरीजङ्घा ४ तेल्लोक	

संघिय लिम्बुवान मन्च नेपाल	सिरीजङ्घा ४ तेल्लोक	

श्रोत: गाउँ पालिका

५७. गाउँपालिका भित्र रहेका एफ एम रेडियो सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको धेरै क्षेत्रमा स्थानीय एफ एम रेडियो तथा छिमेकी जील्लाका एफ एम रेडियाहरू सुन्न सकिने भए पनि यसै गाउँमा भने एफ एम रेडियो स्टेसन हाल सम्म सन्चालनमा आएको छैन । यस क्षेत्रमा सुन्न सकिने जिल्ला स्थित एफ एम रेडियोको विवरण निम्न बमोजिम छ ।

क्रस	एफएम रेडियो स्टेसनको नाम	स्थान	प्रकार	कैफियत
१	रेडिया तमोर	फुडलिङ ३	सुदायीक	
२	ताप्लेजुङ एफ. एम	फुडलिङ ४	व्यवसायीक	
३	फक्ताडलुङ एफ. एम	फुडलिङ ६	व्यवसायीक	

श्रोत: गाउँपालिका कार्यालय

५८. गाउँपालिका कार्यालय देखि वार्ड कार्यालयको दुरी सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका क्षेत्रफलका हिसावले ताप्लेजुङ जिल्लाको दोश्रो ठुलो गाउँपालिका हो । यसको क्षेत्रफल ४८१.०९ वर्ग किलो मिटर रहेको छ । यसको गाउँपालिका कार्यालय हाल वार्ड नं ४ तेल्लोकमा रहेको छ । हाल वार्ड नं ४ मा रहेको कार्यालयलाई आधार मान्ने हो भने वार्ड सम्मको दुरी विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

वार्ड नं	पैदल दुरी	गाडी वाटोकोदुरी	पैदल पुग्नलाग्ने समय	गाडीमा पुग्नलाग्ने समय	कैफियत
१	३ कोष	१५ कि.मी.	२.५ घन्टा	१.५ घन्टा	
२	१.५ कोष	७ कि.मी.	१.५ घन्टा	४५ मिनेट	
३	२ कोष	१० कि.मी.	२ घन्टा		गाडीको बटो जोड्न बाँकी
४	५ मिनेट	३०० मिटर	५ मिनेट		संगै
५	२ कोष	छैन	२ घन्टा		गाडीको बटोनपुगेको
६	४ कोष	छैन	४ घन्टा		गाडीको बटोनपुगेको
७	५ कोष	२१ कि.मी.	५ घन्टा	२ घन्टा	गाडीको बटोनपुगेको
८	१२ कोष	छैन	७ घन्टा		गाडीको बटोनपुगेको

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख +स्थलगत अवलोकन २०७५ वैशाख

५९. व्यापार व्यवसाय सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्र रहेका प्रमुख व्यवसायहरूको विवरण संकलन गरिएको छ । सामान्यतया निश्चित क्षेत्र भित्र आवश्यक पर्ने खालका व्यवसायहरूको सुची तयार पारी ती मध्ये कति व्यवसायहरू कतिको संख्यामा रहेका छन् भन्ने हिसावले विवरण संकलन गरिएको छ । यो गाउँपालिका दुर्गम क्षेत्र सम्म फैलिएको

हुनाले पनि त्यती धेरै व्यवसाय र व्यवसायीहरू देखिदैनन तैपनि केहि व्यवसायहरू निश्चित संख्यामा रहेकाछन । यहाँसिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्र भएका व्यवसायको सुची समावेस गरिएको छ । यसले पाठकलाई त्यो व्यवसाय गर्ने मानिसहरू नभएको भन्ने सुनिश्चित गर्नका लागि सहयोग पुग्नेछ भने व्यवसायीलाई कति प्रतिस्पर्धी रहेकाछन भन्ने विषय बुझ्न सहज हुने साथै व्यवसाय स्थापनाका लागि सहयोग पुग्ने हुन्छ । हाल सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा संचालन भइरहेका व्यवसायहरूको संख्यात्मक विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछः

क्र स	व्यापारव्यवसाय विवरण	संख्या	हालको अवस्था	कैफियत
१	दुग्ध व्यवसायी	१०	सन्चालीत	
२	सुनचाँदी व्यवसायी	८	सन्चालीत	
३	भाँडा व्यवसायी	४	सन्चालीत	
४	होटल व्यवसायी	३५	सन्चालीत	
५	खाजा घर तथा चिया पसल	२१	सन्चालीत	
६	मदिरा व्यवसाय	९	सन्चालीत	
७	फेन्सी व्यवसायी	१५	सन्चालीत	
८	क्लिनिक तथा औषधी व्यवसायी	६	सन्चालीत	
९	इलेक्ट्रोनिक व्यवसायी	५	सन्चालित	
१०	मासु व्यवसायी	१४	सन्चालित	
११	वेकरी तथा मिष्ठान्न व्यवसायी	१	सन्चालित	
१२	बोर्डिङ स्कुल संचालन	३	सन्चालित	
१३	जुत्तापसल	१४	सन्चालित	
१४	किराना पसल	९६	सन्चालित	
१५	फोटो स्टुडियो	७	सन्चालित	
१६	फर्निचर व्यवसायी	१	सन्चालित	
१७	घडिरेडीयो टिभि मर्मत	२	सन्चालित	
१८	पुस्तक व्यवसायी तथा फोटोकपी	१०	सन्चालित	
१९	मनि ट्रान्सफर	४	सन्चालित	
२०	सहकारी	१७	सन्चालित	
२१	वैक	२	सन्चालित	
२२	फलामको सामान बनाउँने	३	सन्चालित	

क्र स	व्यापारव्यवसाय विवरण	संख्या	हालको अवस्था	कैफियत
	व्यवसाय			
२३	टेलरीड तथा सिलाइकटाइ	२४	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२४	सैलुन तथा व्युटीपार्लर व्यवसायी	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२५	ठेक्कापट्टा व्यावसायी	६	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२६	राइस मील	२६	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२७	मोबाइल मर्मत सेन्टर	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२८	कृषी फर्म	६	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
२९	हाते कागज उद्योग	४	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३०	अल्लो प्रसोधन तथा बुनाइ उद्योग	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३१	गलैचा उद्योग	२	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३२	कम्प्युटर इन्स्टिच्युट	३	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३३	हिमाली फलफुल प्रसोधन उद्योग	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३४	जडीबुटी उद्योग	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३५	दुग्ध बिकास उद्योग	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता
३६	चिया तथा चिराइतो बगान प्राली	१	सन्चालित	घरेलु तथा साना उद्योगमा दर्ता

श्रोत: प्रत्यक्ष अवलोकन र घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमा रहेको विवरण

६०. गाउँ पालिकामा हवाईसेवा सम्बन्धि विवरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा हवाईसेवा सुविधा उपलब्ध छैन। ताप्लेजुड जिल्लाको सदरमुकाम फूडिलडमा मात्र सुकेटार विमान स्थल रहेको छ। त्यहा पुग्नको लागि १ देखी २ दिन सम्मसमय लाग्दछ यसका अतिरिक्त अवस्यक्ता अनुसार हेलिकेप्टर बस्न सक्ने ठाउंहरु भने यसै गाएंपालिकामा भए पनि हेलिप्याड निर्माण गर्ने कार्य भने हाल सम्म भएको छैन।

६१. पशुवधशाला सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा वार्षिक १ लाख भन्दा वढी किलो मासु खपत हुने गरेको भएपनि यहाँ सुरक्षित वधशाला निर्माण गरिएको छैन। वजार केन्द्रहरुमा विक्रि गरिने भैसी सुगुर को मासु पनि खुल्ला ठाउमा मारेर विक्रि वितरण गर्ने गरिएकोछ। स्थानीय रुपमा गाउँमा मारिने पशुहरु घरधुरीमा नै मारिने गरेकोले यसको त्यती धेरै आवश्यक पनि देखिएको छैन तर वजार केन्द्रहरुमा विक्रि वितरण गरिने मासुको हकमा सुरक्षित वधशाला हुन जरुरी छ। हाल यो गाउँपालिकामा पशुवधशाला प्रयोगमा आएको छैन।

६२. शव दाह संस्कार सम्बन्धी विवरण

सामान्यतया शव दाह संस्कारका लागि २ वटा विधिहरु नेपालमा प्रचलित छन भने उच्च हिमाली क्षेत्रमा २ भन्दा वढी पनि प्रचलन मा रहेकाछन। मुख्य २ विधिमा जलाउने र गाड्ने पर्दछन। यो सिरीजङ्गा गाउँपालिकामा पनि यीनै २ विधिहरु प्रचलनमा रहेकाछन। यो विधि प्रयोगमा धर्मका हिसावले वढी प्रभाव पारेको देखिन्छ। प्रमुख रुपमा हिन्दु किरात र बौद्ध धर्मावलम्बीहरुले शवलाई जलाउने गर्दछन भने

इसाईहरूले गाड्ने गरेको पाइएको छ भने कतै कतै किरात धर्मलम्बीहरूले समेत लास गाड्ने गरेको पनी पाइन्छ । जसको विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्रस	दाहसंस्कार को तरिका	प्रमुख रुपमासंलग्न हुने जाती	प्रमुख रुपमासंलग्न हुने धर्म	दाहसंस्कारका प्रमुख स्थानहरू
१	जलाउने	ब्राहमण, क्षेत्री, गुरुङ लिम्बु, मगर दसनामी, कामी, दमाई, सार्की	हिन्दु किराँत र बौद्ध	काबेली खोला र तवा खोला को विभिन्न स्थान, काबेली पन्चमि, सुन्तले दोभान काबेली, काबेली तावा दाभान, काबेली गाइघाट, काबेली लामा बगर, मामाडखे बाबेली फाकफोक घाट, काबेली खोला, तावाखोला घाट, याम्फुदीन, फावाखोला घाट, साजुघाट
२	गाड्ने	क्राइ, तामाङ, गुरुङ लिम्बु, खस आर्यन, मगर, कामी, दमाई	ईसाई, किराँत, बौद्ध, हरी प्रणामी	सिकैचा कुन्जारी पुछार च्यान डांडा, काँडे भन्ज्याङ, सिनाम पन्चमी डांडा, सिनाम हावासाल डांडा, त्रिसुले डाँडा अम्बेगुदिन, मजुवा अम्बेगुदिन, सिन्चेपु भन्ज्याङ, खेसेवा थुम्मा च्यानडाँडा, आइतबारे, खोयाड डाँडा, थोत्रुवा च्यानडाँडा, पौवा च्यानडाँडा, वइप च्यानडाँडा, फरे च्यानडाँडा तेल्लोक साथै आआफ्नो जग्गाहरू समेत ।

श्रोत: प्रत्यक्ष अवलोकन छलफल

६.३. व्यवसायिक पकेट क्षेत्र सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा व्यवसायिक रुपमा अलैची, चिरैते, जडिवुटी तथा गहू जौ कोदो मकै लगायत गाइपालन, चैरीपालन, भैसी पालन, भेडापालन एवम वाखापालनको व्यवसायिक खेतीको प्रचुर संभावना रहेकोछ । हाल यो क्षेत्रमा व्यवसायिकताको सुरुवात भएपनि व्यवसायिक उत्पादन भने सुरु भएकोछैन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका पकेट क्षेत्र सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्रस	व्यवसायकोनाम	स्थान वार्ड नं	अनुमानितवार्षिक उत्पादन	कैफियत
१	अलैची उतपादन	१	हाल उत्पादनको क्रममा मात्र	
२	अलैचि उतपादन	३	हाल उत्पादनको क्रममा मात्र	
३	अलैचि उतपादन	४	हाल उत्पादनको क्रममा मात्र	
४	कृषी उतपादन (तरकारीरबंगुरपालन)	४	हाल उत्पादनको क्रममा मात्र	
	अलैची उतपादन	५	हाल उत्पादनको क्रममा मात्र	

श्रोत: गाउँपालिका र कृषि तथा पशुसेवा कार्यालयमा रहेको अभिलेख २०७४

६४. होटल सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा व्यवसायिक रूपमा तालीम हल समेत भएका होटलहरू छैनन तर पनि खाना आवास सुविधा भएका होटलहरू भने रहेका छन् । यो गाउँपालिकामा देशि विदेशी पर्यटकहरू समेत हिमाल चढ्नको लागि आउने हुनाले केही राम्रा होटलहरू पनि निर्माणको क्रममा छन् भने पर्यटकहरूकै लागि भनेर होमस्टे समेत संचालन गर्ने तयारी भएको सम्बद्धस्थानियहरू बताउँछन् । हाल सम्म यहाँका होटलहरू व्यवसायिक रूपमा खाने बस्ने भन्दा पनि वढी अर्डरका आधारमा खाने बस्ने सुविधा उपलब्ध गराइने गरेकोछ । होटल पसलहरूमा हाल बजार क्षेत्रमा प्रसस्त पाइने खानेकुरा हरू पानिपुरी चटपटे समेत पाइने गरेकोछ । यहका होटलहरू मुख्य रूपमा ४ प्रकारका रहेकाछन् । खाना तथा आवासको सुविधा भएका , खाना खाने मात्र सुविधा भएका , सामान्य चिया नास्ता मात्र खाने सुविधा भएका र होमस्टे । उल्लेखित होटलहरू मध्ये ९०% भन्दा वढी दर्ता भएका छैनन । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका होटल व्यवसाय सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्रस	होटलको किशिम	संख्या	स्थान
१	खाना आवास सहित तालीम हल समेत भएको	०	सबै वडा सहीत
२	खाना आवास को सुविधा भएको	१९	सबै वडा सहीत
३	खानाको सुविधा भएको आवास नभएको	३५	सबै वडा सहीत
४	गृहआवास (होम स्टे)	७	सिन्चेपु भन्ज्याडर मामाङखे
५	सामान्य चिया तथा नास्ता पसल	२१	सबै वडा सहीत

श्रोत: गाउँपालिकामा रहेको अभिलेख तथा प्रत्यक्ष अवलोकन

६५. सुरक्षा निकाय सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका जिल्लाकै पुर्बी क्षेत्रको महत्वपूर्ण र ठुलो गाउँपालीका हो भने इलाका प्रहरी कार्यालय समेत रहेकोगाउँपालिका हो । यस क्षेत्रको सुरक्षा संवेदनिसलतालाइ ख्याल गरी बिभिन्न ठाउँमा जनपथ प्रहरी र ससस्त्र प्रहरीको इस्थाइ तथा अस्थाइ प्हरी चौकी तथा ससस्त्र बेसक्याम सन्चालन गरीएको छ ।

क्रस	सुरक्षानिकायको विवरण	रहेको स्थान	दरवन्दीसंख्या	कैफियत
१	इ. प्र.का तेल्लोक	तेल्लोक	२८	हाल १४
२	काँडे भन्ज्याड अस्थाइ प्रस्तावित प्रहरी चौकी	सिकैचा	७	हाल ४
३	अस्थाइ प्रस्तावित प्रहरी चौकी	खान्दिमे	११	हाल ६
४	प्रहरी चौकी	खेवाड	७	हाल ६
५	सिमा सुरक्षा प्रहरी चौकी	याम्फुदिन	११	हाल ५
६	प्रहरी चौकी	सिनाम	७	हाल ४
७	शसस्त्र प्रहरी बल बेस क्याम	सिनाम	३५	हाल २५

श्रोत: जिल्ला प्रहरी कार्यालय ताप्लेजुङ

६६. वन्य जन्तु तथा चराचुरुङ्गी सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा १२ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् भने अन्य राष्ट्रिय वन पनि प्रसस्त रहेको छ । यो गाउँपालिकामा कन्चनजंघा संक्षणक्षेत्रको केही भागसमेत रहेको छ । लोप हुन लागेक दुर्लभ वन्यजन्तु र चराचुरुङ्गीको वासस्थान रहेको यो गाउँपालिकामा हिमाली क्षेत्र समेत भएकोले हिमाली भालु देखि पाटे बाघ सहित महत्वपूर्ण वन्यजन्तुहरू पाइन्छन् । केहि प्रमुख वन्य जन्तु तथा चराचुरुङ्गीको विवरण लाइ तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

प्रमुख वन्यजन्तुहरू:लोप हुन लागेको रेड पाण्डा, कालो भालु हिउँ चितुवा, सालक, लगायतका दुर्लभ वन्यजन्तुसाथै बाघ,भालु,चितुवा,

प्रमुख चराचुरुङ्गीहरू:भोटे काग, डाँफे, मुनाल, कालिज, लुईचे, चील, गिद्ध, काग, न्याउली, हलेशो, कलचुँडो, दुकुर, तित्रा, मैना, सुगा, भंगेरा,

६७. रुख तथा जडिवुटी सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा प्रसस्त वन क्षेत्र रहेकोछ । यो गाउँपालिका हिमाली तथा पहाडी क्षेत्र परेको हुनाले हिमाली वनस्पतीहरू प्रसस्त पाईन्छ । सबै वनस्पतीको विवरण लिन कठिन हुने भएकोले प्रमुख रूपमा काठ उत्पादन हुने र जडिवुटीहरू को वारेमा विवरण संकलन गरिएकोछ । १० प्रकारका जंगल, ६९३ प्रजातिका वनस्पति, ४८ प्रजातिका सुनगाँभा, १३ प्रकारका रैथाने विरुवा र १३७ प्रजातिका गैरह काष्ठ वन पैदावारतथा ६भन्दा बढी प्रकारका गुराँश र विभिन्न प्रजातीका जडिवुटीहरू रहेकाछन् । हिमाली जडीवुटीहरू प्रसस्त पाइने हुनाले यसको व्यवसायिकतामा जोड दिन सके प्रसस्त आमदानी हासिल गर्न सकिने अवस्थाछ । हाल यो गाउँपालिकाको रुख तथा जडीवुटीका प्रमुख प्रजाती सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

प्रमुख बनस्पतीहरू:सखुवा, सल्ला, चाँप, बिभिन्न प्रजातीका नगुराँस, सुनाखरी, धूपीसल्ला, लोठसल्ला, लेकसल्ला, ओखर, कटुस, उतीस,

प्रमुख जडीवुटीहरू:पाँचऔँले, जटामसी, यार्सागुम्बा, कुट्की बिखमापदमचाल, यार्सागुम्बा, सतुवा, वोझो, चिराइतो, पाखनवेद

श्रोत: जिल्ला वन कार्यालय ताप्लेजुङ

६८. भु संवेदनशिल क्षेत्र सम्बन्धी विवरण

य गाउँपालिका जिल्लाका दस्रा ठुला गाउँपालिका हार उहाँ भु संवेदनशिल क्षेत्रहरू पनि रहेको छ। यस्ता क्षेत्रको निरपणका लागि स्थानीय तह आफै परिचालित हुने अवस्था आएको हुनाले यो विवरण संकलन गरीएको छ ।

वार्ड नं	पहिरोको नाम	कहिले भएको	वाटसुरु	हालको अवस्था
१	हैराडे पहिरो सिनाम	२०४४		
२	निबुखोला पैरो सिनाम	२०४५		
३	मजुवा तिनथाप र खिरुवा अम्बेगुदिन	२०४५		
४	तापेदिन र सिबुदिन तेल्लोक	२०६५		
५	सिमेक्ला मुक्कुरा होक्मा पहिरो	२०४५		
६	आलुबारी सेडग्राक्मा सिट्टेनेरी र हाडखोला पहिरो मामाडखे	२०५०		
७	घाँटी छिने लुडथुड र ड्फरेटार खेवाड	२०५१		

श्रोत: वन तथा भुसंक्षण कार्यालय ताप्लेजुड

६९. जल सम्पदा सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका हिमाली तथा पहाडी गाउँपालिका भएको हुनाले यो गाउँपालिकामा नै उत्पन्न भएका हीम नदीहरू देखी १२ महिना वगने तथा मौसमी खोलाहरू प्रसस्त रहेका छन । हाल यी मध्ये केही नदीहरूको जलविद्युत निकालन प्रयोग भइरहेको छ भने मौसमी खोलाहरूको सिंचाइका लागि प्रयोग भइरहेको छ । हाल यो गाउँपालिकामा रहेका जल सम्पदाको संख्यात्मक विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छ:

क्रस	जलसम्पदाको विवरण	हालको प्रयोग	प्रयोग गर्नसकिने संभावना
१	काबेली नदी	सामान्य सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना र काबेली ए निर्माणाधिन तथा बि. सि. र डी आयोजनाहरूको निमाणको तयारी
२	तावा खोला	सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
३	फावा खोला	जलविध तथा सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
४	सिम्बुवा खोला	लघुजलविध तथा सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
५	तुम्मेवा खोला	लघुजलविध तथा सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
६	खाक्सेवा खोला	लघुजलविध तथा सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
७	सिवा खोला	लघुजलविध तथा सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
८	आम्जी खोला	सामान्य सिंचाइ	जलविद्युतको प्रचुर सम्भावना
९	पहेले खोला	सिंचाइ	सिंचाइ को सम्भावना

१०	राते खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
११	घट्टे खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१२	हाड खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१३	लामाङ खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१४	किंवा खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१५	हप्पु खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१६	नेबु खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१७	नागदेवा खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१८	घिमिरे खोला	लघुजलविध तथा सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना
१९	सोसुडवा खोला	सिचाइ	सिचाइ को सम्भावना

श्रोत: गाउँपालिका अभिलेख तथा प्रत्यक्ष अवलोकन

७०. वाली प्रणाली सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिका हिमाली र पहाडी गाउँपालिका भएको हुनाले वाली विभिन्न किसिमका वालीहरू लगाउने गरीन्छ । यो गाउँपालिकामा मुख्य गरी हिमाली क्षेत्रमा गहुँ जौ मकै कोदो फापर जस्ता वाली हरू लगाउने गर्छन भने वेसीमा धान मकै गहुँअलैची जस्ता वालीहरू लगाउछन । हाल यो गाउँपालिकामा लगाइएको वाली प्रणाली तल प्रस्तुत गरिएकोछ ।

क्र स	जग्गा	बेशी मा खेती गरिने वाली			कछाड मा खेती गर्ने वाली			लेकमा खेती गर्ने वाली		
		पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	पहिलो	दोश्रो	तेश्रो	पहिलो	दोश्रो	तेश्रो
१	खेत	धान	मकै	गउँ	अलैची कोदो	मकै	गउँ जउ	मकै	आलु	जउ
२	बारी	मकै	कोदो	गउँ	मकै कोदो	अलैची	गउँ जउ	मकै	आलु	अलैची
३	पाखो	अलैची		अम्लीसो	अलैची	अम्लीसे		मकै	आलु	जउ

श्रोत: कृषि विकास कार्यालय ताप्लेजुड

७१. स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धी विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको विवरण संकलन गरिएकोछ । जसअनुसार यो क्षेत्रमा प्रसुती गृह २ वटा, स्वास्थ्य चौकी ७ वटा, स्वास्थ्य स्वयम सेविका १३६ जना, स्वास्थ्य आमा समुह १३६ वटा रहेका छन भने क्लिनिक २ वटा, वर्थिङ सेन्टर २ वटा रहेकाछन । यसै गरी सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्र १ वटा, औषधीपसल ६ वटा, खोपकेन्द्र २४ वटा र गाउँघर क्लिनिक २४ वटा रहेकाछन । यसका अतिरिक्त स्वास्थ्य क्षेत्र संग सम्बन्धित अन्य निकायहरूको वारेमा समेत विवरण संकलन गरिएकोछ । यो क्षेत्रमा डक्टरको दरबन्दीसहितको प्रथमिक स्वास्थ्य केन्द्र र अन्य थुप्रै स्वास्थ्य चौकीहरू हरू भएपनि आवश्यक औषधीहरू को उपलब्धता तथा निमित्त रुपमा दक्ष स्वास्थ्य कर्मी एवं डक्टरको सेवा पाउन सकेको अवस्था भने कमै मात्र हुने गरेको छ । हाल यो गाउँपालिकामा भएका स्वास्थ्य संस्था सम्बन्धि विवरण तल प्रस्तुत गरिएकोछ:

क्र स	स्वास्थ्यसंस्थाको नाम	संख्या	क्र स	स्वास्थ्यसंस्थाको नाम	संख्या
१	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१	७	क्लिनिक	२

२	स्वास्थ्य चौकी	७	८	वर्थिङ सेन्टर	२
३	प्रसुती गृह	२	९	सामुदायिक स्वास्थ्य एकाईकेन्द्र	१
४	स्वास्थ्य स्वयम सेविका	१३६	१०	औषधी पसल	६
५	स्वास्थ्य आमा समुह	१३६	१४	खोप केन्द्र	२४
६	फार्मोसी	१	१५	गाउँघर किल्लीक	२४

श्रोत: जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय ताप्लेजुङ

७२. खानी सम्बन्धी विवरण

जिल्लामा भएको सबै किसिमको भुगोल यस गाउँपालिकामा रहेको छ । करीब ९०० मी देखी कन्चन्जंघा हिमाल सम्मको भुभाग यसै क्षेत्रमा पाइने भएकोले बिभिन्न खानी हरूको सम्भावना भए पनि उत्खनन तथा पहिचानको कार्य हाल सम्म नभएको पाइएको छ ।

७३. गाउँपालिकाको भु उपयोग सम्बन्धि विवरण

यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४८१.०९ वर्ग कि.मी रहेको छ । हिमाली क्षेत्र वाहेक १६,८८६ हेक्टर जमिनमध्ये ९,७४४ हेक्टर (५७.७० प्रतिशत) जमिन कृषी योग्य रहेको छ । यस गाउँपालिकामा अधिकांश भू-भागको भिरालोपन ३०° भन्दा वढी छ भने १५° भन्दा कम भिरलोपन भएको भूभाग निकै कम छ । यहि भिरालो जमिनलाई गरा वनाई कृषि योग्य जमिन बनाइएको छ । पछिल्लो समय ३५ प्रतिशत कृषक अलैची खेतीमा संलग्न छन् । भिरालो जमिन र वढी वर्षाका कारण यस गाउँपालिका पहिरो संवेदनशिल छ । यस गाउँपालिकाको जमिनको किसिम र उपयोग विवरण निम्न वमोजिम रहेको छ ।

क्र स	विवरण	क्षेत्रफल हे.	कैफीयत
१	कृषीक्षेत्र	९७४४	
२	बनक्षेत्र	६०९८	
३	बाँझोक्षेत्र	३१	
४	चरनक्षेत्र	१६	
५	सडक बाटो	५०	
६	अन्यक्षेत्र भिर पहिरोखोला	९४७	

श्रोत: वन कार्यालय/नापी कार्यालय ताप्लेजुङ

७४. साबिक गाविसहरुको न्युनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन मुल्यङ्कनको अवस्था

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा कुल ८ वटा वडाहरु रहेकाछन जहाँ हाल ३०२१ घरधुरी रहेकाछन भने जनसंख्या १६३६८ रहेकोछ । क्षेत्रफलका हिसावले ताप्लेजुङको दोश्रो ठुलो यो गाउँपालिकामा जनघनत्व भने प्रति वर्ग किलोमिटर ३४ रहेको छ जुन नेपालको राष्ट्रिय औषत (२००) भन्दा १६६ ले न्युन हो । यो गाउँपालिका जिल्लाकै महत्वपूर्ण क्षेत्रमा पर्दछ भने यहां केही सुगम देखी अती दुर्गम क्षेत्र सम्मको भौगोलीक विविधता रहेको छ भने बिगतमा सरकारी सेवा प्रवाहको अवस्था सामान्य सन्तोसजनक रहेको पाइन्छ। यद्यपी तत्कालीन मुल्यङ्कन बाट गाविसहरुको दुर्गम भौगोलीक स्थिति, कामको बोझ अनुसार गाविसमा कर्मचारीको न्यूनता, गाविसको आन्तरिक आय न्यून हुनु, दरबन्दी अनुसार गाविसहरुमा सचिवको पूर्ति नहुनु र बारम्बार गाविस सचिवको परिवर्तनले कार्यसम्पादनमा

नकारात्मक असर परेको भने पाइएको छ तसर्थ गाउँपालिका ले आफ्ना वडाहरुको कार्य सम्पादनको प्रभावकारीताका लागि कर्मचारीको नियमिततामा ध्यान दिन जरुरी देखिन्छ । विगत ३ बर्षको साविक गाविसहरु हालको वडाहरुको न्यूनतम शर्त तथा कार्य सम्पादन मापन मुल्यङ्कनको अवस्था निम्न अनुरूप रहेको पाइयो ।

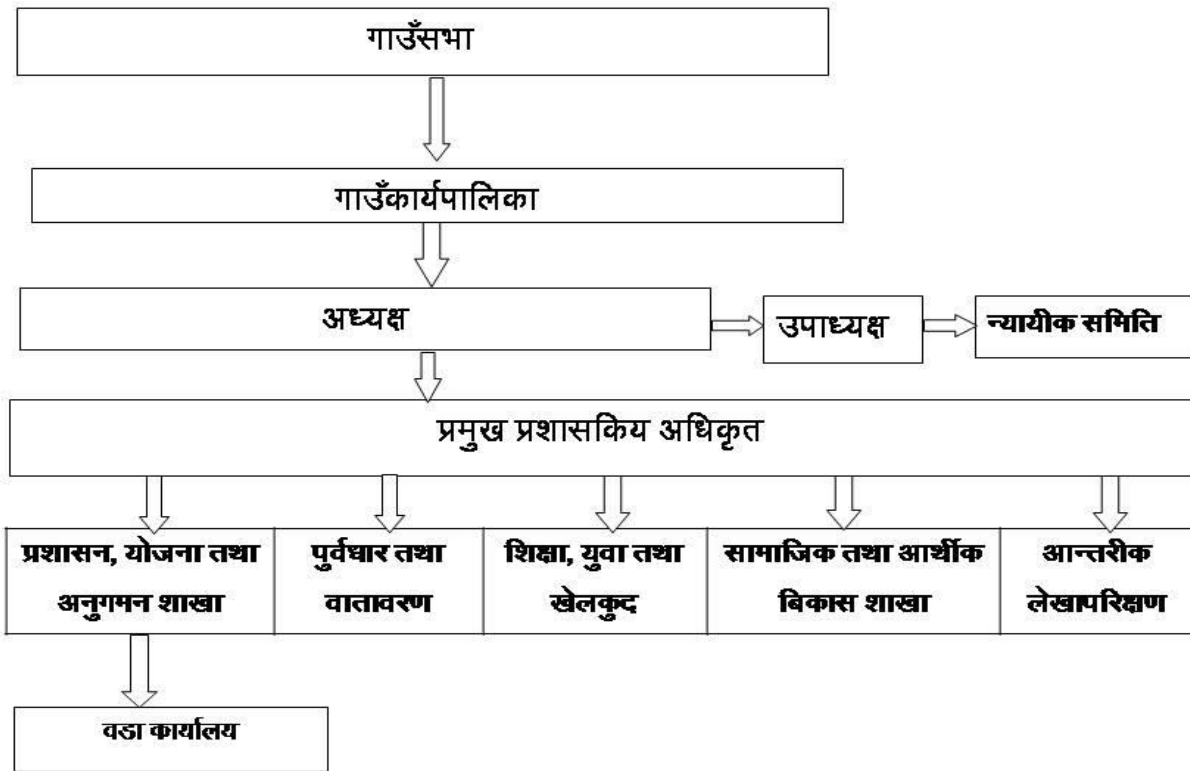
वडा नं	साविकगाविसको नाम	विगत ३ बर्षको कार्य सम्पादन मापन नतिजा								
		आव २०६९।०७०			आव २०७०।०७१			आव २०७१।०७२		
		जम्मा ७ वटा मध्ये उत्तीर्ण सुचक संख्या	अनुत्तीर्ण सुचक संख्या	कार्य सम्पादन मापन नतिजा	जम्मा ७ वटा मध्ये उत्तीर्ण सुचक संख्या	अनुत्तीर्ण सुचक संख्या	कार्य सम्पादन मापन नतिजा	जम्मा ७ वटा मध्ये उत्तीर्ण सुचक संख्या	अनुत्तीर्ण सुचक संख्या	कार्य सम्पादन मापन नतिजा
१	सिनाम	७	०	१०	७	०	६०	७	०	५५
२	आम्बेगुदिन	७	०	१०	७	०	६५	७	०	६५
३	सिकैचा	७	०	१०	७	०	४४	७	०	६५
४	तेल्लोक	७	०	१०	६	१	४७	७	०	६०
५	पेदाङ	७	०	१०	६	१	५०	७	०	६०
६	मामाङखे	७	०	१०	६	१	५२	७	०	६७
७	खेवाङ	७	०	१०	६	१	५८	७	०	४५
८	याम्फुदिन	७	०	१०	७	०	५०	७	०	५०

श्रोत: जिल्ला समन्वय समीति ताप्लेजुङ आलेप शाखा

- विगत ३ बर्षको अवस्था हेर्दा २०७०।०७१ मा न्यूनतम शर्त पुरा गर्न नसक्ने साविक गा.वि.स. हरू खेवाङ गा.वि.स. पुरा नगरेको सूचक नं. ६मामांखे गा.वि.स. पुरा नगरेको सूचक नं. ३पेदाङ गा.वि.स. पुरा नगरेको सूचक नं. ४ र तेल्लोक गा.वि.स. पुरा नगरेको सूचक नं. ४

७५. गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना तथा कार्यरत कर्मचारीको विवरण

७५.१. सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको प्रशासनिक संरचना

७५.२. गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकामा हाल २८ जना कर्मचारीहरू कार्यरत रहेको अवस्था छ । जसमा १ जना प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, १ जना सुचना अधिकृत/अधिकारी, १ जना सहलेखापाल, १ जना इन्जिनियर, १ जना आइटी इन्जिनियर, २ जना सबइन्जिनियर, ७ जना खरदार तथा वडा सचिव, १ जना कम्प्युटर अपरेटर र ९ जना कार्यालय सहयोगीहरू (वडा सहित) रहेका छन् । यसका अलावा विषयगत शाखा र त्यस मातहतमा कार्यरत कर्मचारी हरू समेत रहेका छन् । यो गाउँपालिकामा हाल कार्यरत कर्मचारीहरूको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छः

क्रस	कर्मचारीको नाम	पद	शाखा	कैफियत
१	प्रसन्नदिप राइ	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	कार्यालय प्रमुख	
२	राजेन्द्र भन्डारी	सुचना अधिकारी	सुचना	
३	भुपेन्द्र बुढाक्षेत्री	सह लेखापाल	रजस्व तथा लेखा	
४	सुजित कुमार साह	इन्जिनियर	भौतिकपुर्वधार	
५	पर्वत भट्टराइ	आइटी इन्जिनियर	सुचना	

६	केशर कुमार प्रसाइ	सब इन्जिनियर	भौतिकपुर्वधार	
७	रन्जीत लडवा	सब इन्जिनियर	भौतिकपुर्वधार	
८	उज्वल श्रेष्ठ	कम्प्युटर अपरेटर	कम्प्युटर अपरेटर	
९	फुर्वा दावा तामाङ	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१०	नारायण प्रसाद विष्ट	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
११	विक्रम कुमार कुसुवा	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१२	सागर बुढाक्षेत्रि	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१३	रन कुमार वि.क.	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१४	नबिन कुमार अधिकारी	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१५	यागेन्द्र पोडेल	वडा सचिव	वडा कार्यालय	
१६	काजी कुँवर	संयोजक	शिक्षा शाखा	
१७	संजिव सिंह	संयोजक	स्वास्थ्य शाखा	
१८	कुल वहादुर गुरूड	संयोजक	पशु सेवा शाखा	
१९	संगिता थेवे	संयोजक	कृषि सेवा शाखा	
२०	शरद कुमारी चौधरी	संयोजक	महिला तथा बालबालिका शाखा	
२१	राजपाल भट्टराइ	कार्यालय सहयागी	गाँउपालिका	
२२	गेविन्द खवास	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२३	नर वहादुर राइ	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२४	सिर्जना राइ	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२५	भेषराज भट्टराइ	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२६	टिकाराम गुरूड	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२७	धन प्रसाद परा	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	
२८	वविन्द्र लिम्बु	कार्यालय सहयागी	वडा कार्यालय	

श्रोत: सिरीजङ्घा गाउँपालिका प्रशासन शाखा

७६. गाउँपालिकामा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरूको विवरण

सिरीजङ्घा गाउँपालिकास्थापना पश्चात २०७४ को असारमा पहिलो पटक नेपालमा स्थानीय तहको निर्वाचन भएकोछ । यो गाउँपालिकामा कुल ८ वटा वार्डहरू रहेकाछन र हाल यो गाउँपालिकामा १ जना

गाउँपालिका अध्यक्ष, १ जना उपाध्यक्ष, ८ जना वार्ड अध्यक्ष सहित कुल ४२ जना सदस्यहरु निर्वाचित भएका छन् । निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुको विवरण तल प्रस्तुत गरिएको छः

क्रस	जनप्रतिनिधिकोनाम	पद	उमेर	लिंग	सम्पर्क नं	बिजयी राजनैतिक दल
१	टिकाराम गुरूड	अध्यक्ष	४७	पुरुष	९८६२६६०४०४	नेपाली कांग्रेस
२	ज्ञानमाया चौहान	उपाध्यक्ष	३६	महिला	९८१६९७८३४८	नेपाली कांग्रेस
३	उमिल्ला थेवे	अध्यक्ष	६०	महिला	९८५१०१७३८५	ने.क.पा. एमाले
४	राम कुमारी थेवे	सदस्य	६२	महिला	९८१४०३८९८०	ने.क.पा. एमाले
५	रेन्जर वहादुर थेवे	सदस्य	६५	पुरुष	९८१६९७७३५५	ने.क.पा. एमाले
६	चुडामणि थापा	सदस्य	६०	पुरुष	९८१४०६६९३५	ने.क.पा. एमाले
७	मन कुमारी वि.क.	सदस्य	३८	पुरुष	९८१७९१४०३९	ने.क.पा. एमाले
८	लालकृष्ण चौहान	अध्यक्ष	४४	पुरुष	८९२४९५६२०८	नेपाली कांग्रेस
९	सन्तमान थेवे	सदस्य	४७	पुरुष	९८१४००००३०	नेपाली कांग्रेस
१०	लक्ष्मी प्रसाद थेवे	सदस्य	४७	पुरुष	९८१५९५९३७१	नेपाली कांग्रेस
११	जानुका देवी कुँवर	सदस्य	४९	महिला	९८१७९०४४७५	नेपाली कांग्रेस
१२	पदमा वि.क.	सदस्य	४२	महिला	९८१५०८७३७९	नेपाली कांग्रेस
१३	सन्तेश चाम्लिङ (राइ)	अध्यक्ष		पुरुष	९८४२६६०७२७	ने.क.पा. एमाले
१४	कुमारी सावादेन	सदस्य		महिला	९८१८६०७३९७	ने.क.पा. एमाले
१५	देवीमाया वि.क.	सदस्य		महिला	९८१४०९९८३७	ने.क.पा. एमाले
१६	बल वहादुर मादेन	सदस्य		पुरुष	९८१४९३७६३६	ने.क.पा. एमाले
१७	लक्ष्मण मेन्याडवो	सदस्य		पुरुष	९७४२६५८८८४	ने.क.पा. एमाले
१८	रूपदाश भट्टराइ	अध्यक्ष		पुरुष	९८६९०६००३४	ने.क.पा. माअवादी केन्द्र
१९	सुरेन्द्र कुमार इवारम	सदस्य		पुरुष	९८१४९७३८३९	नेपाली कांग्रेस
२०	विमला साम्यू	सदस्य		महिला	९८१५०३०८७२	नेपाली कांग्रेस
२१	रूपा घतानी	सदस्य	३६	महिला	९८१७०१९६९३	नेपाली कांग्रेस
२२	अइतराज परा	सदस्य		पुरुष	९८१५९२८०४९	संघिय लिम्बुवान मन्च नेपाल
२३	पूर्णसिंह लिम्बु	अध्यक्ष	४७	पुरुष	९८४३७७७१२४	नेपाली कांग्रेस
२४	हर्क मावो	सदस्य	४५	पुरुष	९८१६९८०१४७	नेपाली कांग्रेस
२५	किवता लिम्बु (गौतम)	सदस्य	३५	महिला	९८१४००५९००	ने.क.पा. माअवादी केन्द्र
२६	फुलथुङ्गि वि.क.	सदस्य	४१	महिला	९८२४०९६१९८	ने.क.पा. माअवादी केन्द्र
२७	दुर्योधन गौतम	सदस्य	५६	पुरुष	९८२४०३९६१६	नेपाली कांग्रेस
२८	सुखराज लिम्बु	अध्यक्ष	५८	पुरुष	९८६१६६९९२८	नेपाली कांग्रेस
२९	नयन्द्र कुमार लिम्बु	सदस्य	२९	पुरुष	९८६९०६०२७०	ने.क.पा. एमाले

क्रस	जनप्रतिनिधिकोनाम	पद	उमेर	लिंग	सम्पर्क नं	बिजयी राजनैतिक दल
३०	दुर्गा प्रसाद लिम्बु	सदस्य	५५	पुरुष	९८६३७०९३०५	सिंघय लिम्बुवानमन्च नेपाल
३१	डिकमति कुमारी परा (लिम्बु)	सदस्य	४९	महिला		ने.क.पा. एमाले
३२	दिलमाया साकी	सदस्य	३८	महिला		नेपाली कांग्रेस
३३	नयानाथ तिवारी	अध्यक्ष	४७	पुरुष	९८५२६७२६५२	नेपाली कांग्रेस
३४	भानुभक्त गैतम	सदस्य	५३	पुरुष	९८६२७६६९०९	नेपाली कांग्रेस
३५	अर्जुन कुमार लिम्बु	सदस्य	६४	पुरुष	९८२४९९२६९०	नेपाली कांग्रेस
३६	प्रेमीका लिम्बु	सदस्य	४४	महिला	९८६३७९३३२८	नेपाली कांग्रेस
३७	सरीता पुर्कुटी	सदस्य	२३	महिला	९८९५९२६०६४	नेपाली कांग्रेस
३८	टसी लामा	अध्यक्ष	३८	पुरुष	९८४४६७२२५०	नेपाली कांग्रेस
३९	लिलादेवी गुरुड	सदस्य	४०	महिला	९८६८९७७८९२	नेपाली कांग्रेस
४०	हिमाल गुरुड	सदस्य	३३	पुरुष	९८४२६६०८२५	नेपाली कांग्रेस
४१	अविरमान राइ	सदस्य	५०	पुरुष	९८४४६९८४८६	नेपाली कांग्रेस
४२	सितादेवी पुर्कुटी	सदस्य	५८	महिला	९८६२३०४३६२	नेपाली कांग्रेस
४३	लाक्पा भोटे	सदस्य		पुरुष	९८२३४९८५६४	नेपाली कांग्रेस
४४	दिनेस राइ	सदस्य		पुरुष	९७४९४३०८२३	नेपाली कांग्रेस

श्रोत: गाउँपालिका को अभिलेख

७७. गाउँपालिकाको अवसर, चुनौती, समस्या र निष्कर्ष

सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको धेरैभुभाग उच्च पहाडी तथा हिमाली भागमा पर्दछ । यहा कृषि उत्पादन हुने जमिन कम भए पनि प्राकृतिक श्रोतका क्षेत्रमा यो क्षेत्र निकै सम्पन्न छ । एकातर्फ विकट हिमाली तथा पहाडी डाँडार चटानी भीरका कारण विकास निर्माणका कार्यहरू गर्न कठिन छ भने अर्को तर्फ यस भेगमा प्राकृतिक सम्पदा प्रचुर भएका कारण यहा विकासको सम्भावना पनि त्यत्तिकैबढी छ ।

७७.१ अवसरहरू:

यो गाउँपालिकाका धेरै भूभाग उच्च पहाडी तथा हिमाली भागमा पर्दछ । यसका दक्षिणी भागका माटो उर्वर भए पनि यसका उत्तरी क्षेत्र भने कम उत्पादनशिल छ । तसर्थ यसको दक्षिणी भागमा कृषि तथा नगदेबाली उत्पादनको राम्रो सम्भावना छ भने उत्तरतिर पशुपालन तथा जडीबुटी उत्पादनका लागि उत्तम मानिन्छ । तसर्थ यसका विभिन्न भागमा अन्नबाली, सागसब्जी र फलफुल उत्पादनका सम्भावना प्रचुर छ । यसलेस्थानीय मागलाई पूरा गर्नेमात्र नभएर यहा उत्पादित अलैची अम्लिसा अदुवा चिराइतो तथा विभिन्न किसीमका सागशब्जी लगायतका नगदे बाली अन्य भेगतिर पनि निकासी गर्न पर्याप्त सम्भावना छ । यस गाउँपालिकाको केही भागमा सिंचाईको सामान्य व्यवस्था छ । यसको दक्षिणी भागमाखोलाहरूबाट कूला बनाएर सिंचाईको सामान्य व्यवस्था मिलाइएको भए पनि अरु थप सिंचाईको व्यवस्था गर्न जरुरी देखिन्छ । यसको दक्षिणी भागको नदी तटिय क्षेत्रमा अन्नबाली तथा उत्तरी भागमा अलैची, अम्लिसो, अदुवा चिराइतो र अन्य प्रकारका नगदे बाली लगाउन उपयुक्त रहेको छ ।

यस गाउँपालिकामा ठूला राजमार्ग त छैनन । तर पनि यही गाउँपालिकाका भएर कन्चनजंघा बेसक्याम्प जाने सडकको टग्राकहरू खोल्ने कार्य धमाधम चलिरहेको छ तर उच्च पहाडी तथा हिमाली भाग अनी चटानी भिर बाहुल्य जमिन बढी भएको हुँदा सडक निर्माण कार्य अति कठिन र बढी खर्चालु छ जस्ले गर्दा गाउँपालिकाको मात्र बजेटले उक्त विकासे कार्य समपन्न गर्न त्यती सहज छैन तसर्थ प्रान्तिय तथा संघिय बजेटको व्यवस्था गर्न आवश्यक देखिन्छ । यो मुख्य बाटोको अलबा अन्य ग्रामिण सडकहरू निर्माण कार्य भइरहेको छ यध्यपी अहिले सम्म पनि गाउँपालिकाका अधा जति वडाहरू सडक सम्पर्क बाट अलग छन भने खनिएका सडकमा पनि बाह्रै महिना सवारी साधन चलने अवस्था अझै पनट्ट बन्न सकेको छैन । गाउँपालिकाका विभिन्न क्षेत्रबाट खोलिएका टग्राकहरूलाइ स्तरीय बनाएरबर्षभर यातायातका साधनहरू चलन सक्ने बनाउने साथै पहाडि लोकमार्गको थर्पु बाट छुटिएको थर्पु सिनाम तेल्लोक मामाडखे याम्फुदीन कन्चनजंघा बेसक्याम्प सडक निर्माण कार्य समपन्न गर्न सके यस गाउँपालिकामा उत्पादित वस्तु देशका अन्य भागमा पठाउन सहज हुनुका साथै पर्यटन तथा जलविद्युत को अथाहा समभावना बोकेको यस गाउँपालिकाको संबृद्धीको लागि ढोका खोलीने सम्भावना छ । तसर्थ उक्त सडकहरू निर्माण गरिनु यस गाउँपालिकाको विकासका लागि अवसरका रुपमा रहेको छ ।

सिरीजङ्घा गाउँपालिका भित्र थुप्रै विद्यालयहरू छन । यसभित्र एउटा क्याम्स एउटा प्राविधिक शिक्षालय र ५ वटा साबिक उमावि र ४ वटा माबी रहेका छन । यहा जिल्लाका अन्य गाउँ तथा छिमेकी जिल्ला बाट समेत प्रविधिक तथा उच्च शिक्षा अध्यान गर्न बिधार्थीहरू आउने गर्दछन तसर्थ शिक्षाका क्षेत्रमा यस गाउँपालिकाको अवसर निकै राम्रो रहेको छ । यहा खोलिएका बोर्डिंग स्कूलहरूले पनि यहाँको शिक्षाको विकासमा ठूलो सहयोग गरेको छ । यस गाउँपालिकाको मानिसहरूको साक्षरता दर निकैराम्रो हुनुको मूल कारण पनि यही हो ।

यस क्षेत्रमा भएका ठूला ठूला जलाधार क्षेत्रहरूमा स्थानीय तहको श्रोत साधन तथा सीप र श्रमलाई योजनावद्ध रुपमा सदुपयोग गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रबाट स्थानीय वासिलाई पर्याप्त खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जलविद्युत उत्पादन गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक

अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ । यस क्षेत्रमा यस्ता जलाधार क्षेत्रहरू प्रचुर मात्रामा रहेका छन् जस्तै गर्दा यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा गाउँपालिकाको विकासको सम्भावना देखिन्छ ।

सिरीजङ्घागाउँपालिका जिल्लाकै पर्यटकीय सम्भावना बोकेको गाउँपालिका हो । विश्वको तेस्रो अग्लो कन्चनजंघा हिमाल लगाएत ७ हजार भन्दा बढी उचाइका दर्जनौं हिमाल, कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र, यही गाउँपालिकाको सिमानामा रहेको प्रसिद्ध पाथिभरा देवि मन्दिर, काबेली नदी, विभिन्न गुफाहरू, भैसेडाँडा प्रभुथुम्काडाँडा, धुपीजुड डाँडा, फुम्पे डाँडा, सिन्चेपु भन्ज्याङ काँडे भन्ज्याङ, किरातेश्वर मन्दिर, त्शिवालय मन्दिर, भगवति मन्दिर, सरीजंघा मन्दिर, बारुले पोखरी, बन्दुके पोखरी, तिम्बुङ पोखरी पदमार्ग महत्वपूर्ण पर्यटकीय क्षेत्रहरू हुन् । यसका अलवा गाउँपालिका भित्र अन्य पर्यटकीय क्षेत्र पनि पहिचान हुँदै गएका छन् । यहाँका भीर, झरना, र सामुदायिक वनहरूलाई पनि पर्यटन विकासका लागि सदुपयोग गर्न सकिने प्रचुर सम्भावना छ । साथै यहाधार्मिक तथा सांस्कृतिक पर्यटन, जलबिधुत पर्यटन, कृषि पर्यटन, शैक्षिक पर्यटन र पर्यावरणीय पर्यटनको विकास गर्न सकिने अत्यान्त धेरै सम्भावना छ । यस गाउँपालिकाका यी पर्यटकीय क्षेत्रका विकास र प्रचारप्रसार गरेर स्थानीय आदिवासीहरू बसोबास गर्ने गाउँहरूमा घरबास कार्यक्रम चलाउन सकिने सम्भावना छ । यहा जंगल सफारी लगायतका पर्यटनका विकास गर्न सकिने सम्भावना त्यतिकै बढी छ । तसर्थ यो गाउँपालिका पर्यटनको प्रचुर सम्भावना बोकेको गाउँपालिका हो । यहाँ बहुमूल्य जडीबुटी पाँचऔंले, जटामसी, यासाँगुम्बा, कुट्की विखमापदमचाल, सुनापाती, भैरुडपाती, सिक्पा, समेत पाइन्छन् । जुन जडीबुटी व्यर्थैमा खेर गइरहेका छन् । यसको 'बजारीकरण' गर्न सके बर्षेनी करोडौं रुपैयाँ आर्जन गर्न सकिन्छ । जुन रुपैयाँ यसै क्षेत्रको पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माणार्थ खर्च गर्न सकिन्छ । यहाँ रहेका सबै पर्यटकीय स्थलहरूमा पर्यटकहरू पुग्न सकेको अवस्था छैन भने आइपुगेका कतिपय पर्यटक रमणिय फांटमा रहेका चौरी गोठमा बास बस्न बाध्य छन् साथै खानका लागि तयारी खाना बोक्नुपर्ने समस्या अझै जिवित छ । आफ्नै बन्दोबस्तीमा आउनुपर्ने भएकाले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकलाई सबै रमणीय स्थलको भ्रमण गर्न समस्या रहेको देखिन्छ । तसर्थ पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण गर्न सके यस गाउँपालिकामा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आगमन वृद्धि हुने निश्चित छ । यसका साथै यहा बसोबास गर्ने मानिसहरू मेहनती र विकासप्रेमि पनि छन् । यसलाई पनि यहाँको अवशरका रूपमा लिनु पर्दछ ।

७६. रचुनौति

सिरीजङ्घागाउँपालिकामा विकास निर्माणका लागि अवशरमात्र नभएर थुप चुनौतिहरू पनि रहेका छन् । यस गाउँपालिकाका उत्तरी भाग कृषि उत्पादनका दृष्टिले खास महत्वपूर्ण छैन । साथै उच्च पहाडी तथा हिमाली भागमा यातायातको विकास गर्न पनि कठिन छ । सिंचाइका लागि पानीको स्रोत भए पनि चटानी जमिन र अपठ्यारो भुगोलका कारण कुलो निर्माणका लागी काम गर्न अति कठिन छ साथै कम उर्वर माटो हुन यस गाउँपालिकाको कृषि उत्पादनकालागी थप समस्याहरू हुन् ।

अव्यवस्थित बसोबास: यस गाउँपालिकाका विभिन्न भागमा अव्यवस्थित बसोबास हुँदै गएको छ । विशेषगरी पन्चमी बजार मांडागाउ खान्दीमे हप्पुखोला, तेल्लोक बजार सिन्चेपु बजार अन्य बजार क्षेत्रमा बसोबास व्यवस्थित छैन । यसैगरी पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा पनि बसोबास अव्यवस्थित बन्दै गएको छ । पर्यटकीय

क्षेत्रहरूमा ब्यवसायीक होटल तथा बासस्थानको अभाव छ । तसर्थ यसलाइ व्यवस्थापन गन यहाँका मुख्य चुनौतिका रूपमा रहेका छ । शहरीकरणका कारण र ब्यवसायीकताको ज्ञानको कमीले पनि यस्ता चुनौति थपिन गरेको हो । यता कतिपय मानिसहरू पहिरो प्रभावित क्षेत्र खोला तथा नदीका किनार वा डिलमा पनि बसेका छन । तिनीहरूका बसोबासका व्यवस्थापन गन कुरा पनि चुनौतिका रूपमा रहेको देखिन्छ ।

श्रम शक्तिको पलायन: यस गाउँपालिकाका सवैभन्दा ठूला चुनौति श्रमका पलायन हुन हा । बेरोजगारीका कारण यस गाउँपालिकाका युवा शक्ति ठूला संख्यामा विदेसिएका छ । यसले गाउँका विकास र निर्माणमा नकारात्मक प्रभाव पार्न लागेका देखिन्छ । यसबाट गाउँमा ब्याक्तिगत तथा विकास निर्माणका काममा युवाशक्ति नपाइने अवस्था सृजना भएको छ । रोजगारीका लागि विदेशीएका युवाशक्तिलाइ यहा स्थापित गन यहाँका सवैभन्दा ठूला चुनौतिका रूपमा रहेकोछ । यसैगरी खेतिपाति कार्यमा लागेका मानिसहरू विदेशिनाले यहा खेति गर्ने मानिसहरूका संख्या घटेर गएको छ र कृषि उत्पादनमा कमी आउन लागेका छ । यसलाइ व्यवस्थापन गर्ने कुरा पनि मुख्य चुनौतिका रूपमा रहेको देखिन्छ ।

भौतिक पूर्वाधारका कमी: यहाँका विभिन्न गाविसलाइ मिलाएर यो गाउँपालिका निर्माण गरिएको हुनाल यहाँ सव ठाउँमा पूर्वाधार विकास हुन सकेका छैन । यसका दक्षिणी भागमा बाटोघाटा र अन्य विषयवस्तुको विकास हुन सुरुभएको छ भने यसको मध्य र उत्तरी क्षेत्रमा भौतिक पूर्वाधारका विकास हुन सकेका छैन । यस्ता अवस्थामा समान रूपमा विकास निर्माणका काय गन कुरा चुनौतिका रूपमा रहेका छ ।

उचित नीतिनियमको कमी: गाउँपालिका ले आफ्नो प्रशासनीक काम सन्चालन गरीरहेको भए पनि आवश्यक कानून तथा नियमावलीहरू बनिसकेका छैनन । तसर्थ नियम कानूनन नबनी गाउँपालिकाको विकास र सेवा प्रवाहका कार्य गर्न चुनौतिका रूपमा रहेको छ ।

बढ्दो जनआकांक्षा:गाउँपालिका निर्माण तथा स्थानिय तह चुनाव र जनप्रतिनिधीहरूको कार्यप्रारम्भ संगै स्थानीय समुदायको जनआकांक्षा अति धेर बढेको पाइएको छ भने जनआकांक्षा सम्बोधनका लागी श्रोत र साधनको भने निकै नै कमी छ । यस्तो अवस्थामा सिमित श्रोतलाइ व्यवस्थापन गरीजनआकांक्षा पूरा गन कुरा चुनौतिका रूपमा रहेको छ । साथै गाउँपालिकाहरू भक्खरबाट मात्रै पुनरव्यवस्थित भएकाले अहिलेसम्म स्थानीय श्रोत र साधनलाई पहिचान गर्न तथा तिनीहरूको विकास गर्ने कार्य हुनसकेको छैन । गाउँपालिकाहरूका श्रोत रसाधनलाई पहिचान गरी तिनीहरूको विकासको योजना छोटो समयमा बनाउन पनि मुख्य चुनौतिको रूपमा रहेको छ ।

गरिवी र बेरोजगारी: यस गाउँपालिकाका धेरै मानिसहरू अहिलेसम्म पनि गरिवीका रेखामुनी रहेको पाइएको छ । तिनीहरूलाइ स्वरोजगार बनाइ आयआर्जनमा अभिवृद्धि गर्न तथा गरिवी निवारण गर्न चुनौतिको रूपमा रहेको देखिन्छ । यस गाउँपालिकामा थुप युवायुवती बेरोजगार छन भने धेरैजना रोजगारीका लागि विदेसिएका छन । तिनीहरूका परिवारले खेतिपाति गर्न छाडेका छन । यसबाट एकजनाले कमाउने तथा अरू बसेर खान पद्धतिका विकास भएको देखिन्छ यसले परनिर्भरतामा बृद्धि गरेका पाइएकोछ भने घरका सदस्यहरूले

अन्य प्रकारको श्रम गर्न छाडेको देखिन्छ । यहाँका श्रमशक्ति बाहिर जानाले यहाँका विकास निर्माणका कार्यमा समेत नकारात्मक प्रभाव परेका छ । तसर्थ बेरोजगारीको समस्या समाधान गर्न यहाँको मुख्य चुनौतिको रूपमा रहेको छ ।

भूमिका व्यवस्थापन नहुनु: यस गाउँपालिकामा भूमिका समुचित ढंगका व्यवस्थापन हुनसकेको छैन । खेतिपाति गर्ने मानिससँग अति कम जमिन छ भने केही ज्यादा जमिन हुने मानिसले खेतिपाति गर्न छाडेका छन । यता खेतिपाति छाडेर गाउँबाट शहरतिर सर्ने पद्धति पनि अति धेरैबढेर गएको छ । अझैसम्म पनि जीविकाका लागि मात्र खेति गर्ने चलन रहेको हुनाले यहाँको कृषिमा समुचित विकास हुन नपाएको देखिन्छ ।

यथार्थमा यस गाउँपालिकामा केही सम्भावनाहरू रहेका भए पनि चुनौतिका पर्खाल पनी निकैबिकराल छ यध्यपी यस्ता चुनौतिहरूका बीचमा पनी केही सम्भावनाहरू रहेका हुँदा तिनीहरूका खाजी गरी चाँडोभन्दा चाँडो गाउँको विकास निर्माण कार्य गर्न र स्थानीय जनताका मनोकामना पूरा गराउने कार्य गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

सन्चार तथा इन्टरनेट सेवा

सिरीजङ्गागाउँपालिका जिल्लाकै दोस्रो ठुलो जनसंख्या र भुगोल भएको साथै नदी तटिय होचो क्षेत्र देखी उच्च हिमाली क्षेत्र सम्म फैलिएको छ उहाको जनघनत्व पनी फरक फरक रहेको पाइन्छ। यस गाउँका प्राय सबै घरधुरीले मोबाइल प्रयोग गर्ने गरेको पाइए पनी सहज उपयोग गर्न भने सकेको अवस्था पाइदैन । यस गापाको धेरै क्षेत्रमा अहिले पनी टेलिफोन टावरहरूको अपर्याप्तताले गर्दा टेलीफोन मोबाइल र इन्टरनेटको सहज सेवा उपयोग गर्न सकिएको छैन भने समय अनुकूल छिटो छरीतो सुलभ सेवा प्रभावमा समेत यसले धेरै अप्ठ्यारोबनाइरहेको छ । तसर्थ यसको विकासमा समेत ध्यान पुर्याउन आवश्यक देखिन्छ भने विसम भौगोलिक क्षेत्र युक्त गापा भएकाले यसको सहज सुबिधा सन्चालन हाललाई चुनौतीको रूपमा देखिएको छ ।

जनचेतनाका कमी: यस गाउँपालिकाका एउटा चुनौति जनचेतनाका कमी हुन पनि हो । यहाको शैक्षिक अवस्था राम्रो रहदा रहदै पनी थुप्रै मानिसहरूअहिले पनि निरक्षर छन । त्यसैले धेरैमा शिक्षा, स्वास्थ्य र अन्य क्षेत्रमा चेतनाका कमी छ । यसले गाउँपालिकाको विकास निर्माणका कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा प्रभाव पार्ने गर्दछ ।

७६.३ गाउँपालिकाको विकासका सम्भावनाहरू(कृषि, जलविद्युत, पर्यटन आदि)

यस गाउँपालिकाका विकासका सम्भावनाहरू भन प्रचुर छन । यस गाउँपालिकाका जमिन विविधताले भरभूर छ, जसले गर्दा यहा कृषि, पर्यटन र अन्य प्रकारका कार्यहरूका सम्भावना व्यापकछ । यसका दक्षिणी क्षेत्रलाई कृषि उत्पादनमा प्रयोग गर्न सकिन्छ भन यसका उत्तरी तथा मध्यभागलाई, सागसब्जी, किबि

लगायतका समय सापेक्षीत फलफुल, अलैची अदुवा, अम्लिसा र अन्य प्रकारका वस्तुहरू उत्पादन गर्ने काममा सदुपयोग गर्न सकिन्छ ।

कृषि: यस गाउँपालिकामा अधिकांश मानिसहरू कृषि पेशामा आत्मा निर्भर रहेका छन भने । व्यवसायिक कृषिको माध्यमबाट गाउँपालिकाको समृद्धि तर्फ उन्मुख गराउन सकेमा कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न गाउँमा रहेका कृषकहरूलाई उन्नत वीउ विजन, मलखाद तथा प्राङ्गारिक खेतिको लागि राज्यस्तरबाट सहयोग उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाले विशेष योजना बनाउनु पर्ने अवश्यता रहेको छ । उन्नत खालको धान, मकै अन्य वालिहरू तथा तरकारी खेतीहरूलाई प्राथमिकताका साथ आधुनिक पद्धति अनुसार सीप तालिमको उपलब्ध गराई व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस क्षेत्रको विकासको आधार कृषि बन्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

पशुपालन: यस क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपले स्थानीय श्रोत साधन सीप र श्रमलाई उपयोग गरेर चौरी उन्नत खालको दुधालु गाई, भैसी भेडा खसी, बोका, बाखा, सुंगुर, बंगुर, लोक्कला कुखुरा, बैलर कुखुरा, माहुरी पालन, जस्ता व्यवसायहरूलाई सीप तथा तालिम दिएर व्यवस्थापन गर्न सकेमा यस व्यवसायबाट थप आम्दानी गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ ।

जल विद्युत: यस क्षेत्रमा भएका ठूला ठूला जलाधार क्षेत्रहरूमा स्थानीय तहको श्रोत साधन तथा सीप र श्रमलाई योजनाबद्ध रूपमा सदुपयोग गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रबाट स्थानीय वासिलाई पर्याप्त खेतिपाती गर्न सिंचाईको व्यवस्था गर्ने र जल विद्युत उत्पादन गर्नसकेमा जलाधार क्षेत्रको सदुपयोग हुने र यस क्षेत्रको आर्थिक अवस्थामा पनि राम्रो सुधार हुने देखिन्छ । यस क्षेत्रमा यस्ता जलाधार क्षेत्रहरू प्रचुर मात्रामा रहेका छन जसले गर्दा यस क्षेत्रको विकास गर्न सकेमा गाउँपालिकाको विकासको सम्भावना देखिन्छ ।

पर्यटन: यो गाउँपालिका सामुन्द्रक सतहबाट ९०० मिटरको उचाइ काबेली सोसुङ्गा दोभान देखी ८६८६ मिटर उचाइ भएको विश्वको तेस्रो उच्च कन्चनजंघा हिमश्रिङखला ३७९४ मिटर उचाइमा अवस्थित पाथिभरा देवी मन्दिर सदाबहार बगीरहने काबेली नदी कन्चनजंघा संरक्षण क्षेत्र लगाएत रहेको विशिष्ट धरातलीय बनोट, दक्षिणी भागको नदि तटीय क्षेत्रमा उपोष्ण र उत्तरमा बाह्रै महिना हिउंले ढाकिएको क्षेत्रमा टुन्ड्रा किसीमकोहावापानी, भिन्न धर्म, भिन्न जातिय संस्कृतिको विविधता अगाल्दै प्राकृतिक मनोरमले भरिपूर्ण यस गाउँपालिकाको विविधताले गर्दा समय र स्थान अनरूप भौतिक तथा मानवीय विकासका प्रारूपहरू तयार गरी सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक देखिन्छ साथै कन्चनजंघा पदमार्ग अतरगत काबेली करीडोर अनतरगत सिनाम ताव काबेली दोभान तावाटार एकचना भन्ज्याङ लगाएतका ठाउमा स्तरीय होटेल तथा आवास स्थल निर्माण गर्न आवश्यक देखिन्छ भने अर्को तर्फ सिन्चेपु भन्ज्याङ पम्फे डांडा लगाएतका पर्यटकिय क्याम्प साइडमा पनी स्तरीय होटेल तथा आवास निर्माण गरी पर्यटकलाई सुबिधा उपलब्ध गराइ आफ्नो व्यवसाइत्तामा समेत बढवा गर्न जरुरी देखिन्छ । देशकै सबैभन्दा बढी पर्यटक यस क्षेत्रमा आउने प्रसस्त सम्भावना रहेको हुंदा यस गाउँपालिकामा रहेका उल्लेखित महत्वपूर्ण पर्यटकिय क्षेत्रशरु र पदमार्गको बारे व्यापक प्रचारप्रसार संगै आवश्यक पुर्वाधार र व्यवसायीत्ताको विकास गर्न सके उज्जल र अविछिन्न संबृद्धीको सम्भावना देखिन्छ ।

सडक तथा यातायात: मध्य पहाडी लोक मार्ग को थर्पु पांचथ थर्पु सिनाम खानदिमे तेल्लोक मामाडखे याम्फुदीन कनचनजंघा बेसक्याम सडक खन्ड यस गाउँपालिकाको ४ न वडा तेल्लोक सम्म मोटर बाटोको ट्र्याक खन्ने कार्य समपन्न भएको छ । जसले यस गापाको १ २ ४ न वडा मा सामान्य यातात सेवा सन्चालन भएको छ भने यस खन्डमा समेत नियमित यातायात चल्ने बनाउन जरुरी छ । हाल सम्म सडकले नछोएको पेदाङ मामाडखे र यम्फुदिन खन्ड सडक निर्माणका लागि जिल्लाकै कठिन भौगोलीक क्षेत्र भएको हुंदा ठुलो लगानी प्रयोग गरेर मात्र यस क्षेत्रका सबै वडामा सडक पुर्याउन सम्भव देखिन्छ । यो गाउँपालिकामा फरक धरातलिय बनौट भएकाले वडा न ३ सिक्कैचा तर्फको देउराली फवाखोला सिक्कैचा तेल्लोक मोटर बाटोको ट्र्याक खन्ने कार्य समपन्न भए पनि बाह्रै महिना यातायातको साधन चल्ने बनाउन अझै ठुलै लगानी अवस्यक देखिन्छ । तेस्तै अर्को तर्फ वडा न ७ खेवाङ सम्म पनि ट्र्याक खन्ने कार्य समपन्न भए पनि निरन्तर यातायात चल्ने बनाउनेकाम अझै बांकी छ । पर्यटन कृषी उधोग र जलविधुत सबै किसीमको बिकास गरी गाउँपालिका लाइ संबृद्ध बनाउन सडक निर्माण कार्यलाइ ततिब्रता दिन जरुरी देखिन्छ । हाल सम्म बनेका कच्ची सडकहरु पनि अव्यवस्थित छन् सडकमा ढल तथा नालाको कुनै व्यवस्था गरिएको छैन । खोला नालामा पुलपुलेसाको राम्रो व्यवस्था पनि छैन । त्यसैले बिकासको पहिलो प्राथमिकता सडकलाई दिनुपर्ने आवश्यक्ता देखिन्छ । वाटो घाटो सडकको राम्रो बिकास गरी सबै वडाहरुमा यातायातको पहुँच पुर्याउन सकेमा कृषि क्षेत्रमा उत्पादन भएका उपजहरु, दुग्ध जन्य वस्तुहरु, माशु जन्य भेडा खसि, वोका, राँगा, भैसि, कुखरा, हाँस, फलफुलहरु जस्ता विभिन्न वस्तुहरु बजार लगेर उचित मूल्यमा बेच विखन गर्न पाउने सम्भावना रहेको देखिन्छ । जसबाट कृषि उपजहरुको बजार निकासि र पर्यटकहरु हरुको आगमन सख्यामा बृद्धी भएर गाउँपालिकाको आर्थिक श्रोतमा वृद्धि हुँदै जाने प्रसस्त सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

शिक्षा: सिरीजङ्घा गाउँपालिकाको साक्षरता ८४% रहेकोछ । यहाँको कुल जनसंख्या १४७०४ (५ वर्ष भन्दा माथिको मात्र जनसंख्या) मध्ये २३५८ अर्थात १६% भन्दा बाहेक सबै जनसंख्या साक्षार रहेकोछ । यहा सामुदायिक र नीजि विद्यालय तथा उमाविका अलावा एउटा प्राविधिक शिक्षालयर एउटा क्याम्पस समेत सन्चालनमा रहेको छ । यहा जिल्लाका अन्य गाउँ तथा छिमेकी जिल्ला बाट समेत प्रविधिक तथा उच्च शिक्षा अध्यान गर्न बिधार्थीहरु आउने गर्दछन । यहा खोलिएका बोर्डिंग स्कूलहरुले पनि यहाँका शिक्षाका बिकासमा सहयोग गर्न सुरु गरेको छन । तसर्थ यहा शिक्षाको बिकास गर्न सकिने सम्भावना प्रचुर छ ।

स्वास्थ्यसेवा: यस गाउँपालिकाका मानिसहरुको स्वास्थ्य स्थिती सामान्य छ । यहा ७ वटा स्वास्थ्य चौकी र १ वटा डक्टरको दरबन्दी सहितको प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र सन्चालनमा रहेको छ भने २ हाल सम्म सिनाम र तेल्लोकमा बर्थीङ सेन्टर समेत सन्चालनमा रहेको छ । भने १ वटा छुट्टै सुतरकेरी गृह सन्चालन सुरु भएको छ । तसर्थ उपलब्ध स्वास्थ्य संस्थामा नियमित दक्ष स्वास्थ्यकर्मी रहने ब्यवस्था गर्न सके यस गाउँपालिकामा स्वास्थ्यसेवाको समेत राम्रो सम्भावना रहेको देखिन्छ । यध्यपी अहिले पनि यस क्षेत्रका मानीसहरुले बार्षिक बरीब आठ करोड भन्दा बढी रुपैया उपचारको लागि खर्च गर्न बाध्य छन जुन रकम उपचारका लागि गाउँ बाहीर जाने गर्दछ यो अवस्थालाइ अनत्य गरी यही उपचारको राम्रो प्रबन्ध गर्न अति जरुरी दिखएको छ ।

सामाजिक परिचालन तथा क्षमता विकास:भौतिक पूर्वाधार विकास मात्र नभै समाज रूपान्तरणको महत्वपूर्ण आधार बनेको सामाजिक सचेतिकरण पनि हो जसको अभावमा समाजको विकास असमभवप्राय रहन्छ तसर्थ सामाजिक सचेतिकरणका गतिबधी निरन्तर सन्चालन गर्न जरुरी देखिन्छ । पर्यटनको अपार सम्भावना रहे पनि यस गाउँपालिकाका अधिकांश मानिसहरू कृषि पेशामा आत्मनिर्भर रहेकाछन भने केही मानिसहरू बैदेशिक रोजगारीमा गएका छन साथै केही मानिसहरूले सधारण व्यापार व्यवसाय गरेर जिवन निर्वाहा गर्दै आएका छन । केही मानिसहरू पशुपालन गर्दै आएका छन । त्यसकारण उच्च प्रतिफल प्राप्त गर्नका लागि पेशा व्यवसाय अनुरुपको व्यवसायिक तथा सीप विकास तालिमको उपलब्धता गराउन सकेमा यस क्षेत्रमा व्यवसायिक रूपले स्थानिय श्रोत साधन सीप र श्रमको सदुपयोग, रोजगारीता तथा आर्थिक स्थिति सुधार हुन सक्ने सम्भावनाहरू प्रसस्त रहेको पाइन्छ । जस्का लागि यस क्षेत्रमा सरकारी लगानीका अलावा अन्य लगानी कर्ताहरू तथा दातृ निकायलाई यस क्षेत्रमा लगानीका लागि राम्रो बातावरण निर्माण गर्न सक्नु पर्दछ ।

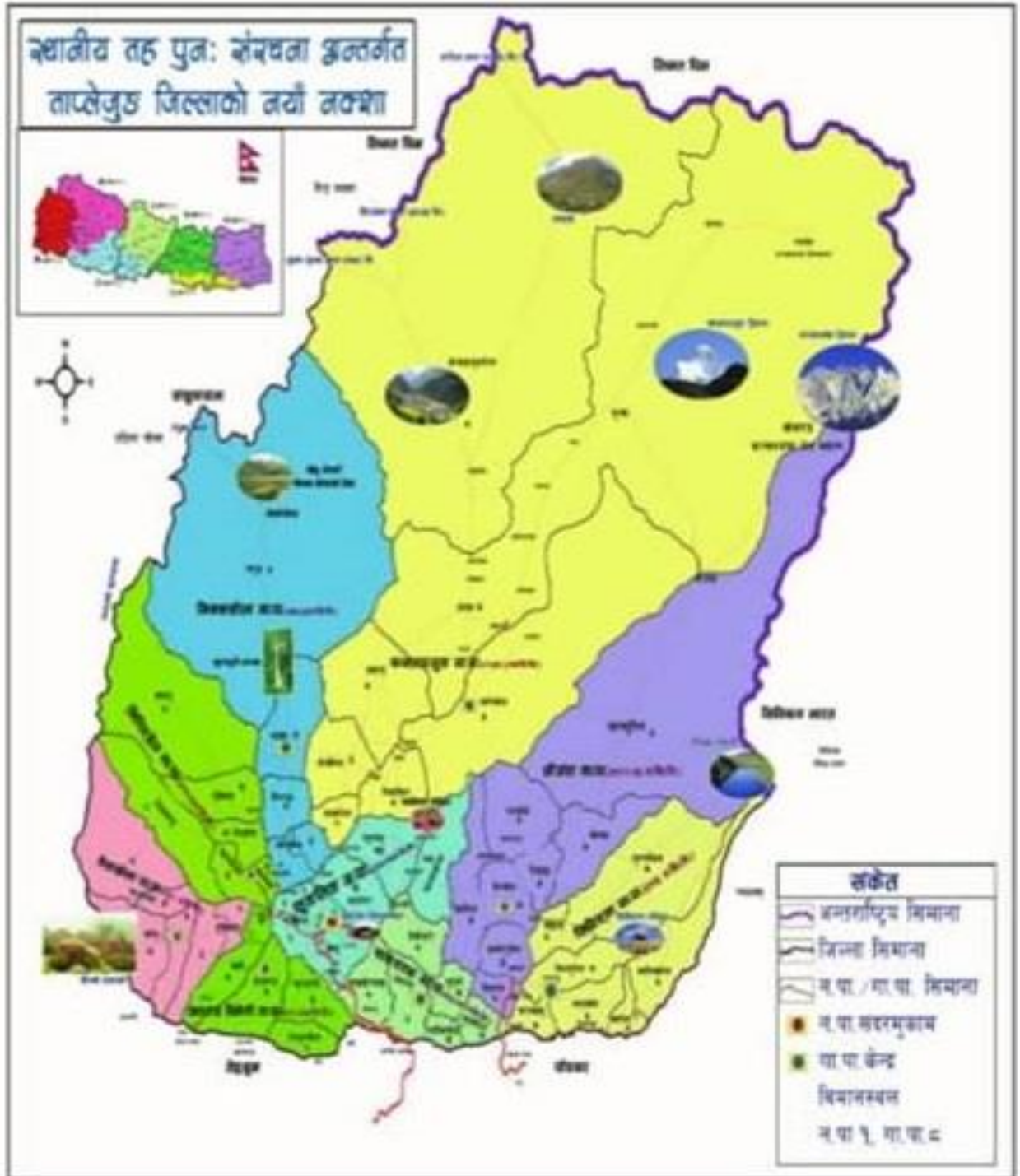
निष्कर्ष :

प्रकृतिक तथा सास्कृतिक स्रोतको धनी सिरीजङ्घागाउँपालिकाले भौतिक सामाजिक र आर्थिक विकास कार्यलाई द्रुतगतिमा अगाडी बढाउन छोटो र लामो अवधीका योजनाबद्ध विकास रणनीति तयार गरी संबृद्धिको आकंक्षा पुरा गर्न आन्तरीक र बाह्य स्रोत परीचालन गर्न आवश्यक छ । यसका लागि आर्थिक स्रोत उच्चस्तरीय सुलभ प्रविधी र अनुभवी जनशक्तीको समुचित उपयोग गर्न जरुरी छ । तब मात्र यावत चुनौतिको पर्खाल तोडी अवसरहरूको समुचित उपयोग गर्दै सम्भावनाहरूलाई समेटेर सम्बृद्धीको यात्रा तय गर्न सक्षम हुन सक्ने देखिन्छ ।

सन्दर्भसामग्री

- सिरीजङ्घा गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय ताप्लेजुङ ।
- सिरीजङ्घागाउँपालिकास्थलगत घरधुरी सर्भेक्षण २०७५ ।
- विभिन्न प्रतिवेदनहरु जिल्ला समन्वय समितीको कार्यालय ताप्लेजुङ ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, कानून किताव व्यवस्था समिति ।
- स्थानीय स्वायत्त शासन नियमावली २०५६, कानून किताव व्यवस्था समिति ।
- वार्षिक प्रतिवेदन २०७४, शिक्षा शाखा सिरीजङ्घागाउँपालिका ताप्लेजुङ ।
- वार्षिक प्रतिवेदन २०७४, स्वास्थ्य शाखा सिरीजङ्घागाउँपालिका, ताप्लेजुङ ।
- वार्षिक प्रतिवेदन २०७४, जिल्ला कृषि कार्यालय, ताप्लेजुङ ।
- वार्षिक प्रतिवेदन २०७४, जिल्ला वन कार्यालय, ताप्लेजुङ ।
- वार्षिक प्रतिवेदन २०७४, घरेलु साखाको कार्यालय, ताप्लेजुङ ।
- राष्ट्रिय जनगणना २०६८ ।
- नेपाल सरकारको पोर्टल ।
- राष्ट्रिय योजना आयोगका प्रतिवेदनहरु ।
- गाउँपालिका नगरपालिका तथा विशेष संरक्षित वा स्वायत्त क्षेत्रको संख्या तथा सिमाना निर्धारण आयोगका प्रकासीत प्रतिवेदनहरु ।
- सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयकोवेभसाईट <http://mofald.gov.np> तथा नयाँ वेभसाईट <http://mofaga.gov.np> ।

ताप्लेजुङ जिल्ला नक्शा

सिरीजङ्घा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, ताप्लेजुङ
फोन नं. ०२६-६६९४९३
E-mail: sirijangharuralmunicipality@gmail.com
Website: sirijanghamun.gov.np